

1 | 2010

duševné

REVUE PRE TEÓRIU A PRAX
V OBLASTI DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA
| ŠTVŔŤROČNÍK | ROČNÍK XIV

INTELLECTUAL PROPERTY | GEISTIGES EIGENTUM | LA PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE

vlastníctvo

ÚRAD PRIEMYSELNÉHO VLASTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Sedemhviezdičkový úrad

s. 6

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

Konferencia

DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO NA SLOVENSKU X

pri príležitosti Svetového dňa duševného vlastníctva (26. apríl 2010)

Téma konferencie:

Ochrana označení tovarov alebo služieb v spojitosti s novým zákonom č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach

Linking
the
World

Quo vadis, duševné vlastníctvo?

Vážení čitatelia,

minulý rok žil celý svet aj v očakávaní výsledkov Konferencie OSN o klimatických zmenách, ktorá sa uskutočnila v decembri (viac časopis Duševné vlastníctvo 4/2009). Samotnej konferencii sa venovala veľká mediálna pozornosť a na rozdiel od iných odborných konferencií, tejto kodanskej o vplyvoch otepľovania a zmenách podnebia rozumejú asi všetci, veď téma počasia a jeho výčinnov je vecou každodenných rituálnych diškurzov.

Odborná verejnosť, ktorá sa zaoberá problematikou ochrany duševného vlastníctva, však sledovala najmä to, ako dopadne a ako bude prijatá jedna z kľúčových správ o vzťahu medzi patentmi a transferom zelených technológií, ktorú spoločne vypracovali Európsky patentový úrad (EPÚ), Organizácia spojených národov (prostredníctvom Programu OSN pre životné prostredie (UNEP)) a Medzinárodné centrum obchodu a trvalo udržateľného rozvoja (ICTSD).

Správa v podobe, v akej bola prednesená na konferencii, priniesla nečakané výsledky. Jedným z nich je aj zistenie, že hlavnými nadobúdateľmi patentových licencií alebo iných foriem komercionalizácie práv duševného vlastníctva v oblasti trvalo udržateľných zelených technológií sú rýchlo rastúce ekonomiky ako Brazília, Rusko, India a Čína, pričom posledne menovaná krajina je na čele rebríčka.

V rozpore s politickými vyhláseniami spomínaných krajín, ktorých spoločné stanovisko na konferencii brojilo proti fundamentom práv duševného vlastníctva (okrem iných aj proti výluke z patentovateľnosti tzv. environmentálne vhodných technológií – EST), sa zdá, že firmy a spoločnosti týchto krajín nemajú s komerčným využívaním licencií väčší problém a zelené technológie si k nim našli cestu v praxi s politicky manifestovaným stanoviskom na konferencii.

Na dôvažok, k pravdepodobne taktickému kodanskému stanovisku, obzvlášť v prípade Číny, je potrebné poznamenať, že od roku 2006 (schválením Národnej stratégie Číny pre oblasť vedy a výskumu) financuje vedu a výskum výškou cca 2,5 % HDP krajiny, a teda, že aktívna štátna politika tam existuje. Ešte dôležitejšie je, že je aj napĺňaná, čo sa, viditeľne, odráža aj na patentových štatistikách Číny, keď v roku 2008 v porovnaní s rokom 2006 narástol počet národných prihlášok zo 122,3-tisíc na úctyhodných 194,5-tisíc.

Pri pohľade na aktuálne štatistiky patentových prihlášok zo Slovensku, ako aj na vývoj podaní za ostatné roky, nás musí nemilo prekvapiť tak počet prihlášok (176 za celý rok 2009), ako aj technická úroveň nárokovovaných vynálezov a kvalita spracovania podkladov (cca 50 % úspešnosť). Tento fakt nás núti zamyslieť sa nad účinnosťou nielen aktivít Úradu priemyselného vlastníctva SR v oblasti podpory a popularizácie ochrany duševného vlastníctva, ale najmä nad

štátnou politikou v oblasti vedy, výskumu a inovácií. Osobitne v čase, keď začína plynúť posledný rok prvej etapy vládneho dlhodobého zámeru štátnej vednej a technickej politiky do roku 2015 na obdobie do roku 2010 (schválený vládou SR v roku 2007). Dlhodobý zámer predstavuje súbor opatrení, cieľom ktorých je, aby veda a technika splnili očakávanú úlohu rozvojového faktora slovenskej ekonomiky.

Nás mimoriadne zaujíma to, ako sa darí plniť zábery zvyšovať mieru využívania inštitútov duševného vlastníctva organizáciami výskumu a vývoja pri prenose výsledkov výskumu a vývoja verejného sektora do hospodárskej alebo spoločenskej praxe. Tieto zábery sú realizované prostredníctvom rámcovej aktivity opatrenia „Zvýšenie miery využívania inštitútov duševného vlastníctva pracoviskami výskumu a vývoja v akademickej sfére“ (opatrenie 2.2 Operačný program Výskum a vývoj) a jedným z merateľných ukazovateľov úspešnosti opatrenia sú aj patentové štatistiky.

Časopis Duševné vlastníctvo vstupuje do 14. roka svojej existencie. Aj vzhľadom na už spomínanú dlhodobu nepriaznivú situáciu v počte prihlášok predmetov priemyselných práv na Slovensku, časopis musí v roku 2010 hľadať nové formy, zmysluplnejší obsah, nový inovatívny spôsob komunikácie tak, aby si získal aj širšiu čitateľskú základňu. Ide nám o vytvorenie zmysluplného tlaku zdola, ktorý by dostal pojem „duševné vlastníctvo“ viacej do povedomia širokej verejnosti. Veď len samotným pochopením a poznaním problematiky je vytvorený jeden z predpokladov pochopenia významu ochrany duševného vlastníctva a jeho efektívneho využívania. V spojení s účinnou štátnou politikou potom môžeme vytvárať to, čomu sa dnes moderne hovorí synergie.

Ing. Darina Kyliánová
predsedníčka ÚPV SR

ÚRAD PRIEMYSELNÉHO VLASTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Sedemhviezdičkový úrad

s. 6

OBSAH

3 Editoriál Quo vadis, duševné vlastníctvo? (Kyliánová, D.)	30 Aktuálne z autorského práva	56 Zaujalo nás Peripetie s eurofondmi... Kvalita patentov vs. kvalita patentových informácií
6 Sedemhviezdičkový úrad (Kyliánová, D.)	32 Prostriedky proinovatívnej podnikovej kultúry (Tuma, M.)	58 Z rozhodnutí ÚPV SR
11 Bližšie k patentu a patentovému súdu EÚ (Marčoková, L.)	38 Cesta k vyššej konkurencieschopnosti podnikov (Michalovský, M.)	60 Právne vety rozhodnutí z GRUR Int.
16 Nový zákon o ochranných známkach (Bachratý, J.)	40 Pohnime rozumom! – 15. časť Telo – inšpirácia pre mozog (Holakovský, P., Holakovský, Š.)	63 Správy z ÚPV SR
18 Erby, vlajky, symbolické znaky... Článok 6ter Parížskeho dohovoru z pohľadu harmonizačných procesov (Vlček, M.)	47 Z galérie tvorcov Udalosti plynúceho času. Ján Bachratý	64 Správy z WIPO
24 Európska komisia proti falšovaniu a pirátstvu (Hečková, Z.)	49 Úspešné príbehy Správne načasované špičkové technológie	65 Správy z EPO
	54 Spektrum dobrých nápadov a riešení	67 Správy z OHIM-u
		68 Správy z EÚ
		68 Správy zo sveta
		69 Nové publikácie
		70 Z obsahov vybraných časopisov

3 Editorial Quo Vadis, Intellectual Property?	38 Way to Better Competitiveness of Enterprises	60 Legal Sentences from Decisions from GRUR Int.
6 The Office with Seven Stars	40 Think it! – Part XV Body – Inspiration for Brain	63 News from the IPO SR
11 Closer to the EU Patent and EU Patent Court	47 From the Gallery of Creators Passing Time Events. Ján Bachratý	64 News from WIPO
16 New Act on Trade Marks	49 Success Stories Good Timing for High-End Technologies	65 News from the EPO
18 Armorial Bearings, Flags, Symbolic Signs... Article 6ter of the Paris Convention in Relation with Harmonization Processes	54 Spectrum of Useful Ideas and Solutions	67 News from OHIM
24 European Commission Against Counterfeiting and Piracy	56 Story that Caught Our Eye Peripetia with Eurofunds... Quality of Patents vs. Quality of Patent Information	68 News from the EU
30 Actual Issues of Copyright Law	58 Issues from Decisions of the IPO SR	68 World News
32 Means of Pro-Innovative Business Culture		69 New Publications
		70 Tables of Contents of Selected Journals

CONTENTS ▲ ▼ INHALT

3 Leitartikel Quo vadis, geistiges Eigentum?	38 Weg zu höherer Wettbewerbfähigkeit von Unternehmen	60 Rechtsätze der Entscheidungen aus GRUR Int.
6 Das 7-Sterne Amt	40 Klügeln wir! – 15. Teil Körper – die Inspiration für das Gehirn	63 Nachrichten aus dem IPO SR
11 Näher an Patent- und EU-Patentgericht	47 Aus der Galerie der Schöpfer Die Ereignisse der vergangenen Zeit. Ján Bachratý	64 Nachrichten aus der WIPO
16 Neues Markengesetz	49 Erfolgsgeschichten Die rechtzeitige Hochtechnologien	65 Nachrichten aus der EPO
18 Wappen, Flaggen, Kennzeichen... Artikel 6ter der Pariser Verbandsübereinkunft aus der Sicht des Prozess der Harmonisierung	54 Spektrum der guten Ideen und Lösungen	67 Nachrichten aus dem OHIM
24 Europäische Kommission gegen Fälschung und Piraterie	56 Wir haben bemerkt Peripetie mit Eurofonds ... Qualität der Patente gegenüber Qualität der Patentinformationen	68 Nachrichten aus der EU
30 Nachrichten aus dem Urheberrecht	58 Aus den Entscheidungen des IPO SR	68 Nachrichten aus der Welt
32 Mittel der pro-innovativen Unternehmenskultur		69 Neue Publikationen
		70 Inhalt von ausgesuchten Zeitschriften

Sedemhviezdíčkový úrad

Ing. Darina KYLIÁNOVÁ

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Banská Bystrica

V závere minulého roka uskutočnila agentúra Focus prieskum verejnej mienky týkajúci sa hodnotenia uplynulých dvanástich mesiacov. Podľa výsledkov prieskumu, rok 2009 rozdelil národ na dve polovice – jedna zastávala názor, že bol úspešný, a druhá ho vnímala opačne. V porovnaní s podobným bilancovaním z roku 2008 však na Slovensku výrazne narástol počet ľudí – až o pätinu, ktorí rok 2009, aj vplyvom globálnej krízy, hodnotili nepriaznivo.

Pre Úrad priemyselného vlastníctva SR uplynulý rok nebol jednoduchý. **Priniesol nám nové výzvy, postavil do cesty nejednu prekážku, no myslím si, že sme sa s úlohami dobre vyrovnali.** Určite sa ich väčšina z nás v úrade snažila splniť tak, ako najlepšie vedela.

V prvom minuloročnom čísle časopisu Duševné vlastníctvo, v článku bilancujúcom činnosť úradu v roku 2008, som okrem iného niekoľkokrát uviedla, že náš úrad je iný ako ostatné úrady, že je špecifický a jedinečný. Spomínala som, že sme dobrí, o čom svedčili aj dve ocenenia, ktoré sme získali v závere roka 2008 – Cenu predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja a Cenu primátora mesta Banská Bystrica. Ocenením našej práce bolo aj udelenie certifikátu systému manažérstva kvality podľa medzinárodne uznávanej normy STN EN ISO 9001:2000. Spomenula som tiež, že svojou záslužnou prácou sme mýty o úradníkoch opäť čiastočne odbúrali a vyjadřila presvedčenie, že budeme ešte lepší, pretože ľudský potenciál na to rozhodne máme.

A ocenenia úradu pribúdajú. V závere minulého roka ÚPV SR získal **striebornú Cenu ITAPA 2009** (Informačné technológie a verejná správa) v kategórii Nové služby za projekt „Kto ešte potrebuje papier“, za sprístupnenie možností elektronického podávania prihlášok predmetov priemyselných práv a súvisiacich následne podaných dokumentov. Ocenenie si vážime o to viac, že v uvedenej kategórii bolo prihlásených

11 projektov a prvá cena nebola udelená. V súčasnosti môžu klienti úradu využívať online sedem aplikácií. Online podávanie cez internet s využitím šifrovania údajov elektronickým podpisom predstavuje rýchly, efektívny a bezpečný spôsob komunikácie s úradom, výrazne uľahčuje prácu prihlasovateľom a patentovým zástupcom.

Prvého októbra 2009 sa ÚPV SR stal európskym lídrom v počte sprístupnených aplikácií elektronického podávania prihlášok, ako aj súvisiacich následne podaných dokumentov prostredníctvom systému EPTOS. A keďže Európsky patentový úrad za každú online aplikáciu pridáva hviezdíčku, ÚPV SR sa v rámci patentových úradov zmluvných štátov Európskeho patentového

dohovoru stal prvým **sedemhviezdíčkovým úradom**.

V minulom roku bol podiel online podaných európskych patentových prihlášok a medzinárodných prihlášok podľa Zmluvy o patentovej spolupráci (PCT), v porovnaní s prihláškami podanými v papierovej forme, 70 %-ný a pokiaľ ide o národné prihlášky, online podania predstavovali 28 %. Ich podiel sa bude určite zvyšovať, pretože 1. februára 2010 nadobudol účinnosť novelizovaný zákon Národnej rady SR o správnych poplatkoch, čím došlo pri podaniach doručených elektronickými prostriedkami, podpísaných elektronickým podpisom k 50 %-nému zníženiu správnych poplatkov, najviac však o 70 eur.¹ Napokon aj

1 Dňa **1. februára 2010** nadobudol účinnosť zákon č. 570/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento právny predpis mení § 6 zákona NR SR č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov tým, že ak sa **úkony a konania** vykonávajú na základe návrhu podaného **elektronickými prostriedkami a podpísaného elektronickým podpisom** podľa zákona č. 215/2002 Z. z. o elektronickom podpise a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, sadzba poplatkov je **50 % zo sadzby poplatkov určených v sadzobníku, najviac však znížená o 70 eur**. Ak sú súčasťou návrhu prílohy, znížená sadzba poplatkov sa uplatní, ak sú tieto prílohy v elektronickej podobe.

preto sme v júni zorganizovali už V. užívateľský deň elektronického podávania a v októbri sme zasa pripravili Stretnutie používateľov elektronických služieb.

Je logické, že od online podávania chceme postupne prejsť aj k plnej elektronizácii administratívy konania o jednotlivých prihláškach, no všetko chce svoj čas. Verím, že o niekoľko rokov bude náš úrad skutočne bezpapierovou inštitúciou.

Pokiaľ ide o celkový počet v minulom roku podaných patentových prihlášok a prihlášok úžitkových vzorov, bol približne

na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku, „dokonca“ slovenské subjekty podali o takmer 7 % viac patentových prihlášok.

Došlo však k poklesu prihlášok dizajnov (o 20 %) a ochranných známk (o 23 %), pod čo sa podpísala **aj globálna kríza**.

Potenciálni prihlasovatelia si v čase globálnej krízy dvakrát dobre rozmyslia do čoho investovať a do čoho nie a zrejme viacerým z nich vychádza, že ochrana dizajnov a označení tovarov a služieb v súčasnosti nie je až taká prioritná. Aj štatistiky Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO) vykazujú pokles najmä medzinárodných prihlášok ochranných známk.

Lenže nemôžeme byť veľkými optimistami ani pokiaľ ide o patentové prihlášky, pretože ich predmety, ktoré majú byť chránené patentom, vznikali ešte v čase konjunktúry a vynálezca na svojom riešení pracuje aj niekoľko rokov.

Zároveň je potrebné si uvedomiť, že **práve kríza je príležitosťou na zaktivizovanie kreatívneho potenciálu firiem a ich najlepších mozgov**. Kríza mení zabehnuté pravidlá a dáva šancu na nové projekty. Hlavne ten, kto inovuje, snaží sa prísť na trh s niečím novým a úsporným, čo zároveň šetrí aj finančné prostriedky zákazníkov a v neposlednom rade i životné prostredie, môže uspieť v konkurencii.

V minulom roku sa nám podarilo v úrade znížiť počet nevybavených patentových prihlášok o takmer 800. Zatiaľ čo k 31. decembru 2008 sme evidovali 3 349 nevybavených patentových prihlášok, ku koncu roka 2009 ich bolo 2 557. Vďaka postupnému znižovaniu počtu nevybavených patentových prihlášok podaných zahraničnými prihlasovateľmi pred rokom 2005 predpokladáme, že od roku 2011 budeme vykonávať prieskum týchto prihlášok približne v rovnakej lehote ako pri prihláškach od slovenských prihlasovateľov.

Čo sa týka úžitkových vzorov, v prípade, že prihlášky boli bez formálnych nedostatkov, po kladne ukončenom prieskume zápisnej spôsobilosti a vykonaní rešerše na stav techniky, sme ich zverejnili v lehote do šiestich mesiacov od podania. Podklady na zápis úžitkových vzorov do registra boli pripravované bezprostredne po uplynutí zákonom stanovenej lehoty na podanie námietok proti ich zápisu, teda po uplynutí troch mesiacov od zverejnenia prihlášok.

Vlani bolo podaných 11 námietok proti zápisu zverejnených úžitkových vzorov do registra.

Prihlášky ochranných známk vybavujeme priebežne. Ku koncu roka 2009 sme mali rozpracovaných približne 500 prihlášok.

V oblasti sporových konaní, ktoré sú v kompetencii prvej inštalácie, sme aj vplyvom zníženého počtu prijatých podaní znížili počet nevybavených sporov približne o 100.

V rámci druhoінстанčných konaní sa nám podarilo ukončiť najviac prípadov za ostatné roky, a to 235. Počet vydaných rozhodnutí prevyšuje počet začatých konaní o 61.

-o0o-

Počet prihlášok predmetov priemyselných práv

	2008	2009	Porovnanie (v %)
Patentové prihlášky			
– domáce	165	176	6,60
– zahraničné	75	63	-16,00
– z toho PCT	36	45	25,00
Spolu	240	239	-0,42
Prihlášky úžitkových vzorov			
– domáce	250	237	-5,20
– zahraničné	75	95	26,66
– z toho PCT	4	7	75,00
Spolu	325	332	2,15
Dizajny			
– domáce	86	67	-22,09
– zahraničné	32	27	-15,62
Spolu	118	94	-20,33
Ochranné známky			
– domáce	2 867	2 196	-23,40
– zahraničné	949	654	-31,08
– medzinárodné	3 436	2 724	-20,72
– konvertované	44	37	-15,90
Spolu	7 252	5 574	-23,13
Zemepisné označenia	0	1 Sol'nobanská čipka	–
Označenia pôvodu	0	0	0
Spolu	0	1	–

Zdroj: ÚPV SR

Teší ma, že riaditeľ divízie WIPO pre spoluprácu s určitými krajinami Európy a Ázie Michal Švantner, ktorý v apríli minulého roka pri príležitosti Svetového dňa duševného vlastníctva prijal pozvanie do nášho úradu, sa vyjadril v tom zmysle, že **Slovensko sa stáva aktívnym hráčom v celosvetovom systéme ochrany priemyselných práv.**

Napokon aj náš úrad, účasťou expertov a ich stanoviskami na zasadnutiach pracovnej skupiny Rady EÚ pre duševné vlastníctvo (patenty), prispel k tomu, že počas švédkeho predsedníctva došlo v závere minulého roka k významnej politickej zmene v rokovaní o posilnení patentového systému v Európe.²

Ocenením nášho úradu je aj skutočnosť, že na 38. zasadnutí Správnej rady Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM) v novembri minulého roka **Slovensko opäť dostalo dôveru**, udržalo si podpredsednícky post, ktorý budem zastávať do 12. februára 2013. Táto funkcia je od vlaňajšieho novembra spojená aj s výkonom predsedníckej funkcie, pretože predseda Správnej rady OHIM-u Portugalčan Antonio Campinos má na vlastnú žiadosť pozastavený výkon funkcie. Kandiduje totiž na post prezidenta úradu, ktorý je špecializovanou agentúrou EÚ zameranou na ochranné známky a dizajny.

V roku 2010 sa teda Slovensko prostredníctvom mojej osoby bude priamo podieľať na výbere kandidátov na kľúčové posty v OHIM-e vrátane postu prezidenta a viceprezidenta, na definovaní novej etapy technickej spolupráce s národnými úradmi, ktorá sa pravdepodobne začne v roku 2011 (OHIM na nové projekty technickej spolupráce vyčlenil 50 mil. eur), ako aj na samotnom riadení zasadnutí správnej rady.

Náš úrad úspešne obstál napríklad aj v júnovom dozornom audite, ktorý bol prvou skúškou nášho systému manažérstva kvality zavedeného v roku 2008. Súčasťou dozorného auditu bola i certifikácia procesu súvisiaceho s konaním o prihláškach úžitkových vzorov. Predvlni, keď nadobudol účinnosť nový zákon o úžitkových vzoroch, nebolo totiž možné z časových dôvodov zabezpečiť pripravenosť procesu na zhodu s požiadavkami normy ISO 9001:2000.

V septembri získal ÚPV SR od Ministerstva školstva SR **ďalšiu akreditáciu na kurz duševné vlastníctvo**. Predtým, ako ju opäť získal, bolo potrebné, v zmysle nových

podmienok Akreditačnej komisie, prepracovať podklady k jednotlivým štyrom modulom vzdelávania tak, aby sa zvýšila jeho celková kvalita. Z tohto dôvodu sme doplnili aj lektorský zbor o ďalších odborníkov z oblasti autorských práv, vykonávania rešeršy a ohodnocovania nehmotného majetku, čím sa rozšíril aj obsah odborných tém jednotlivých modulov.

Lektorský zbor tvorí v súčasnosti 50 lektorov, z nich 26 sú externí a 24 interní.

-o0o-

V máji sme v spolupráci s WIPO zorganizovali seminár **o aktuálnom vývoji a reforme v systéme medzinárodnej ochrany vynálezov (PCT)**.

Prvého augusta sme podpísali **dohodu o vzájomnej spolupráci s Trenčianskou regionálnou komorou SOPK**. Stala sa 14. informačno-poradenským miestom ÚPV SR pre inovácie – innoinfo.

V rámci Týždňa vedy a techniky sme v novembri v spolupráci s Ekonomickou fa-

kultou UMB v Banskej Bystrici pripravili celoslovenskú konferenciu s názvom **Ochrana a využívanie duševného vlastníctva v podmienkach vysokých škôl** a mohli by sme menovať i ďalšie akcie či podujatia pripravené úradom, resp. na ktorých sa úrad spolupodieľal.

Vykonal sme vyše **30 prediagnostík** predmetov priemyselných práv v malých a stredných podnikoch.

Patentový fond úradu sme doplnili o **2 197 283 patentových dokumentov v papierovej a elektronickej forme**, pokračovali sme v digitalizácii prírastkov patentových dokumentov.

V neposlednom rade sme úspešne prešli aj na **euromenu**.

-o0o-

Pokiaľ ide o normotvorbu, pripravili sme návrh novely zákona o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov v nadväznosti na nariadenie Rady (ES) č. 1234/2007 o spoločnej

2 Pozri Duševné vlastníctvo, 2010, č. 1, s. 11-15.

organizácii trhu s vínom. Novela nadobudla účinnosť 1. novembra 2009.

Podarilo sa dokončiť aj návrh **nového zákona o ochranných známkach**. Zákon nadobudol účinnosť 1. januára tohto roka a je v súlade so súvisiacimi právnymi predpismi EÚ i Singapurským dohovorom.³

-o0o-

Vo vlnajšej hodnotiacej správe o činnosti ÚPV SR som poukázala napríklad na nemalé rezervy v súvislosti s webovou stránkou úradu. Som rada, že situácia sa v tomto smere podstatne zmenila. Nová, modernejšia a prehľadnejšia webová stránka úradu bola sprístupnená 31. augusta 2009 a spĺňa už aj štandardy pre informačné systémy verejnej správy vrátane prístupnosti pre znevýhodnených občanov. Dokonca **v rebričku prístupnosti webových stránok verejnej správy** zostaveného na základe monitorovania v druhom polroku minulého roka (pod gesciou Ministerstva financií SR) **sa náš úrad v rámci štátnej správy na Slovensku umiestnil na prvom mieste** spolu s Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR a Krajským školským úradom v Nitre, a to s takmer 98-percentným ratingom. V rebričku monitorovania prístupnosti webových stránok tak verejnej správy, samosprávy, ako aj súkromného sektora sa náš úrad delí o druhé miesto, pričom 100 %-nú úspešnosť dosiahla len webová stránka mesta Nová Dubnica. Myslím si však, že aj tie dve percentá, ktoré náš úrad ešte delia od 100 %-nej úspešnosti sme schopní získať.

O zvýšenie povedomia verejnosti o význame duševného vlastníctva a jeho ochrany sa snažíme i prostredníctvom časopisu **Duševné vlastníctvo**. Od začiatku minulého roka ho vydávame farebne, čo bol historický krok v jeho napredovaní. Aj keď v úrade nemáme nazvyš peňazí, povedali sme si, že naši čitatelia i problematika duševného vlastníctva, ktorá je v globalizovanom svete čoraz významnejšia, si zaslúžia modernejšie a ambicióznejšie periodikum. Navyše v minulom roku začalo Duševné vlastníctvo so štvrtročným oneskorením oproti aktuálnej tlačenej verzii vychádzať **aj v elektronickej forme na webovej stránke ÚPV SR**.

-o0o-

Spomenula som, že nemáme peňazí nazvyš. **Globálna kríza zanechala svoju vizztku aj v ÚPV SR**. Vlani, v porovnaní z predchádzajúcim rokom, sme mali rozpočet nižší o 16 percent (626-tisíc eur). Pokiaľ ide o bežné výdavky, museli sme obmedziť zahraničné služobné cesty, nákup kancelárskych potrieb, časopisov, pohonných hmôt, účasť na výstavách i školeniach. Finančné prostriedky na kapitálové výdavky nám boli krátené o dve tretiny, a preto sme ich použili najmä na vývoj úradného informačného systému Inventio.

Ale na druhej strane treba povedať aj to, že úsporný režim, či si to chceme priznať alebo nie, bol pre našu inštitúciu aj určitým ozdravným procesom. Myslím si, že uvažujeme racionálnejšie a efektívnejšie, museli sme siahnuť do svojich rezerv, predvídať procesy, hľadať adresnejšie spôsoby našich popularizačno-osvetových činností.

Vo vzťahu k zamestnancom ÚPV SR sme sa však snažili zachovať existujúce benefity, hoci napríklad pri jazykových kurzoch sme boli nútení znížiť finančný príspevok z 50 % na 25 % a zároveň preorganizovať i zefektívniť výučbu. Podstatné však je, že sa nám výučbu jazykov podarilo zachovať a zabezpečiť kontinuitu vo vzdelávaní.

-o0o-

Rok 2010 bude pre ÚPV SR náročný. Ministerstvo financií nariadilo jednotlivým rezortom opäť prísnu diétu. Zo štátneho rozpočtu dostal náš úrad ešte o 1,2 percenta menej (takmer 40-tisíc eur) ako v minulom roku, čiže musíme stále dobre zvažovať na aké účely použijeme finančné prostriedky.

Deje sa tak v čase, keď sa od národných úradov členských štátov EÚ očakáva plnenie nových úloh, osobitne v oblasti koordinácie aktivít na potlačanie falšovania a pirátstva produktov. Vytvorením Monitorovacieho strediska EÚ pre oblasť falšovania a pirátstva v minulom roku sa **náš úrad stal súčasťou celoeurópskej siete pre zhromažďovanie, monitorovanie a nahlasovanie informácií a údajov súvisiacich s porušovaním práv duševného vlastníctva**.

Určite budete so mnou súhlasiť, že činnosť moderného patentového a známkového úradu by nemala končiť udelením patenty či zápisom označenia ako ochranej známky do registra. Aj naši klienti už dlhodobo poukazujú na potrebu poskytovania **komplexnejších služieb** zo strany úradu vrátane takých, ktoré by nasledovali po udelení príslušnej priemyselnoprávnej ochrany. A mám na mysli napríklad aj oblasť koordinácie aktivít zameraných na účinnejšiu vymožiteľnosť práv. O týchto otázkach nás čakajú rokovania najmä s predstaviteľmi rezortov vnútra, spravodlivosti, kultúry i financií.

3 Pozri Duševné vlastníctvo, 2010, č. 1, s. 16-17.

Z kalendára tohtoročných podujatí a aktív ÚPV SR v prvom rade spomenieme **26. apríl, kedy si pripomenieme Svetový deň duševného vlastníctva** a pri tejto príležitosti zorganizujeme už desiatu celoslovenskú konferenciu o duševnom vlastníctve. Bude zameraná na problematiku ochrany označení tovarov alebo služieb v spojitosti s novým zákonom o ochranných známkach.

Zároveň je dôležité, aby sme jeho ustanovenia bez väčších problémov premietli do každodennej praxe.

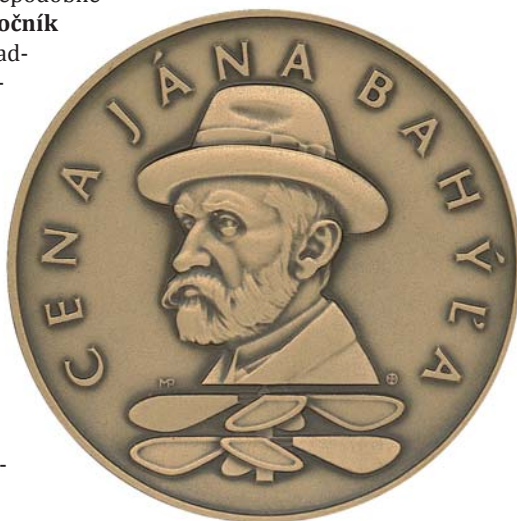
V druhej polovici roka, pravdepodobne v septembri, pripravíme **6. ročník Ceny Jána Bahýľa** za mimoriadne hodnotné priemyselnoprávne chránené slovenské riešenie. Toto podujatie sme pôvodne plánovali zorganizovať už vlani, no úsporný režim nám to nedovolil a tohto roku nám zasa nedovolí dodržať dvojročný cyklus organizovania národnej kontraktnej výstavy vynálezov a technických noviniek UmInEx (jej 5. ročník sa konal v apríli 2008). Tentoraz sme uprednostnili Cenu Jána Bahýľa.

Máme v pláne pokračovať v pre-diagnostike predmetov priemyselných práv najmä v malých a stredných podnikoch, ale neobídeme napríklad ani Univerzitu Mateja Bela v Banskej Bystrici, s ktorou sme vlani 7. júla podpísali druhú rámcovú dohodu o spolupráci. Pre nášho partnera vypracujeme odporúčaciu správu o manažovaní duševného vlastníctva na univerzite. Vo vyspelých krajinách práve univerzity podávajú najviac prihlášok predmetov priemyselných práv, čiže týmto smerom chceme orientovať viaceré naše aktivity.

V novembri, v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku, pripravíme **druhú celoslovenskú konferenciu o využívaní duševného vlastníctva v podmienkach vysokých škôl**.

Budeme **pokračovať aj v elektronizácii úradu**. Je potrebné postupne dobudovať úradný informačný systém Inventio II a zároveň nemôžeme zabúdať ani na „Webregistre“, v rámci ktorých sú na internete sprístupnené verejnosti chránené alebo na ochranu prihlásené predmety priemysel-

ných práv. Oba pôvodné systémy sú morálne i technicky zastarané. V tejto súvislosti spolupracujeme s istou dodávateľskou firmou na štúdiu a potom, keď bude ukončená, sa pokúsime získať potrebné finančné prostriedky aj z Operačného programu Informatizácia spoločnosti, no nebude to ľahké, pretože o financie je nemalý záujem medzi IT firmami.

Nemálo práce nás čaká aj v súvislosti s dokončením slovenskej verzie projektu **TMview**. Rovnomenný portál pod gesciou OHIM-u umožňuje používateľom vyhľadávať ochranné známky a robiť informatívne rešerše v databázach a jazyku krajín, ktoré sa zapojili do projektu. Predpokladáme, že so slovenskými dátami obohatíme spomínaný portál v prvom štvrtroku 2010.

Aj v ÚPV SR je potrebné venovať sa napríklad i aplikácii **Politiky informačnej bezpečnosti**, ktorá bola už schválená vedením úradu a jej uplatňovanie je jedným z povinných štandardov ministerstva financií. Jej cieľom je vytvoriť predpoklady na zaistenie primeranej úrovne informačnej bezpečnosti vo všetkých činnostiach a funkciách úradu.

-o0o-

Rok 2010 sme v ÚPV SR odštartovali bez dlhoročnej opory Ing. Jána Bachratého, ktorý od roku 1993 zastával funkciu podpredsedu úradu. Rozhodol sa odísť do dôchodku a jeho pôsobenie v úrade sa skončilo 5. januára 2010. Za všetko, čo urobil v prospech úradu, si zaslúži veľké **ĎAKUJEM**.

S účinnosťou od 6. januára 2010 vládla SR vymenovala do podpredsedníckej funkcie ÚPV SR **Ing. Zdena Hajnalová**, ktorá pôsobila v úrade vo funkcii riaditeľky odboru známk a dizajnov, pričom riadením spomínaného odboru je poverený Ing. Jozef Suja.

-o0o-

V úvode svojho príspevku som sa dotkla výsledkov verejného prieskumu, ktorý v závere minulého roka v súvislosti s jeho hodnotením vykonala agentúra Focus. Tá istá agentúra sa začiatkom tohto roka zaujímala o to, ako vidia Slováci rok 2010. Počet optimistov pribúda, každý štvrtý Slovák očakáva zlepšenie situácie, má pocit, že kríza už prekonala svoj zenit.

Myslím si však, že v čase ešte stále pretrvávajúcej globálnej krízy nie je až tak potrebné uvažovať, kde sa Slovensko práve nachádza, či sa už blýska na lepšie časy, ale v prvom rade každý na Slovensku, na tej svojej úrovni a vo svojom rozhodovaní, by mal niečo urobiť pre to, aby naša krajina rýchlejšie napredovala.

THE OFFICE WITH SEVEN STARS
KYLIÁNOVÁ, D.:

Assessment of the Industrial Property Office of SR activities last year. European leader in number of applications for electronic filing of patent and utility models applications made accessible, as well as related documents filed subsequently via EPTOS system. For each application made accessible online one star from European Patent Office. Statistics of the industrial rights subjects applications and global crisis impact. Tasks of the IPO SR in 2010.

Bližšie k patentu a patentovému súdu EÚ

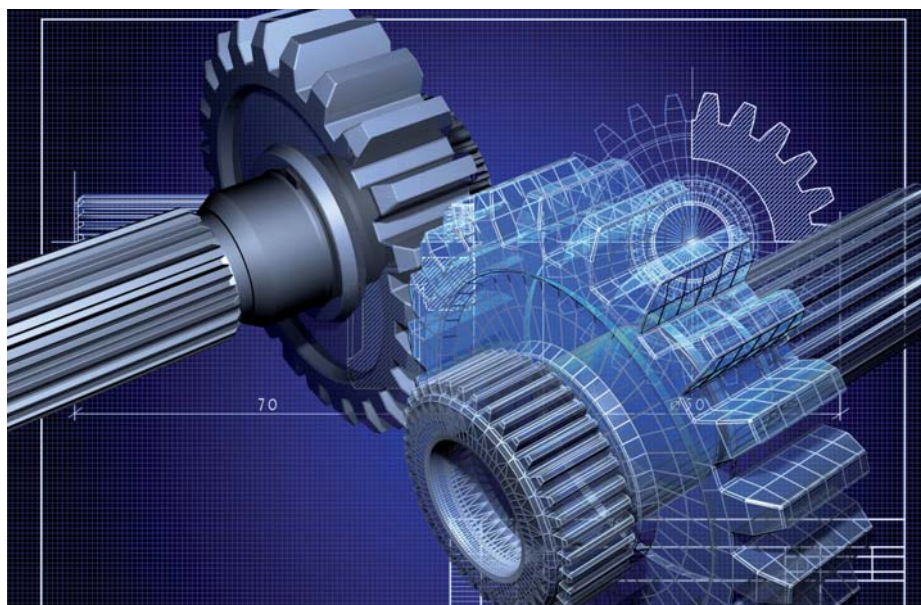
Ing. Lukrécia MARČOKOVÁ

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Banská Bystrica

Myšlienka vytvoriť patentový systém poskytujúci ochranu na celom území EÚ a zároveň zriadiť integrovaný a špecializovaný súdny systém na riešenie patentových sporov vznikla už v druhej polovici minulého storočia.

Rokovania zo začiatku sedemdesiatych rokov viedli k uzatvoreniu *Dohovoru o európskom patente pre spoločný trh*¹. Dohovor bol podpísaný 15. decembra 1975 v Luxemburgu a *Dohodou o patentoch Spoločenstva* uzatvorenou v Luxemburgu o štrnásť rokov neskôr (15. decembra 1989) doplnený o *Protokol o urovnávaní sporov týkajúcich sa porušenia a platnosti patentov Spoločenstva* a *Protokol o štatúte spoločného odvolacieho súdu pre patenty Spoločenstva*². V dôsledku pretrvávajúcich ťažkostí spojených s jeho ratifikáciou zo strany niektorých členských štátov však nikdy nenadobudol platnosť.

Úspešnejšie neboli ani rokovania zo začiatku tohto storočia. Európska komisia (ďalej Komisia) v roku 2000 predložila návrh *nariadenia Rady o patente Spoločenstva*³ a po nadobudnutí platnosti Zmluvy z Nice, ktorou sa Zmluva o založení Európskeho spoločenstva (ďalej Zmluva o ES) doplnila o články 225a a 229a, aj návrh *rozhodnutia Rady, ktorým sa Súdnemu dvoru udeľuje právomoc rozhodovať v sporoch týkajúcich sa patentu Spoločenstva*⁴ a návrh *rozhodnutia Rady o zriadení Súdu pre patenty Spoločenstva a o odvolaniach pred Súdom prvého stupňa*⁵.

Rokovania o vytvorení patentu Spoločenstva a jednotného európskeho patentového súdnictva **boli prerušené v roku 2004** po tom, ako Komisiou predložený návrh nariadenia o patente Spoločenstva nezískal jednomyselnú podporu v Rade, ktorá sa vyžadovala na jeho prijatie.

V apríli 2007 Komisia zverejnila svoje oznámenie s názvom **Zlepšenie patentového systému v Európe**⁶ adresované Európskemu parlamentu a Rade. Oznámenie bolo vypracované na základe výsledkov rozsiahlych verejných konzultácií a stalo sa impulzom pre **nové kolo intenzívnych rokovaní o vytvorení patentu Spoločenstva a zria-**

dení integrovaného súdneho systému na riešenie patentových sporov.

Rokovania prebiehajúce na pôde Rady mali počas nemeckého a portugalského predsedníctva (v roku 2007) všeobecnejší charakter, zameriavali sa na vypracovanie hlavných znakov patentu Spoločenstva a európskeho patentového súdnictva. Na základe výsledkov týchto rokovaní **Slovensko počas svojho predsedníctva v Rade EÚ predložilo revidovaný návrh nariadenia o patente Spoločenstva**⁷ a predbežný návrh *dohody o patentovom súde Európskej únie*⁸, ktorý bol neskôr premenovaný na návrh *dohody o Súde pre európske patenty a patenty Spoločenstva*.

1 Ú. v. ES L 17, 26. 1. 1976, s. 1.

2 Ú. v. ES L 401, 30. 12. 1989, s. 1.

3 KOM(2000) 412 v konečnom znení, Ú. v. ES C 337, 22. 11. 2000, s. 278.

4 KOM (2003) 827 v konečnom znení.

5 KOM (2003) 828 v konečnom znení.

6 KOM (2007) 165 v konečnom znení.

7 Dokument Rady č. 9465/08.

8 Dokument Rady č. 9124/08.

Revidovaný návrh nariadenia o patente Spoločenstva vychádzal z pôvodného návrhu Komisie z roku 2000, ale niektoré otázky, napríklad otázku prekladu patentov Spoločenstva, upravoval zásadne odlišným spôsobom. Podľa návrhu Komisie mali byť do úradných jazykov EÚ prekladané len patentové nároky udelených patentov, pričom preklady mali na vlastné náklady zabezpečovať majitelia patentov. Revidovaný návrh nariadenia predložený slovinským predsedníctvom predpokladal, že tretím osobám budú poskytnuté strojové preklady celých patentových spisov. Preklady mali byť k dispozícii bezprostredne po zverejnení príslušných prihlášok patentov Spoločenstva, ale mali mať len informatívny charakter a nie právne účinky.

Rokovania o nedoriešených otázkach súvisiacich s vytvorením patentu Spoločenstva, o už spomínanej otázke prekladu patentov Spoločenstva, o výške poplatkov za udržiavanie platnosti patentov Spoločenstva, o distribučnom kľúči na rozdeľovanie výnosu z udržiavacích poplatkov medzi členské štáty EÚ a o tom, ako by sa na činnostiach súvisiacich s udeľovaním patentov Spoločenstva mali podieľať národné patentové úrady členských štátov EÚ, **pokračovali aj počas francúzskeho, českého a švédskeho predsedníctva v Rade EÚ** (v druhej polovici roka 2008 a v roku 2009).

Na základe výsledkov týchto rokovaní bol návrh nariadenia predložený slovinským predsedníctvom niekoľkokrát zmenený. Podotýkame, že **zmenu návrhu nariadenia si vyžiadala aj skutočnosť, že 1. decembra 2009 nadobudla platnosť Lisabonská zmluva**. V tejto súvislosti považujeme za potrebné spomenúť aspoň zmenu právneho základu návrhu nariadenia (zmena z článku 308 Zmluvy o ES na prvý pododsek článku 118 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) a zmenu názvu patentu, ktorý má byť nariadením vytvorený (zmena z patentu Spoločenstva na patent Európskej únie).

Paralelne s rokovaniami o návrhu nariadenia, na základe ktorého by mal byť

vytvorený patent EÚ, **prebiehali v prípravných orgánoch Rady aj rokovania o návrhu dohody smerujúcej k zriadeniu patentového súdu EÚ**. Zatiaľ posledný návrh dohody predpokladá, že Súd pre európske patenty a patenty Spoločenstva bude zriadený na základe tzv. zmiešanej dohody, uzatvorenej v súlade s článkom 300 Zmluvy o ES medzi Spoločenstvom, jeho členskými štátmi a prípadne ďalšími štátmi, ktoré sú zmluvnými stranami Európskeho patentového dohovoru (ďalej EPD), a bude mať výlučnú právomoc vo veciach občiansko-právnych sporov týkajúcich sa európskych patentov a patentov Spoločenstva. Na objasnenie uvádzame, že zatiaľ posledný návrh dohody bol pripravený ešte v marci minulého roku a terminológia v ňom použitá nezodpovedá terminológii Lisabonskej zmluvy. Z dôvodu zachovania autenticity pri opisovaní návrhu dohody používame terminológiu použitú v tomto návrhu.

Viacere členské štáty počas rokovaní o návrhu dohody o Súde pre európske patenty a patenty Spoločenstva vyjadrili právne pochybnosti o tom, či je prerokovaný návrh zlučiteľný so Zmluvou o ES. Vzhľadom na uvedené Rada začiatkom júla minulého roku požiadala Európsky súdny dvor⁹ (ďalej ESD) o vydanie stanoviska k zlučiteľnosti pripraveného návrhu dohody so Zmluvou o ES, na základe čoho boli práce na návrhu dohody dočasne pozastavené. Kvôli úplnosti dodávame, že **vydanie stanoviska Súdneho dvora EÚ sa očakáva v lete tohto roku**.

Ostatné návrhy *nariadenia Rady o patente EÚ*¹⁰ a *dohody o Súde pre európske patenty a patenty Spoločenstva*¹¹ sú podrobnejšie opísané v nasledujúcich kapitolách.

Návrh nariadenia Rady o patente EÚ

Je potrebné zdôrazniť, že návrh nariadenia nepredpokladá, že patent EÚ nahradí už existujúce národné patenty udeľované podľa národného práva jednotlivých členských štátov alebo európske patenty udeľo-

vané podľa EPD. **Patenty EÚ sa majú stať tretou možnosťou ochrany vynálezov v Európe**.

Patenty EÚ majú byť *európskymi patentmi s určením pre Európsku úniu*. Udeľovať ich má Európsky patentový úrad (ďalej EPÚ) v súlade s EPD. Pripomíname, že uvedené je podmienené revíziou príslušných ustanovení EPD a pristúpením EÚ k tomuto dohovoru.

Patenty EÚ majú mať *jednotný a autonómny charakter*. Majú mať rovnaké účinky na celom území EÚ. Udeliť, previesť a vyhlásiť ich za neplatné bude možné len pre celé územie EÚ. Rovnako zaniknúť budú môcť len vo vzťahu k celej EÚ. Patenty EÚ majú podliehať len ustanoveniam nariadenia o patente EÚ a všeobecným zásadám práva EÚ, pričom ustanovenia nariadenia sa majú uplatňovať bez toho, aby bolo dotknuté uplatňovanie práva EÚ v oblasti hospodárskej súťaže alebo práva členských štátov týkajúceho sa trestnej zodpovednosti, nekalej súťaže a splynutia alebo zlúčenia podnikov. Ustanovenia EPD majú byť na patenty EÚ a ich prihlášky aplikovateľné len vtedy, ak nariadenie neobsahuje osobitnú úpravu.

Ako už bolo uvedené, orgánom zodpovedným za prieskum prihlášok a udeľovanie patentov EÚ má byť EPÚ, ktorý má zohrávať hlavnú úlohu aj v procese administrácie tohto druhu patentov (spravovanie registra patentov EÚ, výber poplatkov za udržiavanie platnosti patentov a distribúcia výnosu z týchto poplatkov členským štátom EÚ).

Podmienky na udelenie patentu EÚ a konanie predchádzajúce udeleniu majú byť upravené príslušnými ustanoveniami EPD. Prihlášky so žiadosťou o udelenie patentu EÚ sa majú podávať v EPÚ alebo v národných patentových úradoch členských štátov. Prihlášky bude možné podávať odo dňa, keď EPD nadobudne účinnosť pre EÚ, alebo odo dňa, keď vstúpi do platnosti Dohoda o Súde pre európske patenty a patenty EÚ (uplatňovať sa bude lehota, ktorá uplynie neskôr).

9 Stanovisko Európskeho súdneho dvora č. 1/09.

10 Dokument Rady č. 16113/09 ADD 1.

11 Dokument Rady č. 7928/09.

Na základe žiadosti prihlasovateľa bude môcť byť prihláška so žiadosťou o udelenie patentu EÚ **zmenená na prihlášku európskeho patentu** s určením pre jeden alebo viacero členských štátov. Pripomíname, že konverzia patentu EÚ na európsky patent s určením pre jednotlivé členské štáty nebude prípustná.

Prípustná nebude ani **súbežná ochrana národným patentom a patentom EÚ**. Národný patent udelený v členskom štáte na vynález, na ktorý bude tomu istému pôvodcovi alebo jeho právnenému nástupcovi udelený patent EÚ s rovnakým právom prednosti, sa má v rozsahu, v akom sa bude vzťahovať na rovnaký vynález ako patent EÚ, stať neúčinným odo dňa:

- a) uplynutia lehoty na podanie námietok proti rozhodnutiu EPÚ udeliť predmetný patent EÚ, ak námietky nebudú podané,
- b) právoplatnosti rozhodnutia EPÚ, ktorým bude v konaní o námietkach patent EÚ zachovaný alebo

c) udelenia národného patentu, ak bude národný patent udelený po uplynutí lehôt uvedených v bode a) alebo b).

Návrh nariadenia definuje **okruh osôb, ktorým má patriť právo na patent EÚ**.

Právo na patent EÚ má patriť pôvodcovi vynálezu alebo jeho právnenému nástupcovi; v prípade zamestnaneckého vynálezu sa má osoba, ktorej patrí právo na patent EÚ, určovať podľa právnych predpisov členského štátu, v ktorom je zamestnanec, t. j. pôvodca vynálezu, prevažne zamestnaný.

Návrh upravuje aj **účinky a obmedzenia účinkov patentu EÚ**.

Majiteľ patentu EÚ bude môcť tretím osobám zabrániť, aby bez jeho súhlasu priamo alebo nepriamo využívali chránený vynález. Za porušenie práv majiteľa patentu EÚ sa nebude považovať využitie, resp. využívanie chráneného vynálezu v prípadoch taxatívne určených v nariadení, napr. využívanie vynálezu

predchádzajúcim užívateľom, využitie vládou alebo pre vládu, využitie na súkromné a neobchodné účely, na experimentálne účely, využitie vynálezu pri individuálnej príprave lieku v lekární na základe lekárskeho predpisu a pod.

Ďalej návrh upravuje **vyčerpanie práv z patentu EÚ**.

Práva z patentu EÚ sa vyčerpajú po tom, ako bude chránený výrobok majiteľom patentu alebo s jeho súhlasom uvedený na trh v EÚ a ak majiteľ patentu nebude mať oprávnené dôvody namietat' proti ďalšiemu obchodnému využitiu výrobku.

Ďalšou oblasťou úpravy je **nakladanie s patentom EÚ ako predmetom vlastníctva**.

S patentom EÚ sa bude nakladať v jeho celistvosti a na celom území EÚ ako s národným patentom členského štátu, v ktorom mal prihlasovateľ v deň podania prihlášky bydlisko alebo sídlo, alebo ak nebude možné uplatniť toto kritérium, ako s národným patentom členského štátu, v ktorom bol prihlasovateľ k uvedenému dňu usadený; v ostatných prípadoch sa bude s patentom EÚ nakladať ako s národným patentom členského štátu, v ktorom sídli EPÚ.

Návrh nariadenia stanovuje podmienky, za ktorých bude môcť byť na využívanie vynálezu chráneného patentom EÚ udelená **nútená licencia**, podmienky, za ktorých sa bude môcť majiteľ **vzdať patentu EÚ**, podmienky, za ktorých bude môcť byť patent EÚ **obmedzený, zrušený** alebo **čiastočne zrušený**, a podmienky, za ktorých patent EÚ **zanikne**.

Návrh nariadenia o patente EÚ neobsahuje ustanovenia týkajúce sa **jazykového režimu** aplikovateľného na patenty EÚ a ich prihlášky. **Jazykový režim má byť upravený v samostatnom nariadení**, ktorého prijatie si v súlade s druhým pododsekom článku 118 Zmluvy o fungovaní EÚ bude vyžadovať jednomyselnosť v Rade. **Nariadenie o patente EÚ vstúpi do platnosti spolu so samostatným nariadením o jazykovom režime patentu EÚ**.

Návrh dohody o Súde pre európske patenty a patenty Spoločenstva

Ako už bolo uvedené, Súd pre európske patenty a patenty Spoločenstva (ďalej aj patentový súd) má byť zriadený na základe tzv. **zmiešanej dohody**, uzatvorenej v súlade s článkom 300 Zmluvy o ES medzi Spoločenstvom, jeho členskými štátmi a prípadne ďalšími štátmi, ktoré sú zmluvnými stranami EPD. Dohoda o Súde pre európske patenty a patenty Spoločenstva má podliehať ratifikácii všetkými zmluvnými stranami. Platnosť má nadobudnúť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po dni, keď Sekretariát Rady EÚ zmluvným stranám oznámi, že **všetky členské štáty EÚ** dohodu ratifikovali a ich ratifikačné listiny boli uložené u depozi-tára.

Patentový súd má mať výlučnú právomoc vo veciach občianskoprávných sporov týkajúcich sa *európskych patentov a patentov Spoločenstva*. Rozhodnutia tohto súdu majú byť platné na celom území Spoločenstva, prípadne aj na území štátov, ktoré nie sú členmi Spoločenstva, ale sú zmluvnými štátmi EPD, pokiaľ takéto štáty k dohode pristúpia.

Súd pre európske patenty a patenty Spoločenstva má mať právnu subjektivitu a na území všetkých zmluvných štátov má požívať najširšiu právnu spôsobilosť priznanú právnickým osobám podľa vnútro-

štátnych právnych predpisov daného štátu.

Návrh dohody predpokladá, že patentový súd bude zložený zo **súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu**.

Súd prvého stupňa by mal pozostávať z *ústredného súdu a miestnych a regionálnych súdov*. Miestne súde by mali byť zriaďované v zmluvných štátoch, ktoré o ich zriadenie požiadajú. Regionálne súde by mali byť zriaďované pre dva alebo viaceré zmluvných štátov tiež na základe žiadosti týchto štátov. Sídla miestnych súdov určia zmluvné štáty, na území ktorých budú miestne súde zriadené, sídla regionálnych súdov určia zmluvné štáty, pre ktoré budú regionálne súde zriadené. Otázka sídla ústredného súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu zatiaľ nebola vyriešená.

Senáty súdov prvého stupňa by mali byť trojčlenné a zložené zo štátnych príslušníkov rôznych štátov. *Senáty miestnych súdov* by mali byť zložené z dvoch stálych sudcov, ktorí budú štátnymi príslušníkmi zmluvného štátu, na území ktorého bol miestny súd zriadený, a jedného sudcu z registra sudcov (článok 13 návrhu dohody). *Senáty regionálnych súdov* by mali byť zložené z dvoch stálych sudcov, ktorí budú štátnymi príslušníkmi dotknutých zmluvných štátov, a jedného sudcu z registra sudcov, ktorý nebude štátnym príslušníkom dotknutých

zmluvných štátov. *Senáty ústredného súdu* by mali byť zložené z dvoch právnicko kvalifikovaných sudcov a jedného technicky kvalifikovaného sudcu prideleného z registra sudcov.

V súvislosti s otázkou zloženia senátov súdov prvého stupňa je potrebné dodať, že v prechodnom období, ktoré má podľa návrhu dohody trvať sedem rokov po nadobudnutí platnosti dohody, majú byť senáty *miestnych súdov zriadených v zmluvných štátoch s tradične nízkym počtom prerokovávaných patentových sporov* (menej ako 50 ročne) zložené z jedného sudcu, ktorý bude štátnym príslušníkom dotknutého zmluvného štátu, a dvoch sudcov z registra sudcov, ktorí nebudú štátnymi príslušníkmi tohto štátu.

Senáty odvolacieho súdu by mali byť päťčlenné a zložené zo štátnych príslušníkov rôznych štátov. Zasadat' by mali v zložení – traja právnicki a dvaja technicky kvalifikovaní sudcovia.

Pokiaľ ide o jazyky konania, uplatňovať by sa mala všeobecná zásada, že *jazykom konania pred miestnym súdom* je úradný jazyk zmluvného štátu, na území ktorého bol miestny súd zriadený, a *jazykom konania pred regionálnym súdom* je úradný jazyk niektorého zo zmluvných štátov, ktorý si určia dotknuté zmluvné štáty. Napriek uvedenému zmluvné štáty budú môcť za jazyk konania pred svojím miestnym alebo regionálnym súdom určiť aj jeden alebo viaceré úradné jazyky EPÚ. *Jazykom konania pred ústredným súdom* má byť jazyk patentu (jazyk, v ktorom bol udelený patent) a *jazykom konania pred odvolacím súdom* jazyk, v ktorom prebiehalo konanie pred súdom prvého stupňa.

Podotýkame, že návrh dohody obsahuje aj kontroverzné ustanovenie o *zmene jazyka konania* pred miestnym alebo regionálnym súdom. Podľa tohto ustanovenia bude môcť príslušný miestny alebo regionálny súd za určitých podmienok rozhodnúť, že jazykom konania bude jazyk patentu. Keďže počas rokovaní nebolo možné dospieť ku konsenzu v otázke, za akých podmienok má byť možné zmeniť jazyk konania, návrh dohody obsahuje dve alternatívy týchto podmienok – „na žiadosť jedného z účastníkov a po vypočutí ostatných účastníkov konania“ alebo „so súhlasom účastníkov konania“.

Ak na niektorom zo súdov prvého stupňa alebo na odvolacom súde vznikne otázka týkajúca sa výkladu Zmluvy o ES alebo otázka platnosti alebo výkladu aktov inštitúcií Európskeho spoločenstva, súd podľa návrhu dohody bude môcť požiadať ESD, aby o tejto otázke rozhodol. V súvislosti so zaradením ustanovenia o *interpretácii práva Európskeho spoločenstva ESD* do návrhu dohody je potrebné poznamenať, že **otázka úlohy ESD vo vytváranom súdnom systéme patrila počas rokovania o návrhu dohody medzi najkontroverznejšie**. Niektoré členské štáty preferovali možnosť, aby ESD v súdnom systéme plnil funkciu **kasačného súdu** (aby v právnych otázkach preskúmaval rozhodnutia odvolacieho súdu).

Návrh dohody upravuje aj **špeciálny režim aplikovateľný na európske patenty v prechodnom období**, ktoré by, ako už bolo uvedené, malo trvať sedem rokov po nadobudnutí platnosti dohody. Počas prechodného obdobia by konania týkajúce sa porušovania a platnosti európskych patentov malo byť možné naďalej iniciovať pred vnútroštátnymi súdmi, prípadne inými kompetentnými orgánmi členských štátov. Navyše, majitelia európskych patentov a prihlasovatelia európskych patentových prihlášok udelených, resp. podaných pred dňom nadobudnutia platnosti dohody, by mali mať možnosť výberu, či sa spory týkajúce sa porušovania a platnosti ich patentov majú riešiť pred Súdom pre európske patenty a patenty Spoločenstva alebo podľa doterajších predpisov (pred vnútroštátnymi súdmi, resp. inými kompetentnými orgánmi členských štátov). Prípadné rozhodnutie, že sa spory týkajúce sa ich patentov majú riešiť podľa doterajších predpisov, by majitelia patentov mali oznámiť registru najneskôr mesiac pred skončením prechodného obdobia.

Slovenská republika počas rokovania o návrhu dohody pripomienkovala viaceré z navrhnutých ustanovení. Napríklad, pokiaľ ide o zloženie senátov miestnych súdov zriadených v zmluvných štátoch s tradične nízkym počtom patentových sporov, Slovensko opakovane vyjadrilo svoj nesúhlas s tým, aby senáty týchto súdov v prechodnom období zasadali v inom zložení ako senáty miestnych súdov zriadených v zmluvných štátoch, v ktorých sa ročne rieši viac ako 50 patentových sporov.

Čo sa týka úlohy ESD vo vytváranom súdnom patentovom systéme, podľa Slovenska by mal plniť aj funkciu kasačného súdu.

Vo vzťahu k podmienkam, za ktorých by malo byť možné zmeniť jazyk konania pred miestnym alebo regionálnym súdom na jazyk patentu, Slovensko presadzovalo uplatňovanie druhej z navrhnutých možností, t. j. aby jazyk konania mohol byť zmenený len so súhlasom všetkých účastníkov.

Na záver tejto kapitoly je potrebné uviesť, že návrh dohody upravuje množstvo ďalších otázok súvisiacich s organizáciou, činnosťou, právomocami a financovaním Súdu pre európske patenty a patenty Spoločenstva. Rozsah tohto článku však neumožňuje venovať týmto otázkam takú pozornosť, akú by si vzhľadom na svoju dôležitosť zaslúžili.

Máme dôvod na optimizmus?

Optimizmus koncom minulého roka vyvolala skutočnosť, že **Rada ministrov pre konkurencieschopnosť na svojom zasadnutí 4. decembra 2009** jednomyselne prijala **Záveru k posilnenému patentovému systému v Európe**¹² a dohodla sa na všeobecnom prístupe k návrhu **nariadenia Rady o patente Európskej únie**. Pripomíname, že podľa záverov prijatých Radou by patentový systém v Európe mal byť posilnený vytvorením patentu EÚ a zriadením Súdu pre európske patenty a patenty EÚ.

Na ceste k vytvoreniu patentu EÚ a zriadeniu Súdu pre európske patenty a patenty EÚ je však potrebné prekonať ešte veľa prekážok a až budúcnosť ukáže, či decembrové zasadnutie Rady bolo sku-

točne prelomom v niekoľko desaťročí trvajúcich neúspešných rokovaniach o opatreniach na zlepšenie existujúceho európskeho patentového systému.

Pokiaľ ide o Súd pre európske patenty a patenty EÚ, stále existujú viac-menej opodstatnené právne pochybnosti o zlučiteľnosti návrhu dohody, na základe ktorej má byť tento súd zriadený, so Zmluvou o ES. Zdôrazňujeme, že vydanie stanoviska Súdneho dvora EÚ k tejto otázke sa očakáva v lete tohto roka. Navyše, ak by aj došlo k uzatvoreniu dohody o Súde pre európske patenty a patenty EÚ, otáznym zostáva, ako sa bude vyvíjať proces ratifikácie dohody v jednotlivých členských štátoch EÚ, pričom podmienkou nadobudnutia platnosti dohody je jej ratifikácia všetkými členskými štátmi EÚ.

To, či bude alebo nebude vytvorený patent EÚ, bude závisieť hlavne od toho, či sa členské štáty dokážu dohodnúť na jazykovom režime aplikovateľnom na patenty EÚ a prihlášky patentov EÚ. Ako sme už uviedli, jazykový režim patentu EÚ by mal byť upravený v samostatnom nariadení, na prijatie ktorého bude v súlade s druhým pododsekom článku 118 Zmluvy o fungovaní EÚ potrebná jednomyselnosť v Rade. V súvislosti s jazykovým režimom patentu EÚ podotýkame, že aktuálne prerokovávaný návrh, podľa ktorého majú byť tretím osobám poskytnuté len strojové preklady patentov EÚ, ktoré majú mať navyše len informatívny charakter, nemá medzi členskými štátmi všeobecnú podporu.

V súvislosti s vytvorením patentu EÚ bude potrebné vykonať príslušné zmeny aj v EPD. Na základe skúseností s revíziou EPD z roku 2000 sa dá predpokladať, že ani proces revízie EPD a ratifikácie revidovaného znenia EPD zmluvnými štátmi nebude jednoduchý.

CLOSER TO THE EU PATENT AND EU PATENT COURT
MARČOKOVÁ, L.:

Attempts to enhance patent system in Europe from the end of the 20th and the beginning of the 21st centuries. Current state of the negotiations on the creation of the EU Patent and the establishment of the European and EU Patents Court. Brief description of the latest proposal of the Council Regulation on the EU Patent and the Agreement on the European and Community Patents Court. Expected future development.

Nový zákon o ochranných známkach

Ing. Ján BACHRATÝ

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Banská Bystrica

Prečo nový zákon o ochranných známkach?

V novom zákone č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach (ďalej nový zákon alebo zákon), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2010, je v prvom rade precíznejšie ako v predchádzajúcom zákone **transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/95/ES** o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známk, ako aj **smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES** o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva.

V zákone sú zároveň prebrané ustanovenia **revidovaného Dohovoru o práve ochrannej známky v znení Singapurského dohovoru** a niektoré inštitúty z **nariadenia Rady (ES) č. 207/2009 o ochrannej známke Spoločenstva** (ďalej nariadenie) vrátane jeho formálnej úpravy, resp. štruktúry. Snaha do určitej miery prispôsobiť zákon nariadeniu vychádzala zo skutočnosti, že na našom území platia aj ochranné známky Spoločenstva, o ktorých konanie prebieha podľa tohto nariadenia v Úrade pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM), takže jeho rozhodnutia a súvisiace rozsudky Súdneho dvora ES, ako aj rozsudky Súdu prvého stupňa ES sa tak stanú značným zdrojom podnetov. V neposlednom rade sú do zákona premietnuté i niektoré skúsenosti z praxe Úradu priemyselného vlastníctva SR.

Čo nové prináša zákon?

Ustanovenie § 2 zákona dôsledne preberá definíciu ochrannej známky zo smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/95/ES (ďalej smernica).

V § 4 zákon definuje staršiu ochrannú známku, a to z toho dôvodu, aby v nasledu-

júcich ustanoveniach nebolo potrebné vymenovávať všetky ochranné známky, ktoré patria pod túto definíciu.

Ustanovenie § 5 upravuje tzv. **verejnoprávne dôvody**, na základe ktorých nemôže byť prihlásené označenie zapísané do registra ochranných známk. V tomto ustanovení bolo znenie ods. 1 písm. c) upravené v súlade so smernicou tak, že na rozdiel od znenia v predchádzajúcom zákone (zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov) obsahuje aj potenciálnu možnosť, že označenie bude použité na určenie druhu, kvality, množstva, účelu, hodnoty, zemepisného pôvodu a iných vlastností tovarov a služieb. Zároveň bolo doplnené o písmeno k) obsahujúce označenia, ktoré sú predmetom verejného záujmu, ale nepatria pod článok 6ter Parížskeho dohovoru na ochranu priemyselného vlastníctva.

Nový zákon **neprebral ustanovenie § 3 ods. 1 písm. c)** predchádzajúceho zákona, a to že za ochrannú známku nemožno uznať označenie zhodné s ochrannou známkou zapísanou pre rovnaké alebo podobné tovary alebo služby, ktorá zanikla uplynutím ochrannej doby, ak sa prihláška na toto označenie podala pred uplynutím dvoch rokov od zániku ochrannej známky, pretože to smernica neprikazuje a navyše toto ustanovenie sa v praxi neosvedčilo.

V ustanovení § 7 sú uvedené **súkromnoprávne dôvody**, ktoré môžu byť uplatnené v rámci námietkového konania určenými osobami na ochranu svojich práv. Ustanovenie v plnom rozsahu transponuje článok 4 smernice a oproti § 4 predchádzajúceho zákona je podstatný rozdiel v tom, že sa posudzujú zhodnosť a podobnosť označenia a zároveň zhodnosť a podobnosť tovarov a služieb a až na základe takéhoto posúdenia sa vyhodnotí pravdepodobnosť zámeny

označení na strane verejnosti. Na pravdepodobnosť zámeny tak bude mať zásadný vplyv aj **hodnotenie stupňa podobnosti tovarov a služieb**, prípadne ich zhodnosť.

V ustanovení § 8 sú uvedené práva majiteľa ochrannej známky, ktoré sú oproti predchádzajúceму zákonu rozšírené o predbežnú ochranu, ktorú si možno uplatniť po zápise ochrannej známky, a to od zverejnenia prihlášky ochrannej známky. Ide o prípady, keď dochádza k zásahu do práv majiteľa ešte pred zápisom ochrannej známky, najskôr však od zverejnenia prihlášky ochrannej známky. Majiteľ zahraničnej ochrannej známky má taktiež právo zakázať používanie ochrannej známky, ak jeho zahraničná ochranná známka bola zapísaná na meno jeho obchodného zástupcu bez jeho súhlasu.

Za používanie ochrannej známky (§ 9) sa považuje aj umiestňovanie ochrannej známky na tovaroch alebo ich obaloch na území Slovenskej republiky len s cieľom ich vývozu.

Novom oproti predchádzajúceму zákonu je aj skutočnosť, že ochranná známka nemôže byť vyhlásená za neplatnú (§ 10) na základe skoršej ochrannej známky, ktorá nebola skutočne používaná, a to počas piatich rokov bezprostredne predchádzajúcich návrhu na vyhlásenie ochrannej známky za neplatnú.

Obmedzenie práv majiteľa staršej ochrannej známky, v dôsledku strpenia (§ 16) používania mladšej ochrannej známky, bolo rozšírené aj na užívateľa všeobecne známej známky a na užívateľa nezapísaného označenia. Na druhej strane, majiteľ mladšej ochrannej známky nie je oprávnený brániť používaniu staršej ochrannej známky alebo právu užívateľa všeobecne známej známky a právu užívateľa nezapísaného označenia.

V prípade prevodu práv (§ 17) môže, na rozdiel od predchádzajúceho zákona, podať žiadosť o zápis ktorákoľvek zo zmluvných strán a v prípade prechodu práv (§ 18) tak môže urobiť nový aj pôvodný majiteľ. Nový majiteľ bude však môcť vykonávať úkony voči úradu až po doručení žiadosti o zápis prevodu alebo prechodu práv. Novým procesným ustanovením pri prevode ochrannej známky je preskúmanie úradom, či prevodom ochrannej známky nemôže dôjsť ku klamanu spotrebiteľa.

Rovnako ako žiadosť o prevod aj žiadosť o zápis licencie (§ 20) môže podať ktorákoľvek zo zmluvných strán. K žiadosti o zápis licenčnej zmluvy sa podľa revidovaného Dohovoru o práve ochrannej známky v znení Singapurského dohovoru už nebude vyžadovať licenčná zmluva, ale bude postačujúci len úradne overený výňatok z licenčnej zmluvy alebo vyhlásenie o existencii licenčnej zmluvy, ktoré však musí byť podpísané obidvomi zmluvnými stranami. Dohovor a tým aj zákon neumožňujú oboznámenie tretích osôb s obchodným tajomstvom, ktoré licenčná zmluva obvykle obsahuje.

Žiadosť o obnovu platnosti zápisu (§ 22) môže, na rozdiel od predchádzajúceho zákona, okrem majiteľa ochrannej známky podať aj záložný veriteľ. Toto ustanovenie tak neumožňuje majiteľovi ochrannej známky, ktorá je daná do zálohu, nechať ochrannú známku zaniknúť.

Na rozdiel od predchádzajúceho zákona námietky (§ 30) môže podať len osoba presne definovaná v ustanovení § 7. Zákon neprebral z predchádzajúceho zákona možnosť označenia dôkazov v námietkach a následne ich dodatočné predloženie, pretože takáto možnosť sa v predchádzajúcom období neosvedčila, keďže bola nejedno-

značná a umožňovala jej rozdielny výklad.

Zákon namiesto doterajšieho inštitútu výmazu ochrannej známky zavádza inštitút zrušenia ochrannej známky (§ 34) a inštitút vyhlásenia ochrannej známky za neplatnú (§ 35). Zrušenie ochrannej známky je účinné od podania návrhu na zrušenie, zatiaľ čo vyhlásenie ochrannej známky za neplatnú je účinné od začiatku zápisu a na ochrannú známku sa hľadí tak, ako keby k jej zápisu vôbec nedošlo. Ide o zásadnú zmenu oproti predchádzajúcemu zákonu, ktorý poznal výmaz ochrannej známky od začiatku len v prípade, ak ochranná známka bola zapísaná v rozpore so zákonom a výmaz ochrannej známky na základe ostatných dôvodov bol účinný od podania návrhu, čo spôsobovalo značné problémy pri posudzovaní skorších práv z ochranných známk.

V prípade návrhu na vyhlásenie ochrannej známky za neplatnú bude úrad používanie skoršej ochrannej známky skúmať podľa § 10 ods. 1 len v prípade, ak o to požiada majiteľ mladšej ochrannej známky.

Žiadosť o pokračovanie v konaní (§ 38), na rozdiel od predchádzajúceho zákona, kde ju bolo možné podať do dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia úradu, je teraz možné podať najneskôr do dvoch mesiacov odo dňa uplynutia úradom určenej lehoty na vykonanie požadovaného úkonu.

Podľa ustanovenia o uvedení do predošlého stavu (§ 39) je možné reštituovať aj lehotu na podanie žiadosti o predĺženie platnosti zápisu ochrannej známky. Vyhovieť takejto žiadosti však bude možné len v prípade, ak existovali objektívne prekážky, ktoré nemohli byť predvídateľné.

Zákon v ustanovení § 47 definuje účinnok zápisu medzinárodnej ochrannej známky ako rovnaký s účinkom národnej prihlášky ochrannej známky, a to v prípade, ak došlo k zápisu medzinárodnej ochrannej známky, v ktorom je vyznačená Slovenská republika, alebo ak došlo k jej územnému rozšíreniu pre Slovenskú republiku.

Zápis medzinárodnej ochrannej známky (§ 47) má rovnaký účinok ako zapísaná národná ochranná známka až v tom prípade, ak úrad neoznámí odmietnutie zápisu medzinárodnej ochrannej známky alebo ak takéto odmietnutie vezme späť.

Zákon tiež ustanovil dátum zápisu na účely určenia dátumu začiatku používania medzinárodnej ochrannej známky, ktorý je

v tomto prípade zhodný s dátumom priznania ochrany tejto medzinárodnej ochrannej známke.

Vzhľadom na skutočnosť, že po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie aj na Slovensku začali platiť ochranné známky Spoločenstva, zákon ustanovil, že práva z týchto ochranných známk možno uplatniť najskôr odo dňa, keď Slovenská republika pristúpila k Európskej únii, teda od 1. mája 2004.

Keďže úrad nepožaduje vždy originál listiny alebo jej overenú kópiu, zákon umožňuje úradu v prípade pochybnosti o jej pravosti vyžadovať predloženie originálu takejto listiny alebo jej overenej kópie (§ 51).

Prechodné ustanovenia (§ 54) oproti tým, ktoré poznáme z predchádzajúceho zákona, obsahujú ustanovenie, ktoré neumožňuje vyhlásiť ochrannú známku za neplatnú, ak bola zapísaná do registra v rozpore v tom čase s platným zákonom, no je v súlade s novým zákonom.

Na záver je potrebné podotknúť, že v tomto príspevku neboli uvedené všetky zmeny týkajúce sa ochrany označení tovarov alebo služieb ochrannou známkou, ale len zásadné zmeny, ktoré priniesol nový zákon o ochranných známkach.

Literatúra

Zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach.

NEW ACT ON TRADE MARKS
BACHRATÝ, J.:

The answer to the question why the new Act on Trade Marks – more precise transposition of the Directives 2008/95/EC of the European Parliament and of the Council to approximate the laws of Member States relating to trade marks and 2004/48/EC on the enforcement of intellectual property rights, application of provisions of the revised Treaty on the Law of Trade Marks within the wording of Singapore Treaty and some of institutes from Directive No. 207/2009 of the Council on Community Trade Mark including its formal arrangement or structure. Pointing to fundamental changes related to trade mark protection of goods or services.

Erby, vlajky, symbolické znaky...

Článok 6ter Parížskeho dohovoru z pohľadu harmonizačných procesov

Ing. Miroslav VLČEK

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Banská Bystrica

Úvod

Systém medzinárodnej ochrany duševného vlastníctva predstavuje neustále sa vyvíjajúci organizmus, ktorý je oporou rozvoja inovácií a s tým súvisiacej schopnosti subjektov obstať v neľútostnom konkurenčnom prostredí.

Vzhľadom na skutočnosť, že mnohé medzinárodné zmluvy vrátane **Parížskeho dohovoru na ochranu priemyselného vlastníctva** (ďalej Parížsky dohovor) vznikli ešte v 19. storočí, súčasné trendy prebiehajúce v globalizujúcej sa svetovej ekonomike **vyžadujú harmonizáciu priemyselného práva** a konaní o jednotlivých predmetoch priemyselného vlastníctva. Harmonizačné snahy sa o to viac týkajú aj Parížskeho dohovoru, ktorý predstavuje významný pilier systému medzinárodnej ochrany duševného vlastníctva uzavretý v roku 1883.

Dôležitosť Parížskeho dohovoru potvrdzuje aj rozsah, v akom je tento medzinárodne platný dokument v priemyselnom vlastníctve využívaný, a to od oblasti vynálezov, cez technické riešenia, dizajny, označenia tovarov alebo služieb, obchodné názvy až po zemepisné označenia. Je preto celkom prirodzené, že do harmonizačného procesu, ktorý prebieha v systéme medzinárodnej ochrany duševného vlastníctva, sú zapojené všetky subjekty pôsobiace v tejto oblasti počnúc medzinárodnými organizáciami, ktoré riadia a zabezpečujú fungovanie tohto systému, akými sú napríklad Svetová organizácia duševného vlastníctva (ďalej WIPO), Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (ďalej OHIM),

končiac inštitúciami regionálneho významu. Vo významnej miere sa do harmonizačného procesu zapájajú aj samotné subjekty využívajúce systém medzinárodnej ochrany duševného vlastníctva, s cieľom chrániť si výsledky svojej tvorivej duševnej činnosti i svoje označenia.

Práve ochrana označení, ktorých podskupinu predstavuje aj inštitút ochranných známok, **je oblasťou, kde prebiehajú veľmi intenzívne harmonizačné procesy** zamerané na širokú škálu problematík. Jednou z nich je práve problematika označení, resp. symbolov, ktorých používanie by sa dostalo do rozporu so záväzkami vyplývajúcimi pre členské štáty Parížskej únie z článku 6ter Parížskeho dohovoru (ďalej článok 6ter).

Problematika článku 6ter je aj po rokoch predmetom mnohých diskusií týkajúcich sa efektívneho prieskumu ochranných známok v súvislosti s ich prípadným konfliktom so symbolmi chránenými podľa článku 6ter. Táto problematika je o to aktuálnejšia, že **v marci tohto roka uplynie rok od začiatku uplatňovania významnej zmeny v oznamovaní procese symbolov, ktorých ochrana sa požaduje podľa článku 6ter.**

Článok 6ter

Článok 6ter bol zavedený do Parížskeho dohovoru na konferencii v Haagu v roku 1925 (ďalej haagska konferencia). **Cieľom prvotnej koncepcie článku 6ter bolo poskytnúť právnu ochranu erbom, vlajkám a iným štátnym symbolom a tiež úradným skúšobným, puncovým a záručným značkám** zavedeným v členských štátoch Parížskej únie (ďalej únijske krajiny).

Ustanovenia článku 6ter prešli niekoľkými menšími formálnymi úpravami, ktoré priniesla londýnska konferencia v roku 1934. Výraznejšie bol článok 6ter revidovaný až konferenciou v Lisabone v roku 1958, ktorou bola **ochrana rozšírená na erby, vlajky, ďalšie symbolické znaky, skratky a názvy medzinárodných medzivládnych organizácií**, ktorých členom je jedna alebo viac únijských krajín. Pre výklad článku 6ter bolo významné aj zhromaždenie Parížskej únie v roku 1992, ktorého výsledkom boli usmernenia (ďalej usmernenia z roku 1992), podľa ktorých programy alebo inštitúcie vytvorené medzinárodnou medzivládnu organizáciou a konvencie ustanovujúce medzinárodnú zmluvu môžu za určitých podmienok profitovať z ochrany vyplývajúcej z uplatňovania článku 6ter. Podľa článku 2.1 Dohody o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (Dohoda TRIPS) **je článok 6ter platný pre všetky členské štáty Parížskeho dohovoru a tiež pre všetkých členov Svetovej obchodnej organizácie** (ďalej WTO), bez ohľadu na to, či členský štát WTO je alebo nie je zmluvnou stranou Parížskeho dohovoru.

O otázkach týkajúcich sa článku 6ter sa intenzívne diskutuje aj v rámci harmonizačných procesov prebiehajúcich v oblasti medzinárodného systému práv na označenia.

K zefektívnemu procesu vyplývajúciemu zo správneho výkladu článku 6ter v značnej miere prispieva aj **Stály výbor pre práva ochranných známok, priemyselných vzorov a zemepisných označení** (ďalej SCT), ktorý zriadila WIPO s cieľom zefektívniť harmonizačné procesy. Značným prínosom v riešení tejto problematiky bolo 15. stret-

nutie členov SCT, ktoré sa konalo v Ženeve 28. decembra 2005 (ďalej 15. stretnutie SCT). Podnetné závery a usmernenia vyplývajúce z tohto stretnutia možno využiť pri analyzovaní právnych a administratívnych aspektov uplatňovania článku 6ter.

Ustanovenia článku 6ter sú rozdelené do desiatich odsekov, ktorých znenie si môžete prečítať v publikácii Medzinárodné predpisy priemyselnoprávnej ochrany. Banská Bystrica : Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky, 2002 alebo na http://www.upv.sk/swift_data/source/-pdf/legislativa/medzinarodne_dohody/-pravo_7564.pdf

Právne aspekty uplatňovania článku 6ter

Kvôli lepšiemu pochopeniu ustanovení článku 6ter je vhodné podrobnejšie analyzovať predovšetkým tie právne aspekty jeho uplatňovania, ktoré sa viažu na rozsah ochrany a právny rámec komunikácie.

Právne aspekty uplatňovania článku 6ter viažuce sa k rozsahu ochrany

Najpodstatnejšie právne aspekty uplatňovania článku 6ter viažuce sa k rozsahu ochrany sú zadefinované v odseku (1) pod písmenami a) a b). Základným cieľom odseku (1) písm. a) článku 6ter je **zakázať registráciu a používanie ochranných známk, ktoré reprodukovujú alebo imitujú štátne symboly** patriace do rozsahu ochrany vyplývajúcej z tohto ustanovenia článku 6ter. **Toto ustanovenie vylučuje štátne symboly z registrácie alebo používania ako ochrannej známky alebo ako prvkov ochrannej známky.** Dôvod vylúčenia spočíva v tom, že registrácia alebo používanie týchto znakov by zasahovalo do práva štátu, ktorého sa týka kontrola používania symbolov, do jeho identity a suverenity. Navyše používanie štátnych znakov ako ochranných známk neoprávnenou osobou môže klamať verejnosť o pôvode tovarov alebo o záštite nad tovarmi, ktorých sa ochranná známka týka.

Diskusie vedené na haagskej konferencii svedčia o zámere členských štátov Parížskeho dohovoru zahrnúť do ochrany vyplývajúcej z odseku (1) písm. a) článku 6ter **aj znaky štátov zahrnutých do federálnych štátov, ktoré sú členmi Parížskeho dohovoru, a tiež erby panovníckych sídiel.** Bolo to dohodnuté pod podmienkou, že znaky verejných subjektov na nižšej úrovni, ako sú provincie, mestá a obce, by mali

byť vyňaté z pôsobnosti tohto ustanovenia. K úradným skúšobným, puncovým a záručným značkám je potrebné poznamenať, že odsek (1) písm. a) článku 6ter sa týka iba tých značiek, ktoré sú akceptované zo strany samotného štátu. Ich prijatie verejným orgánom na nižšej úrovni alebo organizáciou ustanovenou verejným právom by bolo nedostatočné na to, aby mohli byť chránené podľa článku 6ter.

Ochrana štátnych znakov podľa odseku 1) písm. a) článku 6ter sa netýka iba registrácie alebo používania ochranných známk, ktoré sú úplne alebo čiastočne zhodné s týmito znakmi, ale aj ochranných známk, ktoré patria do osobitnej oblasti podobnosti, t. j. do oblasti „imitácie z heraldického hľadiska“.

Táto definícia efektívne zužuje rozsah neprípustného napodobňovania, ktoré sa zvyčajne v známkovom práve považuje za neprijateľné. Keďže štátne znaky často zahŕňajú bežné znaky ako lev, orlica alebo slnko, **napodobeniny sú zakázané iba v prípade, že reprodukovujú heraldické vlastnosti štátnych znakov.** V dôsledku toho znak ako taký ostáva voľný a môže byť použitý v zložení známk.

Ochrana poskytnutá štátnym znakom podľa odseku (1) písm. a) článku 6ter **sa netýka iba znakov krajín Parížskej únie, ale podľa Dohody TRIPS aj znakov všetkých členov WTO,** bez ohľadu na to, či sú zmluvnou stranou Parížskeho dohovoru. Implementácia článku 6ter s cieľom zosúladiť ho s Dohodou TRIPS je upravená v článku 3 dohody medzi WIPO a WTO z 22. decembra 1995 (ďalej WIPO/WTO dohoda z roku 1995), ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 1996.

Odsek (1) písm. a) článku 6ter **zakazuje neoprávnenú registráciu alebo použitie štátnych znakov ako ochranných známk.** Príslušné orgány štátu, ktorým znak patrí, **však môžu dovoliť** takúto registráciu a použitie. Štátni príslušníci krajín, ktorí získali od takýchto úradov povolenie na použitie určitých štátnych znakov svojej krajiny, môžu používať tieto znaky v súlade s odsekom (8) článku 6ter, a to aj vtedy, ak sú podobné so znakmi inej krajiny.

Pri analýze právnych aspektov uplatňovania článku 6ter nemožno neviať do úvahy odsek (2) tohto článku, ktorý definuje určité obmedzenia **týkajúce sa ochrany úradných skúšobných, puncových a záručných značiek.** Na tieto obmedzenia

je v odseku (2) článku 6ter aplikované pravidlo „špecialita“. Z tohto pravidla vyplýva, že **použitie úradných skúšobných, puncových a záručných značiek v ochranných známkach je zakázané len v tých prípadoch,** keď ochranné známky, v ktorých sú tieto značky včlenené, **sú určené pre výrobky zhodné alebo podobné s tovarmi, pre ktoré tieto značky platia.**

Osobitná pozornosť je v článku 6ter v odseku (1) písm. b) venovaná aj problematike **znakov medzinárodných medzivládnych organizácií.** Odsek (1) písm. b) článku 6ter rozširuje ochranu vyplývajúcu z odseku (1) písm. a) článku 6ter **aj na erby, vlajky a iné symbolické znaky, skratky alebo názvy medzinárodných medzivládnych organizácií,** ktorých členom je jedna alebo viac úniijných krajín, **s výnimkou tých erbov, vlajok a iných symbolických znakov, skratiek a názvov, ktorých ochrana bola už predmetom platných medzinárodných dohôd.** V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na usmernenia z roku 1992, podľa ktorých **Medzinárodný úrad WIPO (ďalej medzinárodný úrad) musí oznamovať úniijným krajinám aj erby, vlajky a iné symbolické znaky, skratky alebo názvy programov alebo inštitúcií vytvorených medzinárodnou medzivládnu organizáciou a tiež konvencií ustanovujúcich medzinárodné zmluvy.** To ale vytvára podmienku, aby dotknutý program, inštitúcia alebo konvencia vyústila do vytvorenia stáleho subjektu, ktorý má definované ciele a tiež vlastné práva a povinnosti.

Aj v prípade ochrany znakov medzinárodných medzivládnych organizácií existujú **určité obmedzenia.** Ochrana ich znakov môže byť obmedzená na prípady, **keď použitie alebo zápis týchto znakov ako ochrannej známky by naznačoval spojenie s touto organizáciou.**

V súvislosti s obmedzeniami týkajúcimi sa ochrany znakov medzinárodných medzivládnych organizácií je potrebné poukázať aj na druhú vetu odseku (1) písm. c) článku 6ter, ktorá stanovuje, že štáty nie sú povinné používať odsek (1) písm. b) článku 6ter, ak by použité alebo registrácia erbov, vlajok a iných symbolických znakov, skratiek alebo názvov medzinárodných medzivládnych organizácií ako ochranných známk alebo prvkov ochranných známk nenaznačovalo spojenie medzi ochrannou známkou obsahujúcou príslušný znak a príslušnou organizáciou.

Právne aspekty uplatňovania článku 6ter viažuce sa na právny rámec komunikácie

Postup na ochranu štátnych symbolov a znakov patriacich pod odsek (1) písm. a) článku 6ter, s výnimkou vlajok štátov, je **založený na systéme oznámenia**. Ako je uvedené v odseku (3) písm. a) článku 6ter, úijné krajiny sa dohodli, že si budú vzájomne oznamovať štátne symboly a znaky, ktoré si chcú chrániť.

Z odseku (3) písm. b) článku 6ter vyplýva, že v prípade znakov medzinárodných medzivládnych organizácií je **oznámenie úijným krajinám podmienkou získania ochrany** podľa odseku (1) písm. b) článku 6ter. Usmernenia z roku 1992 rozširujú oznamovací postup aj na znaky a názvy programov, inštitúcií a konvencií medzinárodných medzivládnych organizácií spôsobilých na ochranu podľa odseku (1) písm. b) článku 6ter.

Medzinárodný úrad plní úlohu sprostredkovateľa so zreteľom na oznámenie znakov podľa odseku (3) článku 6ter. Symboly a znaky štátov, ako aj erby, vlajky a iné symboly, skratky a názvy medzinárodných medzivládnych organizácií sú najprv oznámené medzinárodnému úradu prostredníctvom príslušného orgánu štátu alebo organizácie. Medzinárodný úrad má povinnosť tieto symboly a znaky štátov ďalej oznámiť ostatným úijným krajinám a v súlade s WIPO/WTO dohodou z roku 1995 aj členom WTO, ktoré nie sú zmluvnými stranami Parížskeho dohovoru. Rovnaký oznamovací postup sa zopakuje v prípade symbolov a znakov, ktoré už boli oznámené, ale v neskoršej fáze došlo k ich zmene alebo stiahnutiu. Týmto spôsobom je možné zabezpečiť, že len tie znaky a symboly, ktoré sú v súčasnosti používané v štátnej alebo medzinárodnej organizácii, sú pod ochranou článku 6ter. Pokiaľ ide o štátne symboly a znaky, následné oznámenie zmien v zozname už oznámených symbolov a znakov je výslovné ustanovené v odseku (3) písm. a) článku 6ter.

Krajiny, ktoré dostanú oznámenie o symboloch a znakoch cez sprostredkovateľa, ktorým je medzinárodný úrad, **musia tieto symboly a znaky verejne sprístupniť**. V zmysle odseku (3) písm. a) článku 6ter tak môžu urobiť napríklad ponechaním týchto symbolov a znakov na nahliadnutie verejnosti alebo ich zverejnením.

Článok 6ter pripúšťa aj **možnosť podať námietky** proti symbolom a znakom, ktoré sú oznámené úijným krajinám prostredníctvom medzinárodného úradu. Táto problematika je vymedzená odsekom 4 článku 6ter, podľa ktorého krajiny, ktoré dostanú oznámenie o symboloch a znakoch podľa odseku (3) článku 6ter, môžu v lehote 12 mesiacov odo dňa prijatia oznámenia od medzinárodného úradu podať námietky k ochrane týchto symbolov a znakov, pokiaľ ide o ich územie.

Aj v prípade námietok plní medzinárodný úrad úlohu sprostredkovateľa. Krajina, ktorá námietky podáva, ich zašle prostredníctvom príslušného orgánu medzinárodnému úradu a ten ich následne odošle štátu alebo medzinárodnej medzivládnej organizácii žiadajúcej o ochranu určitého symbolu alebo znaku. **Článok 6ter sa nezmieňuje o dôvodoch na podanie námietok** proti ochrane oznámených symbolov a znakov. Je teda zrejmé, že tieto dôvody môžu byť určené nezávisle ktoroukoľvek krajinou, ktorá prijme oznámenie obsahujúce symboly a znaky, o ktorých ochranu sa žiada. Preto krajina alebo medzinárodná medzivládna organizácia, ktorá žiada o ochranu svojich symbolov alebo znakov, musí počítať s alternatívou, že proti jej žiadosti o ochranu symbolov a znakov môžu byť podané námietky ktoroukoľvek úijnou krajinou prakticky z akéhokoľvek dôvodu, keďže tie nie sú v článku 6ter zadefinované.

Zároveň je potrebné zdôrazniť, že článok 6ter **nestanovuje postup na riešenie rozdielnych názorov na námietky** podané proti symbolom alebo znakom oznámeným podľa článku 6ter. Pokiaľ nie je ukončené námietkové konanie, štát, ktorý vzniesol námietku, nie je povinný chrániť tieto symboly alebo znaky.

Na riešenie takto vzniknutých sporov medzi krajinami možno v prípade potreby **využiť aj konanie o sporoch** zadefinované v článku 28 Parížskeho dohovoru, podľa ktorého všetky spory medzi dvoma alebo viacerými úijnými krajinami, ktoré sa týkajú výkladu alebo použitia Parížskeho dohovoru a ktoré sa nevybavia rokovaním, môže ktorákoľvek krajina z príslušných krajín predložiť Medzinárodnému súdnu dvoru prostredníctvom žiadosti zodpovedajúcej štatútu dvora.

Administratívne aspekty uplatňovania článku 6ter

V súlade s odsekom (3) písm. a) článku 6ter krajiny Parížskej únie si zoznamy symbolov a znakov, pre ktoré sa žiada ochrana na základe odseku (1) článku 6ter, vzájomne oznamujú cez sprostredkovateľa, ktorým je medzinárodný úrad.

Rovnaký postup sa uplatňuje v súvislosti s medzinárodnými medzivládnyimi organizáciami podľa odseku (3) písm. b) článku 6ter. To znamená, že medzinárodný úrad umožňuje takúto komunikáciu tým, že zoznamy symbolov a znakov, ktoré prijme od úijných krajín alebo medzinárodných medzivládnych organizácií, oznámi členom Parížskej únie, ako aj členom WTO, ktorí nie sú zmluvnými stranami Parížskeho dohovoru. Oznamovací proces má určité špecifiká v prípade štátov i medzinárodných medzivládnych organizácií, ktoré o ochranu svojich symbolov žiadajú.

V prípade, že o ochranu symbolu žiada štát, oznamovací postup prebieha takto.

V prvom kroku príslušné orgány štátu, ktorý chce požiadať o ochranu symbolu alebo znaku podľa článku 6ter, zvyčajne kontaktujú medzinárodný úrad neformálnym spôsobom, napríklad e-mailom alebo telefonicky. Pri následnej korešpondencii medzi medzinárodným úradom a orgánmi štátu, ktorý žiada o ochranu, sú vysvetlené a prerokované formality týkajúce sa žiadosti o oznámenie symbolu alebo znaku. S cieľom zistiť, či daný symbol alebo znak má nárok na ochranu podľa článku 6ter, medzinárodný úrad overí povahu symbolu alebo znaku, o ktorého ochranu sa žiada, a v prípade potreby trvá na tom, aby sa v žiadosti jasne uviedol typ symbolu alebo znaku, ktorého ochrana sa požaduje (t. j. či ide o erb, iný znak štátnej zvrchovanosti, úradnú skúšobnú značku atď.) v zmysle odseku (1) písm. a) článku 6ter. Pred odoslaním oficiálnej žiadosti je štát vyzvaný, aby zaslal návrh žiadosti o oznámenie a návrh reprodukcie symbolu alebo znaku, o ktorého ochranu žiada, medzinárodnému úradu na pripomienky. Reprodukcia symbolu alebo znaku, o ktorého ochranu sa žiada v súlade s odsekom (1) písm. a) článku 6ter, by mala byť na liste formátu A4 a písomné indikácie týkajúce sa povahy znaku sa vyžadujú v angličtine a francúzštine.

V súvislosti s týmto bodom je potrebné spomenúť **zmeny**, ktoré sa v dôsledku harmonizačných procesov začali uplatňovať **v oznamovacom procese od marca 2009**.

Aby bolo možné lepšie postrehnúť rozdiely medzi postupom uplatňovaným do februára 2009 a postupom uplatňovaným od marca 2009, v stručnosti si oba postupy opíšme.

Do februára 2009 prebiehal oznamovací proces nasledujúcim spôsobom. Hneď ako si medzinárodný úrad vyžiadal návrh žiadosti a návrh reprodukcie od štátu požadujúceho ochranu svojho symbolu alebo znaku s cieľom oznámiť ostatným úniijným krajinám a členom WTO, ktoré nie sú zmluvnými stranami Parížskeho dohovoru, príslušný štát zaslal medzinárodnému úradu **oficiálnu žiadosť spolu so 600 kópiami reprodukcii symbolov, o ktorých ochranu sa žiadalo.** Počet 600 kópií zodpovedal počtu príjemcov, ktorým bolo potrebné oznámenie doručiť. Medzinárodný úrad následne **zaslal obežník v papierovej forme** obsahujúci žiadosť o ochranu spolu s kópiou reprodukcie symbolu alebo znaku, o ktorého ochranu sa žiadalo, ministerstvám zahraničných vecí úniijných krajín a členom WTO. Súčasne medzinárodný úrad zaslal kópiu obežníka aj príslušným úradom priemyselného vlastníctva. Nakoniec medzinárodný úrad zaslal štátu, na ktorého žiadosť bolo oznámenie vykonané, list, ktorým potvrdil, že žiadané oznámenie rozposlal úniijným krajinám a členom WTO, ktoré nie sú zmluvnými stranami Parížskeho dohovoru.

Od marca 2009 sa oznamovací proces neuskutočňuje prostredníctvom obežníka. K zmene došlo na základe odporúčania SCT prijatom v júli 2008, ktoré bolo nadväzne schválené na 40. Valnom zhromaždení WIPO v septembri 2008. Podstatou tejto zmeny je ukončenie oznamovania prostredníctvom papierového obežníka spolu so 600 kópiami reprodukcii symbolov.

Podľa nového spôsobu oznamovania **WIPO pravidelne dvakrát ročne, v marci a v septembri, zverejňuje na svojej internetovej stránke zoznamy symbolov a znakov nahlásených** v zmysle článku 6ter Parížskeho dohovoru, pre ktoré sa požaduje ochrana. Súčasne s týmto oznámením sa zverejnené zoznamy distribuujú aj prostredníctvom CD nosičov.

Výhodou nového spôsobu oznamovania symbolov, o ktorých ochranu sa žiada, je nepochybne **úspora nákladov**, ktoré vznikali v súvislosti s potrebou predkladať 600 kópií reprodukcii symbolov, o ktorých ochranu sa žiadalo. Namiesto toho sa v súčasnosti medzinárodnému úradu predkladá **jedna kópia reprodukcie symbolu.**

Ten ju naskenuje a v elektronickej podobe zaraďí do databázy zverejnenej na internetovej stránke WIPO.

V elektronickej podobe môžu byť medzinárodnému úradu predložené aj písomné indikácie týkajúce sa povahy znaku. Oznamovací proces podľa článku 6ter je týmto spôsobom značne zjednodušený tak na strane medzinárodného úradu, ako aj na strane národných a regionálnych známkových úradov.

Okrem úspory nákladov a pracovného vyťaženia súvisiaceho so spracovávaním obrovského množstva materiálov, **ďalší prínos nového spôsobu oznamovania spočíva v umožnení stanovenia všeobecne uplatniteľného východiskového bodu na výpočet lehôt** vyplývajúcich z odsekov (4) a (6) článku 6ter. To vyplýva z polročnej periodicity (v posledný deň mesiacov marec a september) elektronickeho zverejňovania symbolov a znakov, pre ktoré sa požaduje ochrana. Deň zverejnenia aktuálneho zoznamu symbolov na internetovej stránke WIPO predstavuje dátum doručenia oznámenia príslušným príjemcom.

Počas platnosti starého spôsobu oznamovania symbolov sa začiatkové dátumy na výpočet lehoty v jednotlivých krajinách líšili, čo vyplývalo z rôznych poštových dodacích lehôt.

Uvedené zmeny, ktoré sa v oznamovacom procese uplatňujú od marca 2009, platia rovnako pre všetkých žiadateľov o ochranu, t. j. rovnako platia v prípade, keď žiadateľom o ochranu symbolu je štát, a rovnako aj v prípade, keď žiadateľom o ochranu symbolu je medzinárodná medzivládna organizácia.

V prípade, že o ochranu symbolu žiada medzinárodná medzivládna organizácia, oznamovací postup prebieha podobne ako v prípade, keď o ochranu symbolu žiada štát. **Odlíšnosti sú predovšetkým v povinnosti žiadajúcej organizácie predložiť medzinárodnému úradu aj dokumentáciu týkajúcu sa jej právneho postavenia a zoznamu jej členských štátov.**

Medzinárodný úrad tieto doklady skúma s cieľom overiť, či žiadajúca organizácia môže byť kvalifikovaná ako medzinárodná organizácia na účely odseku (1) písm. b) článku 6ter alebo či program alebo inštitúcia zriadená medzinárodnou medzivládnu organizáciu alebo konvenciou ustanovujúcou medzinárodnú zmluvu je v súlade s usmerneniami z roku 1992. Ale je potrebné poznamenať, že skúmanie týchto dokladov medzinárodným úradom ešte neznamená, že žiadajúcej organizácii bude

skutočne prisúdená povaha medzinárodnej organizácie a tiež spôsobilosť na účely ustanovené v odseku (1) písm. b) a odseku (3) písm. b) článku 6ter. Túto rozhodovaciu právomoc majú v konečnom dôsledku úniijné krajiny a členovia WTO, ktorí nie sú zmluvnými stranami Parížskeho dohovoru.

Uplatňovanie článku 6ter Parížskeho dohovoru v podmienkach

Úradu priemyselného vlastníctva SR

Problematika neoprávneného použitia symbolov a znakov chránených podľa článku 6ter je v podmienkach Slovenskej republiky premietnutá do ustanovenia § 5 ods. 1 písm. h) zákona č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2010.

Podľa tohto ustanovenia sa **do registra ochranných známk bez súhlasu príslušných orgánov nezapíše označenie chránené podľa medzinárodného dohovoru,** ktorým je článok 6ter. Kvôli úplnosti je potrebné dodať, že táto problematika bola do 31. decembra 2009 v podmienkach Slovenskej republiky upravená prostredníctvom § 2 ods. 1 písm. h) zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov. Obsahovo sa ustanovenie zákona platného do 31. decembra 2009 od súčasnej zákonnej úpravy riešiacej túto problematiku nelíšilo. Malá odlišnosť nemeniaca podstatu paragrafového znenia bola len v použitej formulácii, podľa ktorej za ochrannú známku nemožno uznať označenie, ktoré by sa používaním dostalo do rozporu so záväzkami vyplývajúcimi pre Slovenskú republiku z medzinárodných dohovorov.

V rozhodovacej praxi Úradu priemyselného vlastníctva SR (ďalej úrad) bolo niekoľko prípadov, v rámci ktorých svoje stanovisko zamietajúce zápis prihláseného označenia ako ochrannej známky úrad opieral o ustanovenie § 2 ods. 1. písm. h) v tom čase platného zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov v nadväznosti na odsek (1) písm. a) a b) článku 6ter. **Stanovisko uplatňované úradom v takýchto prípadoch možno v stručnosti ilustrovať napríklad na označeniach obsahujúcich európsky symbol (respektíve jeho napodobenie), ktorý je vlastníctvom Rady Európy a na označeniach obsahujúcich symbol Kanady.**

Označenia, ktorých zápis do registra ochranných známk bol odmietnutý z dôvodu, že obsahovali európsky symbol (respektíve jeho napodobeninu), sú napríklad označenia EURO FOOD SLOVAKIA Dieter Hein (obrázok č. 1), EUROSTAV (obrázok č. 2), EURO 25 (obrázok č. 3), EURO DIESEL (obrázok č. 4), JEDNOTNÝ PROGRAMOVÝ DOKUMENT CIEL 2 (obrázok č. 5).

Európsky symbol je zaevidovaný v databáze označení vylúčených zo zápisu podľa článku 6ter (ďalej databáza 6ter) v dvoch verziách.

Farebná verzia, ktorú predstavuje modrá vlajka s dvanástimi žltými do kruhu usporiadanými hviezdikami, je v databáze 6ter zaevidovaná pod číslom QO189 (obrázok č. 6). Čiernobiela verzia európskeho symbolu doplnená o slovné prvky COUNCIL OF EUROPE a CONSEIL DE L'EUROPE je v databáze 6ter zaevidovaná pod číslom QO188 (obrázok č. 7).

Obe farebné vyhotovenia európskeho symbolu **sú vlastníctvom Rady Európy**, ktorá ich v zmysle oznamovacieho procesu zakotveného v článku 6ter oznámila medzinárodnému úradu ešte v roku 1979, na základe čoho tieto symboly získali ochranu vyplývajúcu z článku 6ter. Okrem tejto skutočnosti, ktorá je sama o sebe dostatočným dôvodom na odmietanie zápisu označení obsahujúcich takéto symboly, ich časti alebo ich napodobeniny, je odmietnutie zápisu takýchto označení podporené aj žiadosťou samotnej Rady Európy, ktorá ju úradu predložila v roku 1995. Vo svojej žiadosti Rada Európy vyzvala úrad na podniknutie nevyhnutných krokov s cieľom vyhnúť sa akejkoľvek registrácii ochrannej známky, ktorá by bola v rozpore s článkom 6ter Parížskeho dohovoru, a teda **zaistiť, aby došlo k vyhnutiu sa každému použitiu európskeho symbolu, kedykoľvek je tento vnímaný ako rozlišujúca časť ochrannej známky, alebo aspoň k jeho zapísaniu do registra ochranných známk.**

Postup úradu v prípade posudzovania označení, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami odseku (1) článku 6ter, je vhodné ilustrovať aj na označeniach obsahujúcich symbol **Kanady**, ktorým je červený javorový list. V úradnej praxi takýto symbol obsahovali prihlášky ochranných známk, ktorých predmetom boli označenia JAVOR 503 (obrázok č. 8) a Cleanlife (obrázok č. 9 a 10).

Obrázok č. 1

Obrázok č. 2

Obrázok č. 3

Obrázok č. 4

Obrázok č. 5

Obrázok č. 6

Obrázok č. 7

Obrázok č. 8

Obrázok č. 9

Úrad zamietol zápis uvedených označení do registra ochranných známkov, pretože obsahovali červený javorový list, ktorý je symbolom Kanady. Symbol Kanady je pod č. CA2 zaevidovaný v databáze *6ter* (obrázok č. 11).

V svojej praxi sa úrad stretol aj s označením Cleanlife (obrázok č. 10), ktoré obsahovalo čierno-bielu verziu symbolu Kanady. Z pohľadu ustanovení článku *6ter* takáto skutočnosť nie je podstatná, a preto úrad v súlade s článkom *6ter* zamietol aj toto označenie.

Záver

Článok *6ter* Parížskeho dohovoru predstavuje dôležitú súčasť priemyselnoprávnej ochrany. Od svojho zavedenia do Parížskeho dohovoru prešiel viacerými významnými úpravami.

Je celkom prirodzené, že globalizáciou presýtená svetová ekonomika vyvíja enormný tlak na skvalitňovanie konkurenčného prostredia. Práve táto skutočnosť je hnacím motorom harmonizačných procesov prebiehajúcich v medzinárodnom systéme ochrany duševného vlastníctva, ktorého neoddeliteľnú súčasť predstavujú práva na označenia. Je nepopierateľné, že **hodnota portfólia firiem je z výraznej časti tvorená práve hodnotou značky, resp. známky**, ktorú používajú. Spoločnosti pôsobiace v globalizujúcej sa ekonomike sú nútené chrániť svoje označenia v celom svete. Je ale potrebné stanoviť jednoznačné kritériá tejto ochrany, aby nedochádzalo k zneužívaniu označení, ktorých používanie je späté s jednotlivými štátmi či medzinárodnými medzivládnyimi organizáciami. Túto potrebu riešia ustanovenia článku *6ter* Parížskeho dohovoru. Prostredníctvom nich je pri prieskume prihlášok ochranných známkov možné posúdiť, či sa označenia, ktoré sú predmetom týchto prihlášok, môžu dostať do konfliktu so symbolmi, ktorých používanie je vyhradené pre štáty a medzinárodné medzivládne organizácie.

Je veľkým prínosom, že **harmonizačné procesy systematicky ovplyvňujú skvalitňovanie článku *6ter***. Takýmto skvalitnením bola i úprava, ktorou **od marca 2009 došlo k zmene v oznamovacom procese symbolov** (papierový obežník nahradený polročným zverejňovaním zo-

Obrázok č. 10

Obrázok č. 11

znamov na internete so súbežným zasielaním CD obsahujúcich zoznamy symbolov), ktorých ochrana sa požaduje podľa článku *6ter*. Mimoriadnym pozitívom tejto zmeny je odstránenie administratívnej náročnosti celého procesu a možnosť stanovenia všeobecne uplatniteľného východiskového bodu na výpočet lehôt vyplývajúcich z odsekov (4) a (6) článku *6ter*.

Uvedenú zmenu pociťuje i náš úrad a môže sa tak efektívnejšie venovať samotnému prieskumu prihlášok ochranných známkov, ktorých predmetom sú označenia obsahujúce symboly chránené podľa článku *6ter*.

Literatúra

Medzinárodné predpisy priemyselnoprávnej ochrany. Banská Bystrica : Úrad priemyselného vlastníctva SR, 2002.

Dokument Stáleho výboru Svetovej organizácie duševného vlastníctva pre práva ochranných známkov, priemyselných vzorov a zemepisných označení: SCT 15/3.

Zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov.

Zákon 506/2009 Z. z. o ochranných známkach.

(Príspevok je skrátenou verziou záverečnej práce kurzu duševné vlastníctvo ÚPV SR : 2009)

ARMORIAL BEARINGS, FLAGS, SYMBOLIC SIGNS..

Article *6ter* of the Paris Convention in Relation with Harmonization Processes
VLČEK, M.:

Article *6ter* of the Paris Convention for protection of industrial property and its importance in international system of rights for signs. Development, wording, analysis of the most substantial legal and administrative aspects of the Article *6ter*. Change in the process of notification of symbols, for which the protection is sought, as a part of harmonization proceeding in the system of international intellectual property protection. Application of the Article *6ter* under conditions of the Industrial Property Office of SR.

Európska komisia proti falšovaniu a pirátstvu

JUDr. Zuzana HEČKOVÁ, LL.M.¹

Zatiaľ čo v minulosti falšovaniu a pirátstvu podliehalo zväčša luxusné oblečenie, parfumy, kabelky, CD či DVD, **v súčasnosti sa predmet záujmu falšovateľov a pirátov značne rozrástol.** V ich ponuke nájdeme falšované lieky, hračky, náhradné diely do automobilov, dokonca falšovaných krvnú plazmu či defibrilátory. Aj keď zdrojom väčšiny týchto produktov je Ázia, nezanedbateľná časť z nich je vyrábaná aj v Európskej únii, kde, vzhľadom na neexistujúce hranice, tieto (často nebezpečné) výrobky úspešne unikajú colníkom a relatívne voľne cirkulujú na vnútornom trhu EÚ.

Špecifický problém predstavuje internet. Je nevyvrátiteľné, že internet má pozitívny vplyv na znižovanie cien a značne rozšíril ponuku, ale nositeľom práv duševného vlastníctva (najmä majiteľom ochranných známok) často spôsobuje nemalé problémy.

Predaj falšovaných výrobkov prostredníctvom rôznych aukčných internetových stránok, kde predávajúci sú označení len pseudonymami, internetové pirátstvo (prostredníctvom BitTorrent alebo podobného protokolu), predaj ochranných známok ako kľúčových slov v internetových vyhľadávачoch (ako napr. Google, Yahoo! Bing), nehovoriac o tom, že internetové spory sa mnohokrát týkajú viacerých jurisdikcií a často je zložitá zistiť, ktorý súd a podľa ktorého práva je príslušný konať, registrácia doménových mien prostredníctvom proxy/privatcy služieb, sofistikovaný cybersquatting, to všetko predstavuje pre nositeľov práv zložitú a nákladnú právnu spory.

Európska komisia (ďalej aj EK alebo Komisia) **berie problém zvýšenej miery falšovania a pirátstva v EÚ veľmi seriózne,** a preto sa venuje nielen vylepšeniu legislatívneho rámca, ale má aj niekoľko aktivít nelegislatívneho charakteru.

V roku 2009 Global Anti-counterfeiting group (Svetová asociácia na potlačenie falšovania) udelila tímu GR EK pre vnútorný trh a služby, venujúcemu sa boju proti falšovaniu a pirátstvu, prvú cenu v kategórii „verejnoprávne inštitúcie“.

Foto: GR EK pre vnútorný trh a služby

Legislatívny rámec

V tomto článku sa prednostne zaoberáme najmä smernicou 2004/48/ES o vymožitelnosti

práva duševného vlastníctva. V skrátenej forme popisujeme aj návrh smernice na ochranu práv duševného vlastníctva prostredníctvom trestného práva, nariadenie Rady (ES) č. 1383/2003, ktoré sa týka colného konania pri tovare podozrivom z porušovania niektorých práv duševného vlastníctva a opatrení, ktoré sa majú prijať v prípade tovaru, pri ktorom sa zistilo, že sa takéto práva porušili, a ochrannú známku Európskej únie (pred nadobudnutím účinnosti Lisabonskej zmluvy – ochranná známka Spoločenstva (CTM)).²

Smernica 2004/48/ES o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva³

Smernica, ktorá mala za cieľ vylepšiť podmienky nositeľov práv duševného vlastníctva v civilnom procese, ako aj zmodernizovať legislatívu a prispôbiť ju novým podmienkam, bola **skoro vo všetkých členských štátoch implementovaná s oneskorením.** Je zároveň evidentné, že aj keď v niektorých štátoch smernica priniesla nositeľom práv viacero pozitívnych zmien, **vo viacerých štátoch sa civilný proces žiadnym spôsobom nezmenil** v porovnaní so stavom pred nadobudnutím účinnosti smernice.

Európska komisia vytvorila v rámci Monitorovacieho strediska EÚ pre oblasť falšovania a pirátstva⁴ expertnú skupinu pre právne otázky, ktorá sa momentálne venuje monitoringu smernice vo všetkých členských štátoch.

Členské štáty rôzne poňali napr. **právo na informácie.** Niektoré štáty ho aplikujú len na porušenia komerčného rozsahu, iné

1 Autorka pôsobí v Európskej komisii na Generálnom riaditeľstve pre vnútorný trh a služby. Článok zaväzuje autorku ako súkromnú osobu a obsah článku nemusí nevyhnutne zodpovedať oficiálnym stanoviskám EK a EÚ.
2 Pre potreby tohto článku (vzhľadom na to, že nariadenie Rady (ES) 40/94 o ochrannej známke Spoločenstva a smernica 89/104/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známok ešte neodzrkadľujú terminologické zmeny, ktoré priniesla Lisabonská zmluva) bude v ďalšom texte uvedený názov ochranná známka Spoločenstva.
3 Ú. v. EÚ L 157, 30. 4. 2004, s. 45.
4 http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/observatory/index_en.htm

na všetky porušenia, niektoré už pred podaním návrhu na začatie konania, iné až po formálnom začatí konania. Zaujímavé je zamyslieť sa nad možným konfliktom tohto ustanovenia s obchodnými tajomstvami (*business secrets*). Niektoré štáty nepredvídali možný konflikt tohto ustanovenia s ochranou osobných údajov, niektoré kvôli striktným predpisom v oblasti ochrany osobných údajov úplne znemožnili aplikáciu tohto ustanovenia.⁵

Problematickým sa zdá byť najmä **právo na informácie voči sprostredkovateľom**. Napríklad v prípade aukčných internetových stránok (ak tieto nie sú majiteľmi predávaného tovaru, ale len sprostredkovávajú internetový predaj), nositeľ práv môže prostredníctvom práva na informácie vyžiadať informácie o porušovateľovi (ktorý je často označený pseudonymom). Dozvie sa meno a priezvisko, adresu, prípadne telefónne číslo, ale keď žiada informáciu napr. o množstve predaného tovaru, ktorú potrebuje na to, aby vyčíslil svoj ušlý zisk, resp. porušovateľovo bezdôvodné obohatenie, takáto informácia patrí pod ochranu osobných údajov a (bez súdneho príkazu) nemôže byť sprostredkovateľom poskytnutá.⁶ Zároveň, ak sa napr. ukáže, že poskytnuté meno, adresa a pod. nie sú pravdivé a nositeľ práv by žiadal od sprostredkovateľa porušiteľovu IP adresu, táto sa pokladá za osobný údaj⁷ a takisto nemôže byť poskytnutá. „Vďaka“ extenzívnej ochrane osobných údajov teda internetoví falšovatelia a piráti často úspešne unikajú nositeľom práv aj napriek „právu na informácie“.

Ďalším ustanovením je **náhrada škody**.⁸ Napriek princípu, že odškodnenie by malo byť v zásade len do výšky skutočnej škody a nositeľ práv nemá na odškodnení „zarobiť“, niektoré štáty často priznávajú až

„Za falšovanou kabelkou sa neskrýva svetoznámy módný dizajnér...“
Foto: Kampaň na potlačanie falšovania, Rím, INDICAM, Vianoce 2005

dvojnásobok⁹ (resp. trojnásobok¹⁰) licenčných poplatkov, resp. vydanie porušiteľovho bezdôvodného obohatenia, ak je vyššie ako ušlý zisk (alebo pravdepodobný ušlý zisk) nositeľa práv.¹¹ V niektorých prípadoch postačí, ak si porušovateľ po porušení dodatočne zakúpi licenciu napr. na softvér¹². Smernica zároveň jasne určuje, že náhrada škody sa vyčísluje buď podľa skutočnej škody majiteľa práv (resp. i ušlého zisku nositeľa práv, bezdôvodného obohatenia porušovateľa, príp. vrátane ujmy nemajetkovej povahy, ako napr. ujma na povesti či poškodený imidž)¹³, alebo ako paušálna čiastka na základe poplatkov z licenčnej zmluvy, ak by bola uzavretá.¹⁴ Tieto spôsoby vyčíslvania škody sú alternatívne.

Napriek tomu niektoré členské štáty žiadajú škodu prednostne vyčíslit' podľa skutočnej škody nositeľa práv (ktorá je často veľmi ťažko dokázateľná a veľmi ťažko vyčísliteľná) a iba ak nie je možné škodu takto vyčíslit' (čo musia nositelia práv v niektorých členských štátoch najprv preukázať), použije sa kritérium poplatkov z licenčnej zmluvy.¹⁵ Čo sa týka kompenzácie nemajetkovej ujmy, v prípade, že je poskytnutá v peniazoch, skúsenosti ukazujú, že jej výška bola skôr symbolická¹⁶ a často len pre autorov, resp. nositeľov autorských práv a práv príbuzných autorskému právu, a len zriedka majiteľom ochranných známk, patentov či iných práv priemyselného vlastníctva.

5 Momentálne napr. Rakúsko. (pozri Study on Online Copyright Enforcement and Data Protection in Selected Member States by Hunton & Williams, Brussels, s. 10 a nasl.).
http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/study-online-enforcement_en.pdf
 6 Jeden predávajúci často vystupuje pod viacerými pseudonymami a na vyčíslenie celkového bezdôvodného obohatenia je nutné identifikovať všetky pseudonymy, pod ktorými vystupuje (podľa rovnakého čísla účtu, adresy a pod.).
 7 Article 29 data protection working party, Opinion 4/2007
http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_en.pdf (s. 16)
 8 V tomto smere je potrebné si všimnúť, že oficiálny preklad článku 13 smernice do slovenského jazyka je nesprávny, pretože smernica nerozlišuje medzi pojmi „ujma“ a „škoda“ a názov časti smernice, ktorá sa má zaoberať odškodnením oboch, materiálnej škody, ako aj nemateriálnej ujmy je nesprávne preložený ako „náhrada ujmy“ (angl. Damages).
 9 Napr. Grécko, ČR, Belgicko, Poľsko, Litva, Rakúsko a Slovinsko.
 10 Napr. Rumunsko, Poľsko a Belgicko pre špecifické porušenia.
 11 Napr. Taliansko (nositeľ práv má možnosť výberu medzi skutočnou škodou (i ušlým ziskom) a porušiteľovým bezdôvodným obohatením, podľa toho, ktorá suma je vyššia. Belgicko a Luxembursko v prípade úmyselného porušenia (*infringement with bad faith*) priznávajú ušlý zisk nositeľa práv plus vydanie porušiteľovho bezdôvodného obohatenia.
 12 Súdna prax vo Veľkej Británii potvrdená ministerstvom spravodlivosti.
 13 Článok 13 (1) a) smernice 2004/48/ES.
 14 Článok 13 (1) b) smernice 2004/48/ES.
 15 Znenie § 442a zákona č. 40/1964 Z. z. (Občiansky zákonník) sa rovnako zdá v rozpore s dikciou smernice, pretože v odseku 2 je uvedené, že „Pri porušení alebo ohrození práva duševného vlastníctva, ktoré môže byť predmetom licenčnej zmluvy, výška náhrady škody, ak ju nemožno určiť inak, určí sa najmenej vo výške odmeny, ktorá by za získanie takej licencie bola zvyčajná v čase neoprávneného zásahu do tohto práva; to sa primerane vzťahuje aj na práva duševného vlastníctva, ktoré môžu byť predmetom prevodu.“
 16 Napr. v Belgicku donedávna symbolické 1 euro.

Vo všeobecnosti sa však dá konštatovať, že vo väčšine štátov je **náhrada škody relatívne nízka** a pre porušovateľov vôbec **nepôsobí odstrašujúco**, naopak, je pre nich skôr ekonomickou motiváciou.¹⁷

Nemalé množstvo otáznikov kladú aj **nápravné opatrenia**, ako napr. stiahnutie z obchodných reťazcov, definitívne odstránenie z obchodných reťazcov alebo zničenie, ktoré sa majú vykonávať na náklady porušovateľa, pokiaľ osobitné okolnosti neodôvodňujú iný postup.¹⁸ Problematická je napr. otázka, kto hradí poplatky uskladnenia tovaru¹⁹, čo s tovarom, ktorý už fyzicky nie je v držbe porušiteľa²⁰ (napr. akým spôsobom je možné ho stiahnuť z obchodných reťazcov). Tieto ustanovenia (napr. zničenie) sa zároveň uplatňujú napr. v colnom konaní (a sú zároveň upravené v nariadení Rady (ES) č. 1383/2003, ktoré sa týka colného konania pri tovare podozrivom z porušovania niektorých práv duševného vlastníctva a opatrení, ktoré sa majú prijať v prípade tovaru, pri ktorom sa zistilo, že sa takéto práva porušili), a teda je potrebné skúmať, či existujú rozdiely napr. medzi zničením v colnom, civilnom a trestnom konaní a prípadne ich zosúladiť, ak to bude potrebné.

Finálna správa expertnej skupiny, ktorá má byť predložená pravdepodobne v roku 2010, bude indikovať oblasti, kde by smernica vyžadovala zmeny. Už teraz je však zrejmé, že **novelizácia smernice je nevyhnutná**, keďže niektoré ustanovenia sú nejasné a viaceré ustanovenia sa minuli svojim účinkom.

Ochrana práv duševného vlastníctva prostredníctvom trestného práva

Pôvodná verzia smernice o vynútiteľnosti práv duševného vlastníctva obsahovala civilnoprávne aj trestnoprávne prostriedky ochrany. Z následných rokovanií však vyplynulo, že návrh treba rozdeliť. Kým občiansko-právna časť návrhu našla všeobecnú podporu, trestno-právna časť musela byť z návrhu vyčlenená a neskôr sa stala separátnym návrhom smernice²¹, ktorý je od roku 2006 zablokovaný v Rade EÚ. Okrem

NEXT FASHION SHOW... IN COURT

IN FRANCE, BUYING OR CARRYING A COUNTERFEIT PRODUCT IS A CRIMINAL OFFENCE PUNISHABLE BY UP TO 3 YEARS IMPRISONMENT AND A € 300 000 FINE

CAMPAIGN LED BY FRENCH CUSTOMS AND COMITÉ COLBERT UNDER THE AEGIS OF THE FRENCH NATIONAL ANTI-COUNTERFEITING COMMITTEE

„Nasledujúca módna prehliadka sa uskutoční... na súde“

Foto: Comité Colbert

výhrad niektorých členských štátov (napr. Veľkej Británie) pokiaľ ide o **kriminalizáciu porušenia patentov**, bol tento návrh problematický aj kvôli tomu, že Európsky súdny dvor rozhodol, že EK nemá právomoc harmonizovať druh a výšku trestno-

-právnych sankcií²², a teda že **Komisii chýba právny základ** na predloženie takéhoto návrhu smernice.

Nový návrh Komisie bol podmienený aj nadobudnutím účinnosti Lisabonskej

¹⁷ V tomto smere je zaujímavé všimnúť si, že **pôvodný návrh Komisie z 30. januára 2003 obsahoval ustanovenie o vyčíslovaní škody ako dvojnásobku licenčných poplatkov**, ale toto ustanovenie sa ukázalo ako nepriechné po tom, ako sa návrh Komisie dostal do Európskeho parlamentu, a teda finálny kompromis hovorí, že škoda má byť **minimálne** taká, aká by bola výška licenčných poplatkov.

¹⁸ Článok 10 smernice 2004/48/ES.

¹⁹ Najmä v prípadoch, keď sú výrobky porušujúce právo duševného vlastníctva umiestnené v colnom režime „vonkajší tranzit“ (T1 tranzit), sa často stáva, že sú to práve nositelia práv, ktorí hradia náklady uskladnenia, ako aj zničenia (aj preto, že porušovateľ je často neidentifikovateľný).

²⁰ Napr. sa dostal k finálnemu spotrebiteľovi.

²¹ KOM (2006) 168 v konečnom znení.

²² Environmental crime judgment: Komisia Európskych spoločenstiev proti Rade Európskej únie, C-176/03, Ú. v. EÚ C 315, 10. 12. 2005, s. 2; Ship Source Pollution judgment: Komisia Európskych spoločenstiev proti Rade Európskej únie, C-440/05, Ú. v. EÚ C 315 22. 12. 2007, s. 9.

zmluvy.²³ **Lisabonská zmluva predstavuje nový právny základ, ktorý vo svojom článku 83(2)²⁴ dáva Komisii potrebnú právomoc harmonizovať trestné právo.**

Bude najmä na novom vedení, akým spôsobom (či zmena pôvodného návrhu Komisie alebo nový návrh smernice) a kedy sa rozhodne predložiť nový legislatívny návrh smernice na ochranu práv duševného vlastníctva prostredníctvom trestného práva. Je stále otáznе, ako bude riešená otázka kriminalizácie porušenia patentov a úžitkových vzorov (teda či zahrnúť porušenia patentov a úžitkových vzorov do predmetu pôsobnosti smernice). Zároveň bude nové vedenie musieť zväziť **minimálne výšky sankcií** (pokuty ako resp. trest odňatia slobody).

Nariadenie Rady (ES) č. 1383/2003, ktoré sa týka colného konania pri tovare podozrivom z porušovania niektorých práv duševného vlastníctva a opatrení, ktoré sa majú prijať v prípade tovaru, pri ktorom sa zistilo, že sa takéto práva porušili²⁵

Uvedené nariadenie Rady (ES) č. 1383/2003 takisto prechádza revíziou a v dohľadnej dobe bude možné očakávať návrh na jeho novelizáciu. Medzi ustanoveniami, o ktorých sa vedú diskusie, sú napr. **rozšírenie predmetu a pôsobnosti nariadenia** (najmä o úžitkové vzory a dizajny, kde porušenie práv z dizajnu bude s najväčšou pravdepodobnosťou uvedené zvlášť a nie ako doteraz, medzi pirátstvom).

Diskusie sa vedú aj v súvislosti s konaním colných orgánov v prípade **všeobecne známych ochranných známk**, keďže tieto sú často zneužívané aj na odlišných tovaroch (odlišná trieda), než pre ktoré sú registrované (napr. Opel na bundách, Coca-Cola na

zapaľovačoch a pod.)²⁶, kde sa majitelia všeobecne známych ochranných známk dožadujú, aby colné orgány boli oprávnené konať aj v prípade odlišného druhu tovarov, než pre ktoré je ochranná známka registrovaná.

Zároveň sa zvažuje, či by bolo vhodné, aby **zjednodušený postup** (ktorý so súhlasom nositeľa práv umožňuje prepadnutie tovaru s cieľom jeho zničenia bez toho, aby bolo potrebné určiť, či tovar porušuje právo duševného vlastníctva, ak deklarant alebo majiteľ/držiteľ tovaru súhlasí) bol obligatórny pre všetky štáty (momentálne fakultatívne ustanovenie).

Veľa sa diskutuje aj o odstránení **De minimis pravidla** v článku 3(2) nariadenia (osobná batožina cestujúceho porušujúceho práva duševného vlastníctva v limitoch, kedy nepodlieha clu), pretože takéto ustanovenie akoby legalizovalo právo na porušenie, ak je to „*len trochu*“.

Ďalším sporným bodom je úhrada **nákladov za uskladnenie tovaru**, keďže súčasné znenie nariadenia v článku 6 hovorí, že nositeľ práv má hradiť „*všetky*“ náklady (čo často znamená aj náklady uskladnenia) a že podmienky uskladnenia tovaru nemajú byť znášané colnou administratívou (článok 15 nariadenia). Podľa týchto ustanovení sa často stáva, že náklady uskladnenia znášajú nositelia práv (aj preto, že porušovateľ je často neidentifikovateľný). Nositelia práv sa dožadujú, aby takéto ustanovenie bolo nahradené ustanovením, že znášajú nie „*všetky*“ poplatky, ale len „*colné administratívne*“ poplatky (teda nebudú musieť znášať poplatky za uskladnenie tovaru).

Ďalším, veľmi senzitívnym ustanovením, o novelizácii ktorého sa v súčasnosti vedú extenzívne diskusie, je otázka **tranzitu**

(najmä či a za ktorých podmienok môžu colné orgány konať v prípade tovarov, ktoré nie sú tovarmi EÚ, porušujú právo duševného vlastníctva a nachádzajú sa v colnom režime vonkajší tranzit²⁷).

Ochranná známka Spoločenstva

Komisia (v spolupráci s Inštitútom Maxa Plancka v Mníchove) zároveň intenzívne pracuje na prehodnocovaní systému ochrannej známky Spoločenstva (CTM), keďže pôvodná smernica pochádza z roku 1988²⁸ a nariadenie z roku 1994²⁹, pričom známkové právo prešlo v posledných 20 rokoch veľkými zmenami. Úlohou štúdie je **zhodnotiť doterajšie fungovanie známkového práva v Európe tak na komunitárnej úrovni, ako aj na národnej**. Cieľom je identifikovať oblasti vyžadujúce zlepšenie a zhodnotiť, či je potrebná vyššia harmonizácia. Štúdia Komisie má tiež zhodnotiť spolupfungovanie národných ochranných známk a ochranných známk Spoločenstva (otázku komplementarity) a posúdiť, či je potrebná vyššia aproximácia medzi týmito dvoma systémami (hlavne v tých bodoch, kde má smernica fakultatívne ustanovenia).

Pokiaľ ide o ochrannú známku Spoločenstva, štúdia bude taktiež skúmať prípadnú potrebu zmien mimo rámca smernice 89/104/EHS, napr. či je potrebné harmonizovať prevody alebo klasifikáciu tovarov a služieb. Zároveň sa Komisia bližšie pozrie na kritérium teritoriality (je potrebná reflexia tejto podmienky pri dnešnom stave 27 členských štátov?), prehodnotí rozsah kontroly seniority a priority zo strany Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM) (jednoduché zaznamenanie takejto seniority alebo plné preskúmanie seniority?), do akej miery je potreba grafickej prezentácie ochrannej známky stále

23 1. december 2009.

24 Zmluva o fungovaní EÚ.

25 Ú. v. EÚ L 196, 2. 8. 2003, s. 7.

26 Prípád C- 292/00 Davidoff & Cie SA, Zino Davidoff SA proti Gofkid Ltd, Ú. v. EÚ C 44, 22. 2. 2003, s. 6.

27 Tzv. T1 tranzit. (článok 144 nariadenia Rady (ES) č. 450/2008, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Spoločenstva (modernizovaný Colný kódex), Ú. v. EÚ L 154, 4. 6. 2008, s. 1). Tovar, ktorý sa nachádza vo vonkajšom tranzite, nepodlieha dovoznému clu alebo iným platbám, resp. obchodno-politickým opatreniam a je založený na právnej fikcii, akoby nikdy nebol umiestnený na území EÚ.

V prípade Montex Holdings Ltd proti Diesel SpA (prípád C-281/05, Ú. v. EÚ C 326, 30. 12. 2006, s. 16, kde tranzitnou krajinou bola Spolková republika Nemecko a kde ochranná známka požívala ochranu a finálnou destináciou bolo Írsko, kde známka ochranu nepožívala) Európsky súdny dvor uviedol, že majiteľ ochrannej známky môže zakázať vonkajší tranzit tovaru v členskom štáte, kde jeho ochranná známka požíva ochranu len v prípade, ak je takýto tovar **uvedený na trh v krajine tranzitu** (a to aj v prípade, že ide o falšovaný tovar). Ak nie je takýto, hoci falšovaný tovar, uvedený na trh v členskom štáte, kde jeho ochranná známka požíva ochranu, nejde o „použitie ako ochranná známka“ (trademark use), a teda nemôže ísť o „porušenie práv z ochrannej známky“ (§ 34). Len risk, že takýto tovar počas cesty do cieľovej destinácie, kde známka nepožíva ochranu, „*náhodne vypadne z kamiónu*“ a nájde si cestu do EÚ, nepostačovalo na to, aby sa mohlo usúdiť, že tranzit ohrozuje hlavné funkcie ochrannej známky v Nemecku (§ 24).

Tento rozsudok spôsobil medzi majiteľmi práv veľké rozčarovanie. Je viac než otáznе, či takýto systém prispieva v efektívnemu boju proti falšovaniu a pirátstvu. Možnosti zneužitia tohto systému sú obrovské. Bolo by zaujímavé, či by mal súd rovnaký pohľad na vec, ak by predmetom sporu boli napr. falšované (a potenciálne nebezpečné) hračky a nie džínsy.

Táto otázka (vrátane klarifikácie situácie po prípade Montex/Diesel) bude čoskoro opätovne prejednávaná Súdny dvorom EÚ v prípadoch Philips (Koninklijke Philips Electronics NV proti Lucheng Meijing Industrial Company Ltd a i. C-446/09, Ú. v. EÚ C 24, 30. 1. 2010, s. 29) a Nokia (Nokia Corporation proti Her Majesty's Commissioners of Revenue and Customs, C-495/09, zatiaľ nepublikované v Úradnom vestníku). Súd bude mať teda „druhú šancu“.

28 Smernica 89/104/EHS, dnes kodifikovaná ako smernica 2008/95/ES, Ú. v. EÚ L 299, 8. 11. 2008, s. 25.

29 Nariadenie Rady (ES) 40/94 o ochrannej známke Spoločenstva, dnes kodifikované ako nariadenie Rady (ES) 207/2009, Ú. v. EÚ L 78, 24. 3. 2009, s. 1.

Rovnaké..., a predseďa tak rozdielne

Foto: Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre vnútorný trh a služby

relevantná (napr. z hľadiska netradičných ochranných známkov), či by mal byť „zlý úmysel“ zaradený medzi absolútne dôvody zamietnutia, či by bolo vhodné skrátiť dobu nepoužívania ochrannej známky Spoločenstva (tzv. *grace period*) z 5 rokov na 3 roky, zaviesť „zrýchlenú procedúru“ (za vyšší poplatok), uviesť do praxe „pred-registračné námietky“, či by bolo potrebné lepšie rozlíšiť všeobecne známe ochranné známky (*well-known trademarks*) a tie, ktoré majú povest' (reputáciu) (*trademarks with reputation*), či lehota na námietky zostane 3-mesačná ako doteraz, alebo by bolo vhodné ju skrátiť na 2 mesiace a pod. Vynára sa tiež otázka, či po nedávnom znížení poplatkov za ochrannú známku Spoločenstva je potrebné súčasne upraviť poplatok za námietky či za odvolanie?

Štúdia zároveň preverí, ako by OHIM a národné úrady priemyselného vlastníctva mohli efektívnejšie spolupracovať, napr. v oblasti boja proti pirátstvu a falšovaniu.

Výsledky štúdie budú zverejnené v roku 2010 a na ich základe bude možné očaká-

vať ďalšie zmeny, nie je vylúčené, že i legislatívne.³⁰

Podporné aktivity nelegislatívneho charakteru

Je evidentné, že **okrem silnej legislatívy** sú potrebné aj aktivity nelegislatívneho charakteru. Prijatie legislatívy je totiž časovo veľmi zdĺhavé a vzhľadom na čiastočnú harmonizáciu (prostredníctvom smerníc, ktoré umožňujú štátom istú dávku flexibility) rozhodnutia súdov o podobných prípadoch v rôznych členských štátoch neboli vždy rovnaké, čo malo za následok aj tzv. *forum shopping* pre porušovateľov, ktorí si pre svoje nelegálne aktivity vopred volia „najvhodnejšiu“ jurisdikciu v prípade odhalenia. Nie je novinkou, že porušovatelia sú akosi stále o krok vpred.

Keďže na boj proti tomuto fenoménu je nevyhnutná spolupráca privátneho, ako aj verejného sektora, v apríli 2009 Generálne riaditeľstvo EK pre vnútorný trh a služby

inaugurovalo **Monitorovacie stredisko EÚ pre oblasť falšovania a pirátstva**³¹. Stredisko je riadené EK, a každý členský štát má v ňom jedného zástupcu (väčšinou expertov z úradov priemyselného vlastníctva či colnej správy). Privátna sféra je zastúpená sektormi, ktoré sú najviac postihnuté falšovaním a pirátstvom. Hlavným cieľom bude získať štatistiku o dimenzii problému falšovania a pirátstva v EÚ (predpoklad množstva falšovaných a pirátskych výrobkov v EÚ) vrátane finančných strát členských štátov (napr. v podobe daňových únikov či zvýšenej miery nezamestnanosti) a strát priemyslu v dôsledku falšovania a pirátstva. **Takáto štatistika bude dôležitým nástrojom na to, aby členské štáty na boj proti falšovaniu a pirátstvu vyčlenili viac prostriedkov a aby sa táto oblasť zaradila medzi priority vyžadujúce zvýšenú aktivitu a koordináciu.** Kompletná štatistika strediska sa očakáva koncom roka 2010, resp. v roku 2011.

Ďalšie dve aktivity súvisia s ochranou práv priemyselného vlastníctva na internete vo forme tzv. **dialógov dotknutých subjektov.**

Dialógy medzi dotknutými stranami majú za cieľ spísanie dohody vo forme odporúčaní, ktorú sa strany zaväzujú dodržiavať (Memorandum of Understanding). Takéto dohody, kde EK pôsobí ako nezávislý sprostredkovateľ a zároveň ako sekretariát pre subjekty, by mohli znamenať **nový spôsob riešenia konfliktov, bez potreby prijímania novej legislatívy.** Najmä v oblastiach, kde vývoj ide rýchlo dopredu, ako napr. internet, sú takéto dohody oveľa efektívnejšie ako nová legislatíva. Keďže legislatívny proces na európskej úrovni je veľmi zdĺhavý, kým sa prijme nová legislatíva, situácia je mnohokrát diametrálne odlišná ako tá, ktorá podnietila prijatie legislatívneho návrhu.

Ak dôjde k uzavretiu dohody medzi zúčastnenými stranami, takáto dohoda bude prijatá na európskej úrovni a jej dodržiavanie bude monitorované Komisiou. Dohoda v žiadnom smere nemení platnú legislatívu. V prípade, že dotknuté subjekty nebudú schopné vyriešiť konflikty formou takejto „*gentlemanskej dohody*“, Komisia navrhne legislatívne zmeny (napr. prostredníctvom novely smernice 2004/48/ES o vynútitel'nosti práv duševného vlastníctva).³²

30 http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/tm/index_en.htm

31 European Observatory on Counterfeiting and Piracy

http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/ip-09-1313/communication_en.pdf v bode 2.

32 http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/ip-09-1313/communication_en.pdf v bode 4.3

Komisia zatiaľ identifikovala dve oblasti, kde takéto dohody môžu byť efektívnejšie ako legislatíva:

1. **Predaj falšovaných výrobkov prostredníctvom internetu**, kde internetové spoločnosti nie sú majiteľmi predávaných výrobkov.
2. **Sťahovanie súborov prostredníctvom počítačovej siete Peer-to-Peer** – nelegálne sťahovanie prác chránených právami duševného vlastníctva prostredníctvom BitTorrent (alebo podobného) protokolu³³.

1. V tomto prípade nositelia práv, ktorých tovary sú najviac postihnuté predajom nelegálnych kópií a napodobení na internete (najmä výrobcovia luxusných výrobkov, značkového oblečenia, zástupcovia farmaceutického priemyslu, výrobcovia spotrebného tovaru, výrobcovia parfumov

a kozmetiky a pod.), a internetové spoločnosti počas mesačných stretnutí rokujú o vzájomnej dohode vo forme odporúčaní.

Dohoda v oblasti predaja falšovaných výrobkov prostredníctvom internetu by mala obsahovať napr. pravidlá ako majú nositelia práv notifikovať internetové spoločnosti o porušení ich práv a akým spôsobom a v akom časovom horizonte majú internetové spoločnosti suspendovať ponuky porušujúce práva duševného vlastníctva (*notice and take-down procedures*), základné zásady ako niektoré ponuky môžu byť zachytené filtrami internetových spoločností ešte predtým, ako sa objavia online (ako napr. ponuky obsahujúce vo svojom popise „replica“, „imitácia“, „fake“, „napodobenina“, „vonia ako...“ a pod.), akým spôsobom môžu internetové spoločnosti poskytovať nositeľom práv informácie o identite predávajúcich, ktorí takéto výrobky ponúkajú, ale sú

označení len prostredníctvom pseudonymov, a to bez toho, aby boli porušené práva ochrany osobných údajov a pod.³⁴ Komisia je spolu s nositeľmi práv a internetovými spoločnosťami v záverečnej fáze rokovaní o takejto dohode.

2. Druhý dialóg, týkajúci sa sťahovania súborov prostredníctvom počítačovej siete Peer-to-Peer, je o niečo zložitejší. Nositelia práv (napr. hudobný, filmový, softvérový priemysel) a spoločnosti poskytujúce internetové pripojenie, ako aj telekomunikačné spoločnosti hľadajú spôsoby ako spoločne bojovať proti nelegálnemu sťahovaniu prác chránených právami duševného vlastníctva. Extenzívna ochrana osobných údajov však často znemožňuje poskytovanie informácie o identite internetových pirátov zo strany poskytovateľov internetového pripojenia³⁵ a bráni zasielaniu varovných upozornení poskytovateľmi internetového pripojenia porušovateľom³⁶. Nedostatok harmonizácie autorských a im príbuzných práv na európskej úrovni či absencia multiteritoriálnych licencií, to všetko sú tézy, ktorým sa počas vyjednávania bude nutne vyhnúť, keďže dohoda v žiadnom smere nemôže meniť legislatívu.

Článok reflektuje situáciu k 10. februáru 2010.

EUROPEAN COMMISSION AGAINST COUNTERFEITING AND PIRACY
HEČKOVÁ, Z.:

Legislative measures of the European Commission in the area of the fight against counterfeiting and piracy – Directive 2004/48/EC on the enforcement of intellectual property rights, protection of intellectual property rights through criminal law, Council Regulation (EC) No 1383/2003 concerning customs action against goods suspected of infringing certain intellectual property rights and the measures to be taken against goods found to have infringed such rights, Community trade mark. Additional **non-legislative measures** in the area of the fight against counterfeiting and piracy – European Observatory on Counterfeiting and Piracy, protection of intellectual property rights on the internet through „stakeholders’ dialogues“.

Would you compromise the **SAFETY** of your **HEALTH** through unregulated internet sales? It's best to be certain what's inside the box.

STOP COUNTERFEIT MEDICINES!

TOUGHER REGULATORY ACTION - NOW

Counterfeit medicines can kill, and patients are being put at risk. Criminals are making huge profits by falsifying pharmaceuticals in the legitimate supply chain. People need to be sure that the medicine that their doctor prescribes is what they will receive from their pharmacist. Don't let counterfeiters put profit above patient safety.

efpia
European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations
www.efpia.eu

Foto: Európska federácia farmaceutického priemyslu – EFPIA

³³ Napr. ThePirateBay, Mininova a pod.

³⁴ Podobné dohody boli prijaté na národných úrovniach napr. vo Francúzsku- Charte de lutte la contrefaçon sur Internet alebo v Japonsku medzi Louis Vuitton a Yahoo! Japonsko.

³⁵ IP adresa, prostredníctvom ktorej je možné zistiť identitu internetového piráta, sa pokladá za osobný údaj osobitného charakteru, a teda spracovávanie/zhromažďovanie IP adres sa pokladá za spracovávanie osobných údajov, na čo je vo viacerých krajinách potrebný súhlas Úradu na ochranu osobných údajov (Study on Online Copyright Enforcement and Data Protection in Selected Member States by Hunton & Williams, Brussels).
http://ec.europa.eu/internal_market/ipenforcement/news_en.htm

³⁶ Francúzsko takúto bariéru prijatím nového zákona: *Loi favorisant la diffusion et la protection de la création sur Internet* (tzv. zákon HADOPI), ktorý umožňuje po 2 varovných upozorneniach porušiteľovi uloženie sankcie, okrem iného aj suspendovanie internetového pripojenia.

Aktuálne z autorského práva

Zrejme najvýznamnejšou udalosťou na medzinárodnej platforme za posledné obdobie bolo, že 14. decembra 2009 **Európska únia ratifikovala zmluvu WIPO o autorskom práve (WCT) a zmluvu WIPO o umeleckých výkonoch a zvukových záznamoch (WPPT) z roku 1996.**¹ Tieto zmluvy, známe tiež ako tzv. internetové zmluvy, sú de facto aktualizáciou a doplnením ochrany poskytnutej Bernským dohovorom o ochrane literárnych a umeleckých diel a Medzinárodným dohovorom na ochranu výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a vysielajúcich organizácií (Rímsky dohovor). **Zmluvy reagujú na výzvy spojené s vývojom digitálnych technológií, najmä šírením chráneného materiálu v digitálnych sieťach, ako je internet.**²

Koniec roka 2009 sa niesol aj v znamení ďalších aktivít WIPO. V decembri sa uskutočnilo 19. zasadnutie Stáleho výboru pre autorské právo a súvisiace práva (SCCR), 15. zasadnutie Medzivládneho výboru pre duševné vlastníctvo a genetické zdroje, tradičné vedomosti a folklór, predchádzalo im novembrové zasadnutie Výboru pre rozvoj a duševné vlastníctvo a Poradného výboru pre vymožitelnosť práv. **Do popredia sa dostáva najmä tzv. rozvojová agenda,** no v agende SCCR naďalej zostáva téma výnimiek a obmedzení (s osobitným zreteľom

na použitie pre zrakovo postihnutých, edukačné účely a použitie knižnicami a archívmi), problematika ochrany audiovizuálnych výkonných umelcov a ochrana vysielajúcich organizácií.

Na komunitárnej úrovni boli v roku 2009 vedené viaceré prejudiciálne konania, zamerané na otázky autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom. Zo zaujímavých rozhodnutí možno spomenúť:

- rozhodnutie vo veci C-240/07 Sony Music Entertainment proti Falcon Neue Medien Vertieb z 20. januára 2009 týkajúce sa výkladu článku 12 smernice 92/100/EHS³ a čl. 3 smernice 93/98/EHS,⁴
- rozhodnutie vo veci C-545/07 Apis-Hristovich proti Lakorda z 5. marca 2009 týkajúce sa právnej ochrany databáz v zmysle smernice 96/9/ES,⁵
- uznesenie C-557/07 vo veci LSG proti Tele2 Telecommunication z 19. februára 2009 týkajúce sa výkladu pojmu sprostredkovateľa v čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 8 ods. 3 smernice 2001/29/ES,⁶
- C-98/08 vo veci Agedi a AIE proti Sogecale S.A. a Canal Satélite Digital S.L. (stiahnuté 16. mája 2009) k výkladu smernice 92/100/ES⁷ z hľadiska výlučných práv výrobcov zvukových záznamov,

- rozhodnutie C-5/08 Infopaq International v. Danske Dagblades Forening⁸ zo 16. júla 2009 k výkladu článkov 2 a 5 smernice 2001/29/ES,⁹ konkrétne či použitie 11 slov z novinového článku sa môže považovať za použitie v autorskoprávnom zmysle, na ktoré je nevyhnutné získať súhlas nositeľa práv.

Novými prejudiciálnymi konaniami, ktorým by sa mala venovať pozornosť, sú:

- vec C-518/08 Fundació Gala-Salvador Dalí, VEGAP etc., týkajúca sa opätovného predaja umeleckých diel, dedičského práva vo Francúzsku a odchýlok podľa článku 8 ods. 2 a 3 smernice 2001/84/ES¹⁰ a
- vec C-136/09 známa pod skráteným označením „Organismos“ zaoberajúca sa televíziou na hotelových izbách napojených na spoločnú televíznu anténu, a to v nadväznosti na rozhodnutie C-306/05 SGAE zo 7. decembra 2006.

Vo veci C-462/09 sa zase bude Súdny dvor EÚ zaoberať otázkami určenia subjektu, ktorý je v zmysle vnútroštátneho práva povinný platiť primeranú náhradu v zmysle čl. 5 ods. 2 písm. b) smernice 2001/29/ES.¹¹ Táto prejudiciálna otázka je zameraná aj na predaj na diaľku (cez

1 Krátko po diplomatickej konferencii v roku 1996 sa na európskej úrovni začala práca zameraná na prispôbenie európskeho práva internetovým WIPO zmluvám. V roku 2000 Európska únia a jej členské štáty prijali formálne rozhodnutie ratifikovať WIPO zmluvy spoločne. Zmluvy WIPO nadobudli účinnosť v roku 2002 a v súčasnosti má WCT 88 členov a WPPT 86 členov.

2 K tomu bližšie napríklad FICSOR, M.: The Law of Copyright and the Internet. The 1996 WIPO Treaties, their Interpretation and Implementation. 1. vyd., Oxford: Oxford University Press, 2002.

3 Smernica Rady 92/100/EHS z 19. 11. 1992 o nájomnom práve a výpožičnom práve a o určitých právach súvisiacich s autorskými právami v oblasti intelektuálneho vlastníctva (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 17/zv. 1, Ú. v. ES L 346, 27. 11. 1992).

4 Smernica Rady 93/83/EHS z 27. septembra 1993 o koordinácii niektorých pravidiel týkajúcich sa autorského práva a práv príbuzných autorskému právu vzťahujúcich sa na satelitné vysielanie a káblovú retransmisii (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 17/zv. 1, Ú. v. ES L 248, 6. 10. 1993).

5 Smernica Rady a Európskeho parlamentu 96/9/ES z 11. 3. 1996 o právnej ochrane databáz (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 13/zv. 15, Ú. v. ES L 77, 27. 3. 1996).

6 Smernica Rady a Európskeho parlamentu 2001/29/ES z 22. 5. 2001 o harmonizácii niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 17/zv. 1, Ú. v. ES L 167, 22. 6. 2001).

7 Pozri pozn. č. 3.

8 Rozhodnutiu bola venovaná pozornosť v Duševnom vlastníctve č. 3/2009, s. 19 (Aktuálne z autorského práva).

9 Pozri pozn. č. 6.

10 Smernica Rady a Európskeho parlamentu 2001/84/ES z 27. septembra 2001 o práve ďalšieho predaja v prospech autora pôvodného umeleckého diela (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 17/zv. 1, Ú. v. ES L 272, 13. 10. 2001).

11 Pozri pozn. č. 6.

internet), keď majú kupujúci a predávajúci sídlo/miesto v iných členských štátoch. Otázka je, či čl. 5 ods. 5 tejto smernice vyžaduje široký výklad vnútroštátneho práva, a teda, či v prípade, ak sa na predaji na diaľku zúčastňuje niekoľko členských štátov, je dlžník vykonávajúci podnikateľskú činnosť povinný zaplatiť „primeranú náhradu“ v aspoň v jednom z týchto štátov.

Zaujímavé je tiež prejudiciálne konanie vo veci C-393/09, kde je žalobcom Business Software Alliance (BSA) a odporcom Ministerstvo kultúry Českej republiky (MK ČR) zaoberajúce sa použitím počítačových programov formou verejného prenosu, konkrétne vysielaním a káblou retransmisíou. S tým súvisí aj otázka, či môže byť v týchto odboroch zriadená dobrovoľná kolektívna správa (právo na verejný prenos počítačových programov), či dokonca povinná kolektívna správa (použitie počítačových programov káblovým prenosom/káblou retransmisíou).

BSA zastáva v spore názor, že pokiaľ by sme vnímali počítačový program len v dvoch jeho formách (zdrojovom a strojovom kóde), vizualizácia programu vo forme užívateľských obrazoviek by zostala bez autorskoprávnej ochrany. BSA, pokiaľ ide o povinnú kolektívnu správu, dokonca konštatuje, že zobrazenie počítačového programu v rámci vysielania predstavuje sprístupnenie počítačového programu a vyžaduje zriadenie organizácie kolektívnej správy na výkon práva na použitie prostredníctvom káblového prenosu. Podľa ich názoru, hmotnoprávna podstata sporu spočíva predovšetkým v odpovedi na otázku, či je (vzhľadom na špecifickú povahu počítačového programu) možné použitie počítačového programu vysielaním a následne káblovým prenosom tohto vysielania.

Podľa ich názoru, hmotnoprávna podstata sporu spočíva predovšetkým v odpovedi na otázku, či je (vzhľadom na špecifickú povahu počítačového programu) možné použitie počítačového programu vysielaním a následne káblovým prenosom tohto vysielania.

MK ČR a rovnako i Mestský súd v Prahe, ktorý o veci rozhodoval v rámci správneho súdnictva (č. k. 9Ca 224/2005-131), sa domnievajú, že vzhľadom na osobitnú povahu počítačového programu ako inštrukcie, ktorá pôsobí, že hardvér požadovaným spôsobom pracuje, to možné nie je, pokiaľ sa nezoberie do úvahy marginálna možnosť, že by bol vysielaný priamo zdrojový či strojový kód. Podľa ich názoru BSA nesprávne zamieňa pojem „ochrana diela“ s pojmom „použitie diela“. Ako vyplýva zo zhrnutia návrhu na začatie prejudiciálneho konania, MK ČR nepopiera, že užívateľské rozhranie, tzv. „look and feel“, je jedným zo spôsobov vyjadrenia počítačového programu, „napriek tomu nie je tým vyjadrením, ktoré by samo osebe umožňovalo použitie počítačového programu“. Týmto vyjadrením, ktoré samo osebe či v spojení s inými môže použitie sprostredkovať, sú len vyjadrenia vo forme zdrojového a strojového kódu. Aj podľa mestského súdu, možnosť vnímania diela verejnosťou nie je chránená, chránené sú len tvorivé výsledky autora vyjadrené v hmotnej podobe, a tou je, v danom prípade, zdrojový či strojový kód. Užívateľské rozhranie („look and feel“) nepožíva autorskoprávnu ochranu, pretože sama možnosť vnímania diela verejnosťou nie je chránená.

Súdny dvor EÚ sa teda bude zaoberať otázkou, či sa má čl. 1 ods. 2 smernice 91/250/EHS¹² vykladať tak, že na účely autorskoprávnej ochrany počítačového programu sa „vyjadrením počítačového programu v akejkoľvek forme“ rozumie tiež jeho grafické užívateľské rozhranie.

V prípade kladnej odpovede je tiež prejudiciálnou otázkou, či televízne vysielanie, ktorým sa verejnosti umožňuje zmyslové vnímanie grafického užívateľského rozhrania počítačového programu alebo jeho časť, ale bez možnosti tento program ovládať, je verejným prenosom autorského diela alebo jeho časti v zmysle čl. 3 ods. 1 smernice 2001/29/ES.¹³

(za)

Foto: www.jiunlimited.com

12 Smernica Rady 91/250/EHS zo 14. 5. 1991 o právnej ochrane počítačových programov (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 17/zv. 1, Ú. v. ES L 122, 17. 5. 1991) v znení smernice Rady 93/98/EHS (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 17/zv. 1, Ú. v. ES L 290, 24. 11. 1993).

13 Pozri pozn. č. 6.

Prostriedky proinovatívnej podnikovej kultúry

Prof. PhDr. Ing. Miroslav TUMA, DrSc.

Úvod

Každý podnik, firma či organizácia predstavuje v organizačnom, sociálnom alebo v ekonomickom zmysle istý systém, ktorého efektívnosť a životaschopnosť závisí od toho, ako sa mu darí zabezpečovať transformovanie vstupov na také výstupy, o ktoré je záujem na trhu a ktoré mu touto formou umožňujú jeho existovanie. Lenže hospodársky subjekt operuje v zložitom vonkajšom i vnútornom prostredí.

Vonkajšie prostredie je, žiaľ, mimo riadiaceho dosahu podniku a je determinované pôsobením globálnych európskych národných a regionálnych vplyvov. Tie sú buď politické (politická stabilita, hospodárske ciele vlády, zdedené záväzky z minulosti), ekonomické (miera nezamestnanosti, ekonomický rast alebo pokles, inflácia), alebo regionálne (stagnácia odvetví, inovácie výrobkov, substitučné produkty atď.).

Spoločným znakom pôsobenia uvedených vplyvov je neustála zmena, ktorá môže mať turbulentný, chaotický, stochastický (náhodný) alebo deterministický, prípadne posibilitistický (možnostný) charakter. Ale vonkajšie prostredie svoje zmeny a vplyvy prenáša na vnútorné prostredie a núti podniky flexibilne meniť svoje strategické ciele, organizačnú štruktúru. Aj tú je preto potrebné neustále vytvárať, meniť, zdokonaľovať a inovovať.

V súvislosti s inovačnými programami rozvoja podnikov sme preto považovali za potrebné podrobnejšie preskúmať aj túto problematiku, aspoň v rozmeroch slovenského inováčného podložia.

1. Kategorickým imperatívom doby je tvorba znalostného kapitálu

a) Tvrdá realita súčasnej ekonomickej krízy

Existuje celý rad dôvodov, argumentácií i koncentrovaných snáh odbornej komunity hovoriť, propagovať a usilovať sa o masovejšie zavádzanie inovačných programov do každodenného úsilia a života podnikov. Máme na mysli otváranie nových trhov, príchod nových strategických investorov, zvyšovanie konkurencieschopnosti, získavanie a rozvoj nových technológií, rozširovanie znalostnej bázy manažérskych spôsobilostí atď. Je však veľkou chybou, že v našej spoločnosti sa inovačné snaženia interpretujú len proklamatívne, v optike politicko-mediálnych pohľadov, ako istej módnjej vlny, o ktorej sa viac hovorí, ako koná a ešte menej sa realizuje v praxi.

Zahraniční strategickí partneri nemôžu a ani nechcú zachrániť naše slabo fungujúce priemyselné podniky, neprinášajú do hospodárstva až taký finančný kapitál a výrazne nezlepšujú ani zamestnanosť obyvateľstva. Mnohé domáce podniky sú preto značne zadlžené a neraz sú aj veľmi zle riadené, zatiaľ čo zahraničné podniky operujúce na Slovensku prosperujú, ďalej sa rozširujú a expandujú okrem iného aj likvidovaním slovenských podnikov. Hlavne tých, ktoré sú nevykonné, nemajú dostatok kapitálu, sú neschopné hospodáriť a konkurovať v tvrdom konkurenčnom prostredí.

Mnohí šéfovia vidia záchranu svojich podnikov v hľadaní solventnejších zahraničných partnerov, ktorí by nám najprv prisunuli kapitál a potom by naše podniky riadili sami.

Zahraniční investori sú niekedy skutočne ochotní investovať na Slovensku, a to aj premyslene robia, lenže zisky plynú im. Ak štát vkladá do takýchto podnikov kapitál, neraz

draho zapožičaný práve v zahraničí, dúfa, že ten sa možno aj vráti po čase (celý?), ale to je všetko. Rétorika politikov a ekonómov je však rozdielna. To čo sa zdá logické politikom, nie je logické pre ekonómov. Kapitál nie sú len peniaze, to sú nové technológie, vedomosti, znalosti, inovované produkty, iná kultúra v podnikoch, vzdelanosť ľudí, ich hodnotová orientácia, morálka, prehľad o ekonomickom dianí, správanie sa zamestnancov atď.

Výsledkom takéhoto očakávaného prístupu k riadeniu by potom mala byť obnova inovačných procesov, rozširovanie výroby, odbytu, a teda očividná prosperita dobre riadených podnikov.

Naša situácia je, žiaľ, neraz úplne iná. Kapitálu máme čoraz menej a peniaze, namiesto toho, aby sme ich správne investovali, spotrebúvame alebo rozpredávame, a tak ožívujeme zahraničné hospodárstvo, nie našu vlastnú ekonomiku.

Podniky v zahraničnom vlastníctve prosperujú, no nebudú nikdy naše, tak ako nebudú naše ani ich zisky. Nám prinesú len časť peňazí zo zdanenia, aj to po mnohých úľavách, a zamestnanosť obyvateľstva, aj to neraz menšiu ako sa pôvodne pri stanovení podmienok investorom predpokladalo. Zahraniční investori vytvárajú stále konkurencieschopnejšie a prosperujúcejšie podniky tým, že časť kapitálu zo zisku investujú do svojich vlastných podnikov. Dnes je jedno, kde sa z geografického hľadiska ten-ktorý podnik nachádza, ale dôležité je, komu ten podnik patrí, pretože výnosy z práce a kapitálu sa vždy vrátia majiteľovi.

Slovensko rozpredalo obrovský majetok, no peniaze sa rozkotúlali do zahraničia, resp. do našich bánk, ktoré však vlastní (okrem jednej) už zahraniční vlastníci. Z nich sa peniaze vracajú zahraničným partnerom, ktorí nakupujú ďalší a ďalší náš majetok, a tým ochudobňovaci proces v rámci Slovenska pokračuje ďalej.

b) Rozhodujúce postavenie znalostného kapitálu

Bez okolkov musíme povedať, že o výrobné zariadenia, ktoré nedosahujú požadovanú trhovú kvalitu, je minimálny záujem. Ide zvyčajne o staršie, slabo alebo vôbec neudržiavané, nekvalitné, ale už aj neúplné budovy, staršie technológie a zariadenia, nekvalifikované pracovné sily atď. Záujem však stúpa o kvalifikovaných, znalosťami disponovaných a inovačným potenciálom vystrojenú pracovnú silu.

Najdôležitejšou formou kapitálu sú dnes znalosti ľudí obohatené o schopnosti kapitál vytvárať a správne ho aj manažovať. Vlastný znalostný kapitál, schopný inovovať nielen produkty, ale aj procesy, ďalej dokonalá znalosť účelne riadiť a organizovať investície, výrobné procesy a získavanie tak ďalších skúsenosti, to sú hlavné predpoklady tvorby vlastného kapitálu, ktorý je potrebné vedieť nielen vytvárať, ale niekedy ho aj nakupovať.

Slovensko je v celosvetovom diani geograficky i hospodársky veľmi malé a svojou hospodárskou výkonnosťou ťažko prenikne do svetovej hospodárskej súťaže. Ale obrovské šance máme preraziť a zviditeľniť sa vlastným znalostným kapitálom, a to by mala byť hlavná stratégia našej budúcnosti.

Musíme si uvedomiť, že zahraniční investori nemajú a ani nebudú mať záujem o naše budovy, zariadenia, ale ani o stroje, pretože tohto „tovaru“ je plná celá východná Európa. Záujem je o schopných, vzdelaných, tvorivých, flexibilných, iniciatívnych a znalosťami disponujúcich ľudí v produktívnom veku, ktorých je potrebné vyhľadať,

ďalej vzdelávať, dať im šance a následne hodnotiť ich prínosy pre spoločnosť. To sú hlavné impulzy rozvoja našej ekonomiky v budúcom období.

2. Formovanie inovačných znalostných procesov

V dnešnej dobe technologických diskontinuít je veľmi ťažké predvídať ďalší hospodársky vývoj, už aj preto, že technologické a technické inovácie sú sprevádzané aj s ťažko predvídateľnými zmenami v krízovom a postkrízovom podnikateľskom prostredí. Rozhodovacie procesy zasahujú nielen do oblasti technických a technologických inovácií, ale navyše majú veľký vplyv

aj na oblasť podnikovej kultúry a sociálnu sféru.

Predikcia vývoja na základe extrapolácií z minulosti je síce známa a dosť bežná, ale v dnešnej dynamike vývoja už málo spoľahlivá a v praxi aj málo využiteľná. Riadenie s pohľadom do spätého zrkadla je už nemožné. Pritomnosť bude musieť byť riadená budúcnosťou, dozaista raz aj s postkrízovou.

Globálna postkrízová spoločnosť bude zrejme smerovať k vedomému formovaniu inovačných a znalostných procesov, dobre zvažovaným koncepčným myslením a uprednostňovaním:

- vedomého preferovania inovácií,
- schopnosti operacionalizovania strategických rozvojových priorít,

- vytvárania modernej kultúry v podnikoch,
- starostlivosti o dosahovanie vysokej dynamiky tvorby hodnôt,
- cieľavedomej snahy rozvoja znalostí pracovníkov,
- posilňovania vyhľadávania, tvorenia a uplatňovania originálnych a nekonvenčných nápadov a myšlienok, ktoré siahajú hlboko za hranice dnešných dní,
- rozvoja myšlienok, predovšetkým vlastných, ale často aj cudzích v širokospektrálnych súvislostiach,
- otvorenosti k riziku, ktoré často prinášajú inovácie, najmä problémové,
- podnikateľských ambícií intenzívnym využívaním inovačných príležitostí,
- tvorivého prístupu k inováciám aj cestou práce v tímoch,
- vedomého vstupu do kontroverzných a rizikových inovácií,
- ochoty prijímať zodpovednosť za navrhované, ale najmä realizované inovácie,
- štruktúrovaného prístupu k riešeniu problémov,
- identifikovania rozhodujúcich silných a slabých stránok pri riešení inovácií zásadného významu,
- zmeny podnikovej kultúry s akcentom na nové hodnoty, perspektívnejšie ciele a správanie sa zamestnancov.

Vstup do veku informácií a znalostí vyžaduje čo najskôr zmeniť aj podnikovú kultúru, predvídať možné ohrozenia, ale aj nové príležitosti. Prirodzene, nemožno predpovedať všetky komplikácie a problémy, ktoré s vysokou pravdepodobnosťou vyvstanú. Vždy je však možné problémy vopred analyzovať a preventívnymi opatreniami sa pripraviť na ich riešenie. Dobrý manažment podniku sa vždy usiluje o zmeny vnútorných cieľov a hodnôt organizácie, ale aj o zmenu štýlu riadenia, pravidiel, noriem a spôsobov konania, skrátka o zmenu podnikovej kultúry v širšom význame slova.

3. Nastupuje éra proinovačnej podnikovej kultúry

Významným znakom vyspelosti každého podniku je okrem iného aj to, že neopakuje chyby, ktorých sa už raz dopustil. Je veľa organizácií, ktoré si najnebezpečnejšie hospodárske a komerčné pasce nastavujú samy, najmä pri posudzovaní možností využívania príležitostí. Istá dôvera k ponukám na biznis je síce pozitívom, ale treba byť aj

opatrní. Platí to nielen vo vzťahu k zahraničným, ale niekedy aj domácim investorm.

V osemdesiatych rokoch vznikli v teórii manažmentu isté názorové rozpory a nejasnosti, ktoré sa najmä v USA prejavili rozporuplnými diskusiami o dokonalosti a úspešnosti podnikov, o trendoch ich ďalšieho vývoja, ale aj o myšlienkovom strete amerického manažmentu pragmatického charakteru s novými prvkami zdôrazňujúcimi úlohu človeka, propagovaného hlavne Japoncami.

Do výkladu „dokonalosti“ amerického manažmentu vstúpili najmä dvaja bývalí šéfovia konzultačnej firmy McKinsey Thomas J. Peters a Robert H. Waterman, a to svojou knihou *In Search of Excellence – Lessons from America's Best – Run Companies* (New York, Harper and Row, 1982). Títo manažéri na základe rozboru 62 firiem (z toho 13 európskych) určili podmienky úspešnosti dlhodobého rastu, a to na základe rastu aktív (compound asset growth), kmeňových akcií (compound equity growth), pomeru trhových a účtovných pohľadávok (average ratio of market value to books value) a troch ďalších ukazovateľov návratnosti vynaložených zdrojov. Výsledkom boli odporúčania, ako sa má správať dokonalý podnik.¹

V rámci tohto odporúčania Peters a Waterman zdôraznili aj potrebu vytvárania dokonalej kultúry podniku ako sústavy základných hodnôt proklamovaných vedením i kolektívom zamestnancov (kvalita práce, inovácie, služba zákazníkom, experimenty). Čoskoro sa objavila na trhu ďalšia významná kniha autorov Craig R. Hickman a Michael A. Silva: *Creating Excellence – Managing Corporate Culture, Strategy and Change in the New Age* (Londýn, Unwin Paperbacks, 1986), v ktorej autori okrem iného opäť nastolili aj otázku zmeny podnikovej kultúry a potreby inovácií.

V tej dobe však rástla ročná produktivita výroby v USA tempom 2,7 %, zatiaľ čo v Japonsku tempom 9,2 % (roky 1980 – 1981). Zákonite preto vznikla otázka, kde je ukryté tajomstvo japonského úspechu. Okamžite sa v literatúre objavili reakcie typu „japonské riadenie americkými očami“ (R. T. Pascale, A. G. Athos, R. J. Schonberger, C. C. Pegels, McMillan, J. P. Alston a ďalší). Najznámejšou sa však stala kniha W. G. Ouchiho: *Theory Z – How American Business Can Meet the Japanese Challenge* (Reading, Addison Wesley 1981), v ktorej autor zdôraznil potrebu sústavného vzdelávania zamestnancov, rotáciu kádrov, systematickú

inováciu nielen výrobkov, ale aj obsahu a foriem riadenia. Ako dôležitú zložku úspešnosti podniku Ouchi zdôraznil hlavne novú podnikovú kultúru založenú na sile ľudského činiteľa, jeho autonómii, tvorivej práci, lojalite, disciplíne, ochote spolupracovať a preferencii podnikových cieľov pred osobnými cieľmi.

Napriek tomu, že proklamované metódy práce reflektovali kultúrne a historické zázemie japonských systémov riadenia, predsa len podstatným spôsobom posunuli dopredu problematiku aktívneho rozvoja podnikovej kultúry a záujmu o človeka a jeho svet.² Odtedy sa začali oveľa intenzívnejšie zdôrazňovať psychologické faktory a ich vplyv na riadenie podniku, sociálne štruktúry, kvalitu života, hodnotové systémy, ale najmä podnikovú kultúru.

Je zaujímavé, a konštatujú to nielen historici, že v dobe, keď sa menia dekády, mení sa aj atmosféra a názorové spektrum v spoločnosti. Prispievajú k tomu u nás bezpochyby aj volebné periodizácie, ale hlavne vlnovité dozrievanie kreatívneho potenciálu spoločnosti. Vtedy vždy nastupujú obdobia radikálnejších konfrontácií a diferenciácií, ktoré volajú po zmene, aspoň v kultúre spoločnosti, pretože súčasnosť nie vždy a všade sa stotožňuje s pôvodnými predstavami, ideami, no hlavne s realitou života. Odstup medzi jednotlivými vlnami nemusí byť len v priestore a čase. Preto aj u nás je čas zhodnotiť úroveň podnikovej kultúry. Ak usilujeme o jej zmenu, potom si musíme položiť aj mnohé kritické otázky a naznačiť želaný obsah tohto pojmu.

4. Čo je vlastne proinovačne orientovaná podniková kultúra?

a) Význam podnikovej kultúry

Vo veľmi zložitej spleti pozitívnych, ale aj negatívnych signálov zrýchľujúceho sa vývoja spoločnosti rozhodujúce postavenie majú tie paradigmy, ktoré z dlhodobého hľadiska ovplyvňujú inovačné, priemyselné, komerčné, ale aj mnohé iné aktivity. Tie potom vytvárajú priestor na dlhobojší rast hospodárnosti a efektívnosti a navyše vývoj v spoločnosti aj značne dynamizujú.

Z dlhobojšieho pohľadu práve podniková kultúra posúva procesy ďalej, pretože ide vlastne o hoministicky, teda človekoorientovane vytváranú koncepciu budúcnosti podniku. Ide o také riadenie podniku, ktoré stmeluje ľudí a synergizuje ich činnosť akcentovaním kľúčových hodnôt.

1 TUMA, M.: *Manažment kultúry*. Bratislava : Národné osvetové centrum, 2000, s. 23-24.

2 TUMA, M.: *Kľúč k japonskému úspechu*. Martin : Neografia, 1998.

Na potrebu zmeny podnikovej kultúry v súvislosti s proinovačnou klímou a jej rozvojom sa u nás do istej miery pozabudlo. Nie je to a ani to nemôže byť predpísaná, zákonom nariadená alebo odporúčaná činnosť. Ale ak podniková kultúra nefunguje, prejaví sa to v podniku v mnohých smeroch i prejavoch jeho života. Podnik začína chátrať najprv v oblasti kvality produkcie. Vzťahy so zákazníkmi slabnú, podnikateľský duch zamestnancov ochabuje, vnútropodnikové útvary nespokojujú, chybné kroky a závery sa strácajú v záplave druhostranných informácií. Ľudia, najmä tvoriví novátori, vynálezcovia a zlepšovateľia dostávajú stále menej šancí na sebarealizáciu.

Manažment podniku si až vtedy obyčajne položí existenčné otázky, akých chýb sa dopustil v tomto smere, čo je vlastne podniková kultúra, no hlavne aká by mala byť.

b) Názory na obsah podnikovej kultúry

V odbornej literatúre možno nájsť množstvo názorov na to, čo je v súčasnosti potrebné vnímať pod pojmom podniková kultúra. Sú to veľmi pregnantne sformulované názory, ktoré z rôznych hľadísk definujú najmä pojem proinovačne orientovaná podniková kultúra. Implicitne sa adjektívum proinovačne objavuje len málokedy, ale vo väčšine prípadov sa to vníma už ako samozrejmosť. Názorové spektrum na to, čo je kultúra podniku, prípadne podniková kultúra, je veľmi široké, ako to kvôli objasneniu pojmov uvádzame v ďalšom texte.

- Kultúra podniku je všeobecne uznávaný vzor správania, uznávanie viery a hodnôt, ktoré sú spoločné všetkým členom podniku. Kultúra môže byť odvodená z toho, čo ľudia hovoria, čo robia a ako zmýšľajú (H. Weihrich, H. Koontz).³
- Kultúra podniku sa prejavuje (aj) tým, že všetci zamestnanci vedia, čo majú vo väčšine situácií robiť. V podniku je hŕstka základných, kryštálovo priehľadných hodnôt. Čím je vyššia kultúra, tým sú menej potrebné organizačné príručky, organizačné zásady, schémy alebo postupy a či pravidlá. Kultúra je zameraná hlavne na trh. Vynikajúce spoločnosti chápu, že každý človek hľadá zmysel svojho života (T. J. Peters, R. H. Waterman).⁴

- Podniková kultúra sa prejavuje v umiestnení podniku, architektúre, technológii, usporiadaní kancelárií, v pohybe a zhromažďovaní ľudí, nápisoch, oznámeniach i v orientačných tabuliach. Správanie a konanie ľudí sa riadi prijatými hodnotami – poznáme to najmä podľa toho, ako sa ich správanie zdôvodňuje. Nad podnikovou kultúrou pôsobí paradigma národnej kultúry. Tvorcovia kultúry podniku sú predovšetkým vedúce osobnosti (charakteristické vzdelanosťou, presvedčením, hodnotovou orientáciou, morálkou, prehľadom (E. H. Schein)).⁵
- Pod pojmom kultúra podniku rozumieme súbor noriem, hodnotových predstáv a myslenia, ktorý charakterizuje správanie spolupracovníkov na všetkých stupňoch, a tým i celý podnik. Základné faktory kultúry podniku tvoria osobnostný profil riadiacich síl, rituály a symboly, komunikácia, stratégia, štruktúry i procesy, riadiace systémy. Posudzovať kultúru podniku možno podľa faktorov vplyvu, orientácie podniku, konzistencie, zhody s nástrojmi manažmentu a pružnosťou (C. Pünpin, J. M. Kobi, H. A. Wuthrich).⁶
- Kľúčové hodnoty organizácie tvoria jeho kultúru. Ku kľúčovým hodnotám patria napr. v IBM služby, 3M výrobné novinky, zlepšenia a v spoločnosti Aaron nízke výrobné náklady (William B. Werther Jr., Keith Davis).⁷
- Podnikovú kultúru predstavujú spoločne uznávané hodnoty, ciele a rituály (Mark H. McCormack).⁸
- Za podnikovú kultúru sa pokladá pozornosť, akú firma venuje potrebám, záujmom a sklonom svojich zamestnancov, t. j. akú klímu a sociálno-organizačné podmienky na to vytvára. Sú to predovšetkým vzťahy medzi ľuďmi (M. Sedláč).⁹
- Podnikovú kultúru vnímame ako vzorovú topografiu uznávaných a praktizovaných hodnôt, vžitých predstáv, prístupov a dominancií, ktoré zamestnancov navigujú, ako majú pochopiť, akceptovať a uznávať inovatívne orientované konanie, správanie a prístupy k úlohám, ktoré sú prijateľné, akceptovateľné, kľúčové a je potrebné ich realizovať (M. Tuma).

Samozrejme, v tejto súvislosti by sme mohli uviesť ešte celý rad ďalších definícií a názorov, ale vo všetkých sa objavujú mnohé spoločné prvky, ktoré možno takto zosumarizovať:

c) Tvoriace subkomponenty podnikovej kultúry

1. Filozofia, misia, vízia a stratégia podniku.
2. Ciele, obsah a prostriedky dosahovania cieľov.
3. Mechanizmy prijímania rozhodnutí.
4. Participatívnosť pracujúcich na tvorbe rozhodnutí manažmentu.
5. Šance zamestnancov na prijímanie a realizáciu rozhodnutí.
6. Motivácia inovatívneho správania ľudí.
7. Vnímanie úspechov i neúspechov podniku.
8. Rozhraničenie právomocí, kontroly autority a subordinovanej disciplíny.
9. Stupeň byrologickej orientácie (predpisy, zákony, smernice, normy, dizajn postupov a metód, školenia, procesné zvyklosti atď.).
10. Vysoké nasadenie pri plnení úloh využívajúce inovatívnosť, tvorivosť, flexibilitu, súťaživosť, tímovosť, vnímanie priorit, komunikatívnosť, kooperatívnosť a pod.

Každý podnik má svoju vlastnú podnikovú kultúru, jeden menej vyvinutú, iný dokonalejšiu a už v praxi zaužívanú. Ale v každom prípade ide o dlhodobý a nikdy nekončiaci proces vyrovnávania sa zamestnancov s problémami vonkajšej adaptácie na makroprostredie a na vnútornú integráciu s existujúcou kultúrou podniku.

5. Typologické spektrum rôznych kultúr podnikov

Už celý rad rokov sa teoretici zaoberajú hľadaním mechanizmov modelovania optimálnej metódy formovania a utvárania podnikovej kultúry.¹⁰ Do úvahy sa berú síce rôzne hľadiská, ale majoritu majú aktivity podniku a jeho reagovanie na konkrétnu situáciu na trhu.

3 Co je podniková kultúra. In: *Moderní řízení*, 96, č. 1, s. 26-27.

4 Co je podniková kultúra. In: *Moderní řízení*, 96, č. 1, s. 26-27.

5 *Tamže*.

6 *Tamže*.

7 *Tamže*.

8 *Tamže*.

9 SEDLÁK, M.: *Manažment*. Bratislava : Elita, 1997, s. 8.

10 DEAL, T. B., KENNEDY, A. A.: *Corporate cultures*. Londýn : Penguin Books, 1982.

- Americká podniková kultúra presadzuje metódy rýchleho dosahovania cieľov za každú cenu systémom „všetko alebo nič“, „hop alebo trop“. Rozhodnutia manažmentu sú rýchle, vysoko rizikové. Zdrojom možného, ale nezaručeného úspechu je rýchlosť typu „bud'-alebo“. Je to spôsob rýchlych pištoľníkov.
- Ďalším typom americkej podnikovej kultúry je kultúra typu „Panem et circenses“, teda „chlieb a hry“. Je to kultúra starého Ríma, keď sa podľa Iuvenalia dovoľávali svojho práva masu Rimanov. V moderných firmách sa preferuje zákazník a jeho potreby a tomu sa potom podriaďuje celé ďalšie dianie v podniku.
- V európskom meradle sa v ostatných rokoch uplatňuje podniková kultúra vysokého rizika a rýchlej spätnej väzby s dokonalým marketingom. Dôležitý je vždy výsledok.¹¹
- V protiklade s predchádzajúcim typom podnikovej kultúry je kultúra inovácií akcentovaná prácou vysokotvorivých tímov pracovníkov.
- Iný model budovania podnikovej kultúry je skôr ortodoxný, konzervatívny, a preto sa bráni rýchlym inováciám. Ide obyčajne o podniky, ktorých existencia je neistá a nemôžu si dovoliť potenciálny neúspech. Uplatňujú systém práce s ako-tak garantovaným úspechom, skrátka „jazdu na istotu“. Aj v tomto prípade sa ukazuje, že pri hľadaní koncepcie čo najvyššej efektívnosti podnikov stále je a dlho ostane ústredným motívom kultúra podniku a jej nositelia – zamestnanci.

Kultúra podniku núti ľudí hlbšie spoznávať jeho vnútorný svet, optimalizovať svoje myslenie a konanie najmä vo vzťahu k spolupracovníkom, ale tiež celému podniku. V širšom význame ide vlastne o hľadanie zmyslu bytia v korelácii k ostatným zamestnancom, k podniku, ale v podmieňujúcich súvislostiach aj k efektívnosti práce. Je to tiež cesta k vzájomnému porozumeniu a modelovaniu syntézy pozitívneho rozvoja podnikovej kultúry.

Kľúčovou tendenciou úsilia zveľadovania proinovatívneho správania zamestnancov je inovačne orientovaná koncepcia kultúry podnikov ako systémového regulátora navigujúceho tvorivosť ľudí v širokospektrálnych dimenziách ich technického, technologického, ale aj sociálneho správania a čtenia.

Je úplne prirodzené, že tento rozmer podnikovej kultúry sa akcentuje a akceptu-

je nielen teraz v období globálnej finančnej, hospodárskej a sociálnej krízy, ale tento prístup určite zosilnie aj v postkrízovom období.

Manažment podniku začne intenzívnejšie presadzovať a preferovať celý rad spoločných hodnôt, ktoré bude musieť akceptovať väčšina zamestnancov organizácií. Bude tomu tak najmä preto, že ešte v čase krízy sa zvyšovala spolupatričnosť zamestnancov, vzrástla identifikácia s podnikom, zlepšila a skvalitnila sa interpersonálna komunikácia, zredukovali sa konflikty, vzrástla vzájomná lojalita, iný rozmer nadobudla morálna motivácia, kontrola výkonov už nebola v takej miere ako predtým potrebná, riadenie podniku sa zjednodušilo a zefektívnilo.

Silná podniková proinovatívne orientovaná kultúra sa dostáva postupne do popredia záujmu čoraz väčšieho počtu podnikov. Túto potrebu pociťujú rovnako zamestnanci i manažment.

6. Tvorba silnej a zdravej proinovatívnej podnikovej kultúry

Pojem silnej alebo zdravej podnikovej kultúry sa stal predmetom záujmu harvardských kolegov J. L. Hesketa a J. P. Kottera, ktorí uviedli, že nezáleží ani tak na silnej, ako skôr na zdravej podnikovej kultúre. Uvádžajú, že potrebná je taká kultúra, ktorá dáva jasný obraz o postavení podniku, rozlišuje hlavné hodnoty od menej dôležitých a podporuje ich prispôsobivosť.¹²

V podstate sú však obe adjektíva konzistentné, takže im neprisudzujeme rozdielnosť významu. Uprednostňujeme skôr silnú proinovatívnu podnikovú kultúru.

Základné komponenty silnej podnikovej kultúry možno dekomponovať na tri subkultúry, v zahraničí označované aj ako „3C“:

a) **Commitment**

(vernosť, angažovanosť)

Predpokladá sa silný pozitívny vzťah zamestnancov k spoločnej filozofii, misii, vízii a stratégii podniku, ktorá je zhodná s osobnými a kolektívnymi vzťahmi pracovníkov a pracovných kolektívov.

b) **Competence**

(schopnosti, spôsobilosti, oprávnenosti)

Ide o rozvoj a oceňovanie schopností a spôsobilostí v kľúčových oblastiach definovaných podnikom.

c) **Consistency**

(zlučiteľnosť, dôslednosť, zhoda)

Mienime tým schopnosti dôsledného rozvoja pozitívneho vzťahu k podniku, ktorý systematicky, dôsledne a cielavedome rozvíja žiaduce schopnosti motivovaním, rozvíjaním, sústredovaním a stabilizovaním správnych ľudí na správnych miestach a v správnom čase.

Budovanie silnej a zdravej podnikovej kultúry je ovplyvňované viacerými faktormi, no v prípade, že ide o proinovatívne orientovanú podnikovú kultúru, rozhodujúci vplyv na jej utváranie má vrcholový a stredný manažment. Práve títo ľudia majú prístup k rozhodujúcim informáciám, a keďže pravdepodobne už istý čas fungujú v podniku, poznajú výslednia, ale aj tienisté stránky jeho histórie. V ich rukách je hodnotová orientácia a vízia podniku v ekonomickej rovine. Navyše, vrcholový manažment si vyberá ľudí do pozície stredného manažmentu a tým priamo, ale aj nepriamo ovplyvňuje tvorbu i ďalší rozvoj podnikovej kultúry.

Záver

Umenie predvídať, a teda aj prognózovať ďalší vývoj proinovačnej podnikovej kultúry bez toho, aby sme urobili väčšie chyby, spočíva hlavne v tom, aby sme včas dokázali identifikovať pravé signály od pseudo-sigálov rozvoja alebo poklesu úspešnosti podniku.

Je nemálo publikácií, ktoré sú prezentované ako bestsellery nových myšlienok a trendov, no ich životnosť je krátka, pretože až tak sa nepodielajú na rozvoji inováčných programov.

Nefunkčnosť je obyčajne výsledkom „worst practices“, pretože neriešia problémy, ale radšej trestajú vyhladaných vinníkov, vnucujú konsenzus namiesto priestoru na diskusiu. Autokraticky diktujú, čo treba robiť, aj keď je všeobecná mienka práve opačná, brzdia inovácie, lebo sa nechcú odkloniť od zaužívaných spôsobov práce, vytvárajú atmosféru strachu. Každý sa bojí ozvať alebo oponovať, lebo by mohol prísť o svoje miesto. Rastie podozrievavosť, udavačstvo, donášačstvo, nechota navzájom si odovzdávať informácie, chýba pocit spolupatričnosti i vzájomnej dôvery. Pracovníci sa obávajú, že ak aj prídu s novým nápadom, zlepšovacím návrhom, technickým riešením, dizajnom či dokonca s vynálezom, šéfovia ich nepodporia, neakceptujú alebo že si ich nápady ktosi iný privlastní a využije.

11 PFEIFER, L., UMLAUFOVÁ, M.: *Firemní kultura*. Praha : Grada Publishing, 1993.

12 Podniková kultura ještě není zárukou úspěchu. In: *Moderní řízení*, 1993, č. 1, s. 54-55.

Doba je zložitá, ťažko predvídateľná a nové inovačné prúdy prichádzajú neočakávane a zväčša v skokových impulzoch. Podniková proinovačná kultúra sa preto práve teraz a v tomto veľmi turbulentnom období stáva dôležitým nástrojom pozitívnych zmien, ktoré sú neodmysliteľným nástrojom nových princípov riadenia.

Budovanie proinovačnej kultúry v podnikoch môže veľmi výrazne ovplyvniť súčasnú spoločenskú, ale aj ekonomickú realitu a uľahčiť prežívanie podnikov najmä v postkrízovom období vývoja spoločnosti. Čím rýchlejšie zvládneme túto úlohu, tým väčšia bude nádej na prežitie podnikov.

Dnes už nejde ani tak o budovanie hospodárskeho hardvéru, ale skôr o hospodársky (znalostný) softvér. Svet vytvára a má eminentný záujem o nákup brainvéru, ktorého cena je ťažko vyčísliteľná a stúpa ďalej s časom. Ale čas ubieha priveľmi rýchlo, a preto nepraje tým, ktorí zmeškali vlak, pričom jeden z tých vlakov môže byť aj posledným. Musíme sa usilovať lepšie spoznávať náš vonkajší, ale i vnútorný svet, optimalizovať myslenie a zodpovedné konanie v korelácii k ľuďom, celej spoločnosti a v podmieňujúcich súvislostiach aj s prírodou.

Nová doba odštartovala medzi podnikmi preteky v rýchlosti. Každý podnik má svoju vlastnú metriku i bežeckú dráhu, ale na nej zvíťazia nie tí najlepší, ale tí, ktorí sú najrýchlejší. Musíme sa naučiť vyrábať čo najrýchlejšie a čo najrýchlejšie aj predávať.

Všetko čo je pomalé, sa stane ekonomicky nerentabilné. Ten, kto tempo spomalí, zhynie na hospodárskom šrotovisku. Takýto je diktát súčasných dní a dlho, predlho sa tak ľahko asi ani nezmení.

Literatúra

- ANDERSEN, E., S.: *Innovation and Demand*. Aalborg : Edward Elgar, 2003.
- ARMSTRONG, M.: *A Handbook of Human Resource Management Practice*. Londýn: Kogan Page, 2006.
- BUREŠ, V.: *Znalostní management a proces jeho zavádění*. Praha : Grada Publishing, 2007.
- COLLISON, CH., PARCELL, G.: *Knowledge management*. Praha : Computer Press, 2005.
- CRAINER, S.: *Kompendium Managementu*. Praha : Computer Press, 1998.
- DUNNETTE, M. D., HOUGHTON, L. M.: *Handbook of Industrial and Organizational Psychology*. Palo Alto : Consulting Psychologists Press, 1992.
- HANDY, C. B.: *Understanding Organizations*. Londýn : Penguin, 1985.
- HICKMAN, C. R., SILVA, M. A.: *Creating Excellence. Managing Corporate Culture. Strategy and Change in the New Age*. Londýn : Unwin Paperback, 1986.
- HICKMAN, C. R.: *Manažéri a lídri*. Bratislava : Open Windows, 1995.
- KACHAŇÁKOVÁ, A., SZARKOVÁ, M., THOMASOVÁ, E.: *Podniková kultúra*. Bratislava : Ekonóm, 1997.
- KISLINGEROVÁ, E.: *Podnik v časech krize*. Praha : Grada, 2008.
- KOHOUT, P.: *Finance po krizi*. Praha : Grada, 2009.

- KOTLER, P., TRIAS DE BES, F.: *Inovativní marketing*. Praha : Grada, 2007.
- KOVÁČ, D.: *Psychológiou ku metanoi*. Bratislava : Veda, 2007.
- MARQUES, C., JIRÁSEK, F., a kol.: *Řízení lidských zdrojů*. Praha : Bankovní institut, 2000.
- MINZBERG, H., LAMPEL, J.: Reflecting on the Strategy Process. In: *Sloan Management Review*, 1999, č. 3, s. 21-30.
- PEGELS, C. C.: *Japan vs. the West*. Boston : Kluwer – Nijhoff Publishing, 1984.
- RUDY, J.: *Organizácia a riadenie japonských priemyselných firiem*. Bratislava : Alfa, 1988.
- SCHEIN, E. H.: *Career Dynamics*. Reading, MA: Addison – Wesley, 1978.
- SCHENK, Z.: *Organizačné modely*. Praha : Sloboda, 1961.
- SVATÝ, F., JEMAL, M.: *Inovačná aktivita technológií a jej hodnotenie v prostredí znalostnej ekonomiky*. Bratislava : Ekonóm, 2006.
- ŠIBL, D. a kol.: *Za tajomstvami svetového hospodárstva*. Bratislava : Elita, 1991.
- TUMA, M.: Kríza manažmentu. In: *Podniková revue*, 2009, č. 16, s. 91-104.
- VALENTA, F.: *Inovace v manažerské praxi*. Praha : Velryba, 2001.
- VODÁČEK, L., DVOŘÁK, V.: *Management v USA*. Praha : Institut řízení, 1990.

MEANS OF PRO-INNOVATIVE BUSINESS CULTURE

TUMA, M.:

- Stochastic, chaotic, deterministic and possibilistic changes in turbulent economy.
- Specific status and possibilities for creation and development of knowledge economy in Slovakia.
- Formation of innovative knowledge processes in post-crisis period (perspectives and possibilities).
- Innovatively oriented business culture (opinions, definitions and creating sub-components).
- Typological spectrum of business culture.
- Creating strong and well-balanced business culture (opinions and recommendations).

Cesta k vyššej konkurencieschopnosti podnikov

Ing. Marián MICHALOVSKÝ

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Banská Bystrica

Taliansko je známe nielen krásnou prírodou, skvelým jedlom či mnohými pamätihodnosťami, ale aj významnými vynálezcami a bádateľmi, ako boli napríklad všestranný renesančný génius Leonardo da Vinci, Galileo Galilei, jeden zo zakladateľov súčasnej experimentálno-teoretickej prírodovedy, prípadne Guglielmo Marconi, považovaný za vynálezcu rádiového spojenia.

Na území Apeninského polostrova bol taktiež udelený prvý patent v dejinách, a to na riečny čln v Benátskej republike v roku 1474.

A práve talianska metropola Rím bola na sklonku roka 2009 miestom konania medzinárodnej konferencie **Duševné vlastníctvo a konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov**, ktorú pripravili Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) a Patentový a známkový úrad USA (USPTO).

Cieľom podujatia bolo diskutovať o možnostiach zvyšovania povedomia verejnosti o duševnom vlastníctve a podpory inovácií v malých a stredných podnikoch prostredníctvom rôznych kooperačných programov a nástrojov.

Výzvy, ktorým čelia firmy v globálnej ekonomike

Ekonomický rozvoj v 21. storočí viac ako inokedy závisí od technologických a produktových inovácií. Dynamické zmeny v ostatných rokoch spôsobené globalizáciou priniesli potrebu medzinárodnej konkurencieschopnosti aj spoločnostiam, ktoré operujú len na domácom trhu.

Globalizácia vytvára pre firmy nové trhové príležitosti, no tie si vyžadujú aj nové inovatívne stratégie, pričom ich konkurencieschopnosť je založená na schopnosti poskytnúť produkty s vysokou pridanou hodnotou za konkurenčnú cenu. Takéto inovatívne podnikanie spočíva vo vytvorení nových tovarov a služieb, technológií, nových metód organizácie výroby a riadenia

prostredníctvom využitia tradičných faktorov výroby (práce, pôdy, kapitálu), ale s ich novými kombináciami.

Inovatívny podnikateľ musí brať do úvahy akceleráciu tempa vedecko-technického pokroku, pod vplyvom ktorého nové nápady a výrobky rýchlo morálne zostarnú, čo si vyžaduje neustálu orientáciu na uspokojenie budúceho dopytu spotrebiteľov. Preto je potrebné, aby malé a stredné podniky, ktoré sú motorom ekonomického rastu, konkurencieschopnosti a inovácií, **vo väčšej miere využívali možnosti, ktoré im poskytuje duševné vlastníctvo a jeho ochrana.**

Bez ochrany duševného vlastníctva existuje vysoké riziko, že výsledky výskumu a vývoja, produktová odlišnosť alebo marketing, kde podnikateľ investoval značné finančné prostriedky, môžu byť ukradnuté alebo skopírované. Priemyselné práva ako prostriedky na ochranu vložených investícií umožňujú malým a stredným podnikom disponovať exkluzivitou pri využívaní inovácií, kreatívnych dizajnov či označení tovarov a služieb. **Práve exkluzivita je stimulom na investovanie do zvýšenia konkurencieschopnosti podniku.**

Globalizácia a liberalizácia trhu priniesli potrebu zvyšovania efektívnosti, povesti produktov a na druhej strane znižovanie výrobných nákladov. Je to možné dosiahnuť aj prostredníctvom:

- investovania do výskumu a vývoja
- získavania nových technológií
- rozvíjania kreatívnych a pôsobivých dizajnov
- efektívneho marketingu

Stratégia v oblasti priemyselného vlastníctva by mala byť neoddeliteľnou súčasťou podnikateľskej stratégie. Samozrejme, takúto stratégiu ovplyvňujú rôzne faktory, ako napr. inovatívne kapacity, finančné zdroje, oblasť technológie alebo konkurenčné

prostredie. Ignorovanie systému priemyselného vlastníctva by bolo veľmi krátkozraké a dokonca až likvidačné pre podnik.

Spolupráca ako nevyhnutný krok k úspechu

Dnešná doba mení aj samotný prístup k inováciám. Doteraz zaužívaný prístup predstavoval priamu alebo postupnú líniu od vedy a výskumu k vývoju produktu, jeho výrobe a následnému predaju. **Nový prístup k inováciám je založený na spolupráci** a pozostáva z vybudovania spoločnej siete s ostatnými spoločnosťami, výskumnými inštitúciami, univerzitami a tiež zo vzájomného podieľania sa na sprístupnení informácií a technológií. Takýto typ inovácií dostal pomenovanie **otvorené inovácie** a ich kľúčovými aspektmi sú:

- vybudovanie siete
- spolupráca
- podnikanie
- manažment priemyselného vlastníctva
- celková vízia
- vedomosti a znalosti
- prístup k financiám
- prístup k informáciám

Neodškriepiteľným faktom je skutočnosť, že v 21. storočí malé a stredné podniky nemôžu vystupovať izolovane. Musia sa pripojiť ku globálnej sieti informácií, technológií, inovácií a vývoja produktov. Dnes už prakticky neexistujú spoločnosti, ktoré vlastnia všetky prvky svojej vlastnej technológie, resp. je ich veľmi málo. Firmy ak chcú prežiť a prosperovať, musia navzájom spolupracovať, pričom v závislosti od svojich silných stránok majú rozdielne úlohy v hodnotovom reťazci otvorených inovácií. Niektoré firmy tvoria inovácie a iné ich zavádzajú do praxe. Kooperačné väzby zefektívňujú ich činnosť, takže ich vzájomný vzťah má skôr charakter spolupráce ako konkurencie.

Niektoré malé a stredné podniky sa v rámci partnerstva podieľajú na spoločnom riešení technických problémov, spoločnom vývoji a výskume, v rámci franšízových vzťahov využívajú špičkové technológie a podobne.

Podniky vstupujú do rôznych foriem spolupráce na základe zmlúv, využívania licencií, strategických aliancií a práve vďaka kooperácii sa stávajú konkurenčne schopnými.

Duševné vlastníctvo sa tak stáva mostom k vzájomnej spolupráci. Za hlavné dôvody na ochranu priemyselného vlastníctva možno označiť:

- prevenciu pred kopírovaním a imitovaním produktov a služieb
- rozumné investovanie do vývoja, výskumu a marketingu
- vybudovanie identity podniku cez stratégiu ochranných známk
- získanie prístupu na nové trhy

Prístup k informáciám poháňa inovácie

V súčasnej dobe sa kľúčovým faktorom v hospodárskom procese stávajú informácie. Firmy si musia uvedomiť, že prístup k informáciám poháňa inovácie, čiže je potrebné naučiť sa profitovať z technologických a obchodných informácií dostupných v patentových a známkových databázach. Z nich je možné dozvedieť sa o najnovšom technologickom pokroku, identifikovať budúcich partnerov, ale aj spoznať inovatívne aktivity konkurencie. Pochopiteľne, negatívami malých a stredných podnikov sú obmedzené zdroje a limitované znalosti v oblasti priemyselného vlastníctva. Preto je efektívny manažment veľmi dôležitý na identifikovanie potrebných znalostí a zachytenie hodnoty firemných priemyselných práv.

Malé a stredné podniky považujú patentový systém za neefektívny a finančne nákladný s dôsledkom nielen na majiteľa patentu, ale tiež na spotrebiteľa, ktorý používa daný produkt. Ale tento systém sa vylepšuje a zjednodušuje a **práve menšie firmy by si mali uvedomiť význam priemyselnoprávnej ochrany.** Veľké spoločnosti si totiž môžu ochrániť svoje trhové pozície svojou veľkosťou a v nejednom prípade patenty predstavujú hrozbu pre ich trhovú dominanciu.

Dokonca existuje skupina ekonómov, ktorí sa stotožňujú s ideou, že práve veľké podniky záporne vplývajú na rozvoj vedy a výskumu a sú v tejto oblasti málo efektívne. Patenty sú preto oveľa viac potrebné pre malé firmy, ale musia byť dobre a pozorne manažované, pretože na jednej strane síce ochraňujú technológiu, no na druhej strane firmy patentmi odkrývajú vlastnú technológiu.

Patenty je potrebné vnímať ako vhodný prostriedok na dosiahnutie firemného cieľa a tým je rozbehnutie úspešného biznisu. Je dobré si pritom uvedomiť, že patenty plnia dve funkcie:

Duševné vlastníctvo v každej etape zrodu nového produktu

	NÁPAD	VÝVOJ	TECHNOLÓGIA	PRODUKT	PREDAJ
Typ ochrany	Zmluva o utajení	Zmluva o utajení Zmluva o diele	Patent Dizajn Autorské práva	Licenčné zmluvy Ochranné známky	Vymožiteľnosť práv
Priemyselnoprávne aktivity	Patentová rešerš Rešerš konkurencie	Zabránenie sprístupnenia alebo odhľadnia inovácie	Rozvinutie stratégie Príprava patentovej prihlášky	Identifikovanie licenčných kandidátov Rozšírenie patentu	Vymožiteľnosť existujúcich práv Udržiavanie patentu

Zdroj: WIPO

- a) *defenzívnu* – ochrana zhmotnených myšlienok, t. j. vynálezov, zabezpečenie návratnosti vložených investícií a získavanie finančných prostriedkov prostredníctvom licenčných poplatkov,
- b) *ofenzívnu* – účinný spôsob na obmedzenie konkurencie a potrestanie falšovateľov.

Čo by mala vedieť každá firma o duševnom vlastníctve?

Pokiaľ chce firma prežiť a prosperovať v nových ekonomických podmienkach, je žiaduce, aby poznala **základné fakty o duševnom vlastníctve.**

Jednotlivé predmety priemyselných práv si verejnosť často pletie. Hoci existujú určité podobnosti, ide o rozdielne práva slúžiace na ochranu rôznych výsledkov tvorivej činnosti, prípadne označení tovarov alebo služieb.

Na každý produkt je možné uplatniť niektorú z foriem ochrany duševného vlastníctva, niektoré produkty je možné právne chrániť dokonca viacerými spôsobmi.

Nedostatky vo vedomostiach manažérov podnikov o duševnom vlastníctve možno zhrnúť takto:

1. **Neznalosť základných foriem ochrany duševného vlastníctva** – patent, úžitkový vzor, dizajn, ochranná známka, autorské práva, obchodné tajomstvo ako alternatívna ochrana.
2. **Nepoznanie pozitívnej hodnoty priemyselných práv** – priemyselné práva sú často chápané len ako defenzívne prostriedky na ochranu financií vynaložených na vývoj a nie ako znak zdravej a prosperujúcej firmy.
3. **Chýbajúca analýza vkladov spoločnosti a definovanie celkovej stratégie firmy z pohľadu priemyselného vlastníctva** – mnohokrát sa firma rozhodne pre ochranu svojich inovácií príliš neskoro.
4. **Priemyselné práva sú teritoriálne** – podaním národnej patentovej prihlášky nie je vynález automaticky chránený aj v zahraničí a takisto národná ochranná známka platí výlučne v Slovenskej republike.

5. **Nevyužívanie hodnoty patentových informácií na rozvoj firmy** – získanie prehľadu o určitej oblasti techniky, o vývojových trendoch prípadne konkurencii je možné prostredníctvom systému esp@cenet.
6. **Neznalosť databáz ochranných známk** – znalosť systémov ROMARIN alebo CTM-Online môžu firme ušetriť finančné prostriedky pri rebrandingu označení svojich produktov.

V globálnej ekonomike konkurenčná výhoda už nie je determinovaná veľkosťou krajiny, bohatými prírodnými zdrojmi alebo silou finančného kapitálu, ale skôr úrovňou kvalitného vzdelania a objemom spoločnosťou nahromadených poznatkov. Súčasný vývoj ukazuje, že malé inovatívne podnikanie je najdynamickejším sektorom inovatívnej ekonomiky, schopným reagovať na potreby trhu. **Globalizácii sa najlepšie prispôbia firmy, ktoré menia model svojej produkcie a cieľom využiť priemyselné vlastníctvo a sťažovať so všetkými, ktorí tak robia.**

Prítom treba mať neustále na zreteli, že ten, kto uviazne v minulosti a bude vzdorovať zmenám, bude odsúdený k malichernostiam. **Prerazia len tí, ktorí povedú svoje firmy k novým spôsobom spolupráce.** Práve takéto poslanstvo zanechala rímska konferencia o duševnom vlastníctve ako o prostriedku na podporu malých a stredných podnikov.

WAY TO BETTER COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES
MICHALOVSKÝ, M.:

Intellectual property and competitiveness of small and medium enterprises – international conference prepared by the World Intellectual Property Organization and U.S. Patent and Trademark Office (December 10 – 11, 2009, Rome). Challenges in global economy. Co-operation as an unavoidable step to success. Access to information as a stimulus of innovations. Intellectual property – means for enterprises competitiveness increase.

Pohnime rozumom! – 15. časť

Telo – inšpirácia pre mozog

MVDr. Peter HOLAKOVSKÝ
Veľký Šariš

Ing. Štefan HOLAKOVSKÝ
patentová a známková kancelária GENIUM, Bratislava

„Všetko v mojom tele je prostriedkom a cieľom, všetko je plné pružín, kladiek, hybných síl, hydraulických mechanizmov, rovnováhy kvapalín, chemických laboratórií.“
(Voltaire)

Keď si uvedomíme, že francúzsky filozof, historik, básnik a dramatik Voltaire (vlastným menom Francois-Marie Aroet) žil v rokoch 1694 – 1778, musíme s údivom priznať, že jeho citovaná myšlienka predbehla formálny vznik bioniky ako vedného odboru o dve storočia. Pojem **bionika** začal používať americký vedec Jack Stil v roku 1958 a oficiálne bol uznaný v roku 1960 na I. národnom sympóziu o technickej bionike v Dightone (USA)¹.

V predchádzajúcich častiach nášho seriálu sme sa v širších súvislostiach pokúsili priblížiť, ako **príroda inšpirovala ľudí** pri riešení technických problémov. Ale ľudia nenachádzajú inšpiráciu iba v prírode, ktorá ich obklopuje. Veľa zaujímavých a inšpirujúcich „konštrukčných riešení“ použila príroda aj pri vývoji ľudského druhu.

Pre človeka je jeho telo veľmi zaujímavým objektom skúmania (začína ho „skúmať“ už pár dní po narodení), a to nielen ako vzor na riešenie technických problémov v rôznych oblastiach ľudskej činnosti.

Aj samotné ľudské telo občas potrebuje (technickou rečou povedané) „údržbu a opravy“ pri poruchách, ktoré vznikli buď vonkajším vplyvom, opotrebovaním, alebo „konštrukčnými“ nedostatkami. Bežne sa tomu hovorí liečba.

Človek sa od nepamäti, viac-menej úspešne, snažil riešiť svoje zdravotné problémy. Spočiatku si však musel vystačiť iba s prostriedkami, ktoré mu už hotové poskytovala príroda. Boli to predovšetkým bylinky, ale aj iné produkty alebo časti rastlín, prípadne živočíchov. Aj napriek tomu, že sa v súčasnosti už vyrába veľa rôznych látok s liečivými účinkami, niektoré sa doteraz získavajú priamo z prírodných zdrojov. Na druhej strane, farmaceutický priemysel vie vyrobiť aj také terapeuticky účinné látky, ktoré sa v prírode bežne alebo vôbec nevyskytujú. Podobne tomu bolo aj v oblasti lekárskeho nástrojov, prístrojov a zariadení. Prví „chirurgovia“ boli odkázaní napríklad na trne (namiesto ihiel) a kamenné nože (namiesto skalpelov). V súčasnosti sa vývojom a výrobou lekárskeho nástrojov a prístrojov zaoberá viacero odvetví.

Ako sme už uviedli, aj ľudské **telo bolo a je zdrojom inšpirácie** pri riešení technických problémov. Je logické, že technické riešenia začal človek spätne využívať i pri riešení problémov vlastného tela. Súčasná medicína by bez pomoci stále zdokonaľovaných technických prostriedkov a postupov nemohla napredovať.

Predtým, ako ďalej rozvineme túto tému, je potrebné spresniť niektoré pojmy. Už pri samotnej príprave podkladov pre tento článok sme totiž narazili na rozdielnosť názo-

rov (medzi autormi tohto článku, ale najmä autormi iných publikácií), kde vlastne začínajú, no najmä kde končia pomyselné hranice bioniky. Napokon musíme konštatovať, že pohľad na bioniku silne ovplyvňuje odborná špecializácia konkrétneho subjektu. Človek s technickým vzdelaním vidí v bionike viac techniku a človek so zameraním na prírodné vedy predovšetkým prírodu a biológiu.

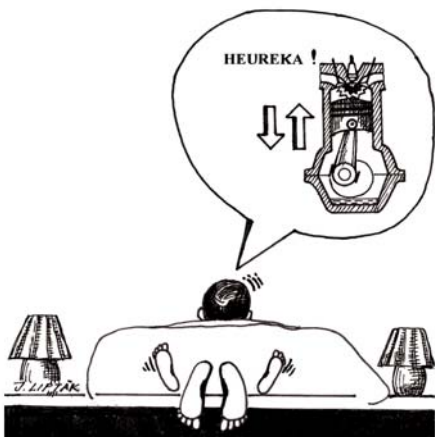
Viacere **pokusy o definovanie pojmu bionika** sme spomenuli už v predošlých pokračovaniach. Zdá sa, že postupom času sa hranice tohto pojmu posúvajú do ďalších a ďalších oblastí výskumu, vedy, techniky, vzdelávania... Pri aktualizovaní obsahu a rozsahu pojmu bionika si znova pomôžeme citovaním ďalších aktuálne súvisiacich informácií.

Online slovník cudzích slov slovo bionika definuje takto: „**Bionika** - odbor využívajúci znalosť stavby a funkcie živých organizmov na riešenie technických problémov.“²

Od čias, keď bola bionika takto definovaná, prešla dynamickým vývojom. Aj niektoré súčasné pramene ju charakterizujú ako **interdisciplinárne dynamicky sa rozvíjajúce vedné odvetvie**:

Wikipédia (česká verzia) v súvislosti s bionikou uvádza:

„Hlavnou náplňou bioniky je vytvoriť veľmi úzku vzájomnú väzbu medzi biológiou a technikou s prirodzenou väzbou na ďalšie hraničné odbory biológie. Táto vzájomná väzba umožňuje jednak pomocou biológie a jej príbuzných vedných disciplín vývoj v technických vedách, ale aj využitím inžinierskych metód a postupov pokrok vo vedách

Autor: J. Lipták

¹ LEBEDEV, J. S.: *Architektúra a bionika*. Bratislava : Alfa, 1982.

² <http://slovníkcudzích slov.eu/slovo/bionika>

biologických. Bionika má teda umožňovať predovšetkým úzky vzájomný kontakt pri poznávaní zákonitostí živej a neživej prírody a zabezpečiť obojstranne výhodné využitie výsledkov tohto výskumu. Dnes sa sústreďuje predovšetkým na štúdium živých štruktúr a procesov prebiehajúcich v týchto štruktúrach, ako na podnety pre budúce technické aplikácie. Takto získané poznatky systematicky zhromažďuje a využíva ich v priemyselnej výrobe buď formou nových výrobných procesov, alebo priamo prostredníctvom nových konkrétnych výrobkov.³

Pri pátraní po hraniciach bioniky sme zistili, že táto vedná disciplína sa už vyučuje aj na niekoľkých vysokých školách. Sami sme boli prekvapení rozsahom učiva tohto predmetu.

Uvedme príklady:

Mendelova univerzita v Brne

„Syllabus predmetu BION – Bionika

1. Úvod do štúdia bioniky, vznik a vývoj vednej disciplíny
2. Všeobecná bionika, predmet štúdia a členenie vedného odboru, metodológia, súvisiace a príslušné odbory
3. Hlavné smery bioniky, Štruktúrna bionika, Bionika informačná, Neurobionika, Energobionika, Chemobionika
4. Perspektívne zameranie, Biotoky a diaľkové riadenie, Lokácia a navigácia
5. Agrobionika, Členenie agrobioniky, Pohybové mechanizmy, Bionické rozpoznávanie a videnie, Bionické vnímanie a analýza pachov, Bionické riadenie podmienok prostredia, Fytobionika, Zoobionika
6. Bionika stavieb a ich technologických zariadení
7. Bionika systémov⁴

Technická univerzita v Košiciach, Katedra biomedicínskeho inžinierstva, automatizácie a merania vo svojich študijných programoch Protetika a ortotika v študijnom odbore 5.2.47 Biomedicínske inžinierstvo uvádza: „*Bionika a biomechanika, predstavuje užšie orientovanú oblasť biomedicínskeho inžinierstva.*“⁵

České vysoké učení technické v Prahe, Fakulta biomedicínskeho inžinierstva

Bionika

- „1. Úvod
2. Ľudský organizmus ako systém
3. Genetika a fyziologický systém
4. Zmysly: sluch a zrak
5. Výstupné jednotky: kostra a svaly
6. Systém látkovej výmeny.“⁶

Ústav biomedicínskeho inžinierstva, Fakulta elektrotechniky a komunikačných technológií, Vysoké učení technické v Brne

Bionika

Doc. Ing. Jiří Holčík, CSc.

„*Najlepšou cestou ako môže technik porozumieť lekárovi je poznať funkciu ľudského organizmu zo svojho, t. j. technického hľadiska. Navyše tieto znalosti je možné využiť aj ako inšpiráciu pri riešení niektorých technických úloh (klasifikácia a rozpoznávanie, strojové učenie alebo optimalizačné úlohy, konštrukcie umelých náhrad nefunkčných telesných orgánov atď.). Svojím zameraním je predmet určený nielen študentom špecializácie Biomedicínske inžinierstvo.*

Z obsahu: **Bionika** – základné pojmy a princípy. Substitútna medicína. Ľudský organizmus ako systém – adaptácia, homeostáza, regulácia živých organizmov, biologická spätná väzba. Informačný a riadiaci subsystém ľudského organizmu. Základy genetiky. Genetické algoritmy. Endokrinný systém. Nervová sústava (NS – poznámka autorov) – elektrické vlastnosti, meranie kvality činnosti NS, vzťah NS a umelých neurónových sietí. Vstupné a výstupné jednotky – zmyslové orgány, motorické jednotky. Sluch – princípy činnosti, merania kvality činnosti, náhrady. Zrak – princípy činnosti, meranie kvality činnosti, náhrady. Kostrové svalstvo – princípy a meranie kvality činnosti EMG (elektromyografia), náhrady. Kardiovaskulárny systém – hemodynamika, elektrické vlastnosti, EKG.“⁷

Aký názor má na bioniku slovenská Akreditačná komisia?

Akreditačná komisia – poradný orgán vlády slovenskej republiky vo svojom materiáli „Zásady akreditačnej komisie na posudzovanie spôsobilosti fakúlt“ okrem iného uvádza:

„*Bionika a biomechanika má interdisciplinárny charakter a patrí v súčasnosti*

k najdynamickejšie sa rozvíjajúcim vedným odborom. Prispieva k riešeniu závažných problémov relevantných pre ľudské zdravie a významne prispieva k rozvoju moderných technických odborov: informatizácia spoločnosti, výpočtová technika a lekárska elektronika.

Bionika je vedný odbor, ktorý sa zaoberá využívaním znalostí o podstate a priebehu biologických dejov k riešeniu analogických problémov v technike, predovšetkým v oblasti prenosu a spracovania informácií, v oblasti riadenia a ich aplikácií, pri navrhovaní rôznych typov riadiacich a informačných systémov na účely vedy a praxe.

Bionika sa tiež zaoberá neživými sústavami, ktorých charakteristiky sú podobné ako u živých sústav. Moderná bionika rieši problémy lekárskej elektroniky, automatizovaných meracích a monitorovacích systémov, zaoberá sa problémami zobrazovania (tomografie), spracovania medicínskych obrázkov, počítačového modelovania biologických objektov a štruktúr, výskumom senzorických systémov, neurónových sietí, umelej inteligencie a biometriky.“⁸

Na základe uvedených skutočností je zrejmé, že oblasti, v ktorých sa **bionika** využíva, nie je možné presne vymedziť. Je to intenzívne sa rozvíjajúci vedný odbor, ktorý **zasahuje skoro do každej oblasti**. Aj konštruovanie rôznych lekárskeho nástrojov, prístrojov, telových náhrad a pomôcok nevybočuje z témy bionika. Veď každý takto zameraný vedec, výskumník, konštruktér musí v prvom rade poznať princíp fungovania orgánov ľudského tela, aby mohol navrhnúť užitočné technické riešenie problému.

Veľmi dôležitým, ak nie najdôležitejším (a zároveň aj veľmi chúlolistivým) orgánom ľudského tela je mozog. Na jeho ochranu príroda „skonštruovala“ dômyselnú schránku – lebku.

Lebka - obdivuhodné dielo prírody

Ešte ako malý chlapec (Š. H.) som bol svedkom toho, ako pri stavbe domu vypadlo murárovi kladivo z výšky asi 5 metrov a dopadlo na hlavu jeho pomocníka, ktorý mu zdola hádzal tehly. Ten najprv „štávnato“ zanadával, potom zodvihol zo zeme čiapku, ktorá mu padla, pošúchal si hlavu, nasadil čiapku, vyhodil murárovi kladivo a pokračoval v práci. Ja som stál a neveril vlastným očiam...

3 <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bionika>

4 <http://is.mendelu.cz/katalog/syllabus.pl?predmet=46364;zpet=.%2Fpracoviste%2Fpredmety.pl%3Fid%3D24;lang=sk>

5 <http://web.tuke.sk/sjf-kbiaam/protetika.html>

6 <http://www.fbmi.cvut.cz/bionika>

7 <http://www.dbme.feec.vutbr.cz/ubmi/download/PRIR03old.pdf>

8 <http://www.akredkom.sk/isac/public/odbory/4/4.2/4.2.11.doc>

Asi pred pätnástimi rokmi som pri čelnej zrážke automobilov (ako spolujazdec sediaci vedľa vodiča) hlavou prerazil predné sklo. O to viac ma zaujal **ukážkový popis lebky z pohľadu bionika** J. S. Lebedeva⁹:

„Plášte živej prírody sú zaujímavé nielen z hľadiska geometrie formy v spojitosti s princípmi rozkladu napätí od zataženia. Príťažlivá je tiež komplexnosť ich vlastností. Ako príklad si vezmeme lebku človeka, alebo presnejšie, mozgovú časť lebky. Hlavnou funkciou mozgovej časti lebky je ochranná, a to ako od mechanických, tak aj od statických vplyvov (tlakového charakteru). Tvar lebky má pritom veľký význam. Mozgová časť lebky predstavuje sféroid, vytvorený (ak berieme do úvahy stredný vek človeka) z pláštá približne rovnakej hrúbky, meniaceho mierne svoje zakrivenie... Stavba kostí sa po povrchu mení od strednej časti k záhlaviu a nadočnicovým oblúkom, kde sa hrúbka kosti zväčšuje a objavujú sa v nej dutiny zaplnené vzduchom. Zvlášť životne dôležité časti mozgu sú takto dôkladne chránené, nakoľko takáto konštrukcia dobre tlmí nárazy. Je evidentné, že sa tu prejavuje aj všeobecná zákonitosť tektoniky konštrukcií plášťov. Bolo by neprirozené, keby v plášťoch ich hrúbka narastala smerom hore, k vrcholu klenby... V porovnaní napríklad s monolitickým plášťom vajca je mozgová časť lebky „zložená“ a pozostáva z rôznych kostí. Pozoruhodné je spojenie týchto kostí, na ktoré musia upriamiť konštruktéri svoju pozornosť. Sú to spojové švy, pripomínajúce tvar meandra, vytvorené tupými ozubmi susedných kostí lebky, ktoré zapadajú do seba. Spojové švy nemajú nevyhnutnú pevnosť lebky, ale dodávajú jej na pružnosti. Pružnosť lebky je dobrým tlmiacim faktorom vo vzťahu k dynamickým zataženiam... Ak vrstvy sledujeme z vonkajšej strany dovnútra, potom prvou vrstvou je koža, ďalej šľacha, kostné tkanivo, ktoré má pórovitú stavbu, a na hranici s hmotou mozgu je priesvitný lesklý povrch (lamina vitrea). Medzi kosťou a priesvitným tkanivom prechádza deliaca vrstva, ktorá sa podobá hustému radu priehradok. Úloha týchto priehradok je špecifická: lokalizujú šírenie sa trhlin pri pomliaždení lebky v tak dôležitej vrstve, akou je vnútorná priesvitná vrstva...“

Znalosti „konštrukcie“ lebky pomohli pri navrhovaní kupolovitých stavieb, kokpitov, ale aj rôznych druhov prilieb (vojenské, motorkárske, banícke, stavbárske, cyklistické, lyžiarske...).

Protézy

Ak v minulosti prišiel človek o dôležitú časť tela a nedokázal sa sám užiť, stal sa závislým od pomoci iných. S pokrokom lekárskej vedy a za výdatnej pomoci techniky na princípe bioniky sa situácia radikálne mení. Uvedme niektoré príklady.

Nohy

Azda prvými pokusmi o technické riešenia problémov ľudského tela, na ktoré medicína ani regeneračné mechanizmy organizmu nestačili, bol vývoj a výroba protéz. **Protézy** boli spočiatku iba jednoduchou náhradou chýbajúcich orgánov, ktoré svojou funkčnosťou ďaleko zaostávali za originálmi. Väčšinou iba **esteticky maskovali zmrzačenie**. V súčasnosti už iba vo filmoch, či múzeách môžeme vidieť drevené náhrady nôh, prípadne „ruky“ s hákom namiesto prstov. Od tých čias vývoj výrazne pokročil. **Moderné bionické protézy** končatín sú nielen esteticejšie, ale v mnohých funkciách **sa začínajú približovať k originálu**. Ba dá sa povedať, že niekedy ho aj prekonajú. Zaujímavé informácie nájdete na internetových stránkach.¹⁰

Juhoafričan Oscar Pistorius má amputované obidve nohy pod kolenom, no napriek tomu sa venuje pretekaniu v bežeckých disciplínach. Má však problém so štartom medzi zdravými bežcami. Nie preto, že je hendikepovaný, ale práve naopak. Sú obavy, že by ho jeho protézy zvýhodňovali oproti zdravým bežcom.¹¹

Aby zdraví nemuseli „závidieť“ postihnutým, nové princípy a materiály použité pri protézach sa už využívajú aj pri výrobe športového náradia. Jeden takýto produkt sa predáva pod komerčným názvom Poweriser. Sú to akési zdokonalené chodúle, skonštruované z high-tech materiálov vysokej pružnosti. Umožňujú skoky do výšky až okolo dvoch a do diaľky až päť metrov.

Foto: <http://www.sme.sk/c/3409267/bezec-bez-noh-vylakal-atleticky-svet.html>

Skúsený skokan s nimi **dokáže preskočiť aj osobné auto**. Pri behu je schopný dosiahnuť rýchlosť približujúcu sa 40 km za hodinu. Galériu fotografií a videí o tomto športovom náradí si môžete podrobnejšie pozrieť na internete.¹²

Foto: <http://www.originalpoweriser.co.uk/poweriser-gallery.php>

9 LEBEDEV, J. S.: *Architektúra a bionika*. Bratislava : Alfa, 1982.

10 <http://vadamecum-zdravi.cz/bionicka-proteza-vraci-zivot/>
http://www.lidovky.cz/bionicka-ruka-na-prodej-07w-/ln_veda.asp?c=A080611_090855_ln_veda_fho
<http://www.ossur.cz/Bionika>

11 <http://sport.aktuality.sk/clanok/46516/beznohy-rebel-tuzi-po-olympijskych-hrach/>

12 <http://www.originalpoweriser.co.uk/poweriser-gallery.php>

Peknú ukážku toho, ako **tvorivé nápady dokážu predbehnúť dobu** o desaťročia (niekedy aj stáročia), vidíme na dvoch nasledujúcich obrázkoch. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že na ľavom obrázku je zrealizované technické riešenie z pravého obrázka. Nápad znázornený na pravom obrázku však vznikol (na danú dobu iste ako kuriózný nápad) približne sto rokov (v roku 1912) pred skonštruovaním bionického odevu HAL znázornenom na fotografii vľavo. Na obrázku vpravo je tzv. „**horské stúpadlo**“ zverejnené v knihe Zneuznaní Edisoni¹³, z ktorej vyberáme: „*Horské stúpadlo umožňuje teraz vystúpiť bez veľkej námahy do značnej horskej výšky aj menej schopným turistom. Stačí pripievať si na chrbát primeraný strojček vo forme batoha a ten už na zásade pneumatiky uvádza do činnosti nožný hybostroj. Nohy samé zdvíhajú sa nečakane ľahkým spôsobom a stúpanie do výšin sa tak stáva skutočným pôžitkom.*“

Špeciálny **bionický odev HAL** na ľavom obrázku (hybrid assistive limb – hybridná pomocná končatina) je ukážkou toho, čo sa dá zrealizovať súčasnými technickými prostriedkami. „Zložitý interaktívny systém vyhodnocuje podnety snímané zo svalov pomocou senzorov pripievaných na pokožku nôh a pomôže svojmu nositeľovi pri chôdzi, stúpaní do schodov...“¹⁴ HAL 5 už dokáže pomáhať nielen nohám, ale aj rukám a trupu.

Ruky

Ruky sú nemenej potrebné končatiny ako nohy. Prostredníctvom rúk človek vykonáva väčšinu svojej manuálnej činnosti. Sú akýmsi základným manipulátorom (slovo manipulátor je odvodené z latinského manus – ruka) ľudského tela. Chýbajúca alebo silne poškodená ruka postihnutého výrazne znevýhodňuje pri jeho spoločenskom uplatnení, nielen po stránke estetickej, ale hlavne funkčnej. Vyrobit' nefunkčnú protézu podobnú ruke nie je až taký problém. Veď zruční rezbári už dávno dokázali vytvoriť z dreva sochy, skoro na nerozoznanie od živých ľudí. Ale aj s najvernejšou drevenou kópiou ruky by človek pôsobil dojmom ochrnutého. Z filmov o pirátoch vieme, že radšej uprednostnili funkčnosť pred estetikou. Namiesto pekne tvarovanej umelej ruky im stačila protéza s hákom. **Hák na konci protézy** im totiž umožňoval používať takúto ruku aspoň na niektoré základné pracovné úkony.

Batoh

obsahuje počítač a bezdrôtové sieťové pripojenie

Batérie

Akčný člen

elektromotory prevádzajú zosilnený pohyb na končatiny

Detektor uhlov

detekuje uhly bedrového a kolenného kĺbu a členka

Bioelektrické senzory

pripojené ku koži detekujú nervové impulzy vysielané mozgom do svalov, signály sa spracujú v počítači a privádzajú sa do akčných členov

Senzor detekujúci ťažisko

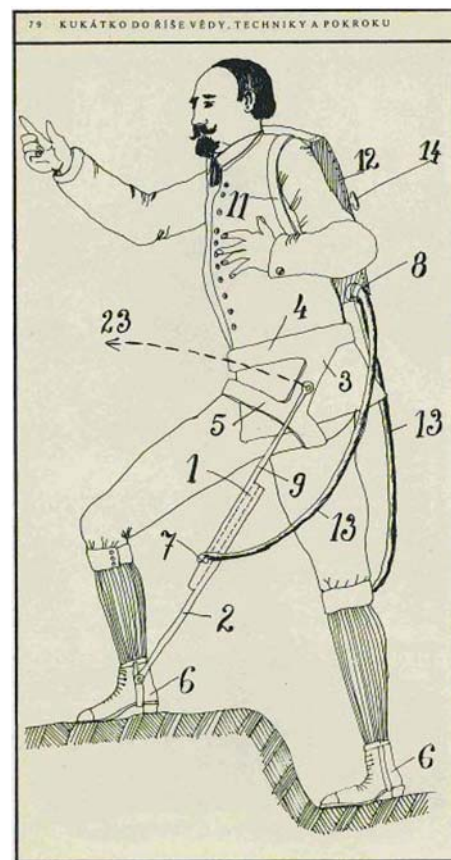

Foto: <http://www.zive.sk/spravy/vrcholnym-dielom-bioniky-su-sedemmilove-cizmy/-sc-30-a-262615/default.aspx>

Azda prvým pokusom vytvoriť protézu, ktorá by bola nielen estetickým doplnkom, ale aj funkčnou náhradou chýbajúcej ruky, je **železná ruka rytiera Götza**. Nemecký rytier Götz von Berlichinger (1480 – 1562), ktorý v bojoch prišiel o ruku, si dal zhotoviť neobvyklú železnú protézu.¹⁵

Táto protéza slúžila nielen na maskovanie jeho postihnutia, ale údajne mu umožňovala aj udržať v nej meč a bojovať. (Ťažko

uveriteľné, ale železná ruka je vystavená v múzeu kláštora Schöntal – pozn. autorov.)

Napriek dômyselnosti majstrov, ktorí vyrobili železnú ruku pre rytiera Götza, ich výtvor sa súčasným protézam ani zďaleka nevyrovná. Použitie moderných materiálov už dávnejšie umožňuje takmer na nerozoznanie napodobniť ľudskú kožu. Ale oveľa väčší pokrok sa dosiahol pri vylepšovaní funkčnosti takejto náhrady.

Foto: http://houfy.webzdarma.cz/mainpage_soubory/vzpominame/berlichingen.htm

13 CIRKL, J.: Zneuznaní Edisoni. Praha : Svoboda, 1979 (obrázky Kabát, V., Kopřiva, M.).

14 <http://www.zive.sk/spravy/vrcholnym-dielom-bioniky-su-sedemmilove-cizmy/-sc-30-a-262615/default.aspx>

15 http://houfy.webzdarma.cz/mainpage_soubory/vzpominame/berlichingen.htm

Foto: <http://plus7dni.pluska.sk/plus7dni/zdravie/pokrok-v-protetike.html>
<http://tvnoviny.sk/spravy/novinka-ako-vyzera-hra-na-klavir-pomocou-specialnych-protezy.html?ar=>

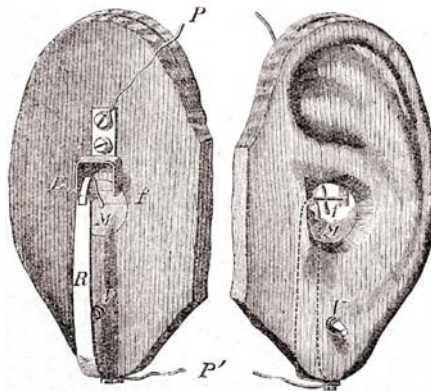
Bývalá námorníčka, dvadsaťšesťročná Claudia Mitchellová prišla o pažu pri nehode na motorke. **Pomocou protézy** s technikou zvanou cieleňá svalová reinervácia **dokáže vykonávať bežné domáce práce**. Táto protéza má snímače elektrických impulzov zo svalových zakončení pahýľa pôvodnej končatiny, pomocou ktorých ju Claudia ovláda. Podobne aj nemenovaná klaviristka, ktorá prišla o obidve ruky, dokáže vďaka bionickým protézam nielen vykonávať bežné domáce práce, **ale aj hrať na klavíri**.¹⁶

Ucho - inšpirácia pri vynálezení telefónu?

Túžbu **dohovoriť sa na oveľa väčšie vzdialenosti**, ako nám umožnila príroda, **sa snažilo zrealizovať viacero vynálezcov** (napr.: Angličan R. Hooke, Američan C. G. Page, Talian A. Meucci a I. Manzetti, Francúz Ch. Bourseul, Američan Elisha Gray...) na základe rôznych princípov. K tým, ktorým sa to začalo dariť, patrili dvaja vynálezcovia (Johan Philipp Reis a Alexander Graham Bell), ktorí sú zaujímaví aj z hľadiska zamerania nášho článku.

Johan Philipp Reis (1834 – 1874)

Stačí letný pohľad na obrázok¹⁷ pokusného Reisovho telefónu (na obrázku je „mikrofón“), aby nám bolo jasné, že Reis sa pokúsil vyrobiť „**elektrické ucho**“, ktoré pravdepodobne ako prvý nazval **telefón** (v roku **1860**). Jeho telefón naozaj dokázal prenášať zvuky na malú vzdialenosť. Lepšie prenášal samostatné tóny alebo hudbu, horšie to už bolo s prenosom hlasov. Bolo to spôsobené princípom „mikrofónu“, ktorý bol založený na zmene prechodového odporu nedokonalého kontaktu, ktorý sa menil v rytme zvukov pôsobiacich na membránu (**analógia bubienka v ľudskom uchu**). Na prijímacej strane telefónu bol elektromagnet (cievka navinutá na ihlicu na pletenie), ktorého chvenie jadra sa prenášalo na rezonančnú skrinku (škatuľka na cigary). Aj napriek viacerým vylepšeniam sa Reisovi nepodarilo dopracovať telefón do podoby vhodnej na praktické hromadné využívanie.

Obr. „Elektrické ucho“ Raisovho telefónu

Alexander Graham Bell (1847 – 1922).

Pri riešení technických problémov na vynálezcovskej úrovni neraz prekvapia neodborníci z oblasti, v ktorej sa nachádza problém, resp. jeho riešenie. K príkladom takýchto vynálezcov určite patrí aj vynálezca telefónu Alexander Graham Bell.

Bell sa pod vplyvom starého otca (profesor, učiteľ reči) **a otca** (profesor fyziológie rečových orgánov) zaujímal o tvorbu hlasu a jeho spracovanie v uchu. Už ako malý chlapec sa pokúsil vyrobiť hovoriaci automat. Neskôr po dôkladnom preštudovaní ľudského ucha skonštruoval zapisovač zvuku – **fonoautograf**. K membráne pripojil tenkú slamku, ktorej druhý koniec „zapisoval“ kmity na začadenom skle. O tom, že Bell bol osudovo zrastený s problémami tvorby hlasu a jeho spracovania na strane prijímateľa, svedčí aj to, že si zobral za manželku svoju bývalú nepočujúcu žiačku.

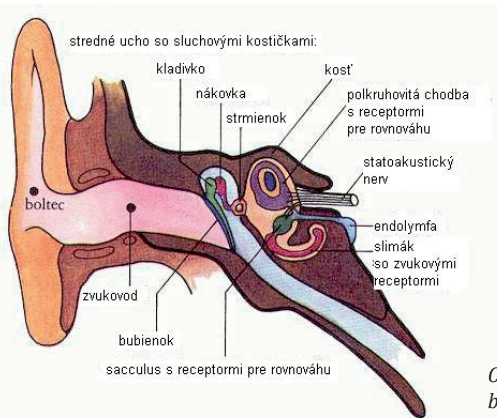
Popri Bellovej hlavnej odbornosti (**profesor fyziológie rečových orgánov**) ho zaujímal aj prenos informácií na väčšie vzdialenosti. Možno, že pri práci s hluchonemými si dokázal veľmi dobre uvedomovať potrebu dorozumievania na diaľku. (Ved' ak postavíme dve zdravé osoby od seba tak ďaleko, že sa už nepočujú, spravíme z nich, z hľadiska vzájomného odovzdávania akustických informácií, vlastne hluchonemých.) Pri experimentoch s viacnásobným telegrafom sa mu (do istej miery náhodou) podarilo preniesť do vedľajšej miestnosti elektrickou cestou pár hovorených slov („Watson, pod' sem, potrebujem ťa!“), ktoré počul jeho asistent. Môžeme sa domnievať, že **znalosti „konštrukcie“ ucha mu mohli pomôcť pri návrhu telefónu**. Určite mu pomohlo aj poznanie princípov Reisovho telefónu. Podľa niektorých literárnych prameňov sa jeden z Reisových prístrojov dostal aj do Bellových rúk.

Pokúsme sa (zjednodušeným opisom) **odhaliť analógie jednotlivých dielov**, ale aj funkcie Bellovho telefónu s jednotlivými časťami ucha a jeho funkciou. Zvuk prichádza do ucha pomocou kmitajúcich molekúl vzduchu a je sústredovaný zužujúcim sa vonkajším uchom (ušnicou a zvukovodom). Kmitajúce molekuly rozkmitajú ušný bubienok, pričom amplitúda kmitov bubienka je veľmi malá. Kmity ušného bubienka sú ďalej prenášané do stredného ucha a pomocou kladivka, nákovky a strmienka zväčšujú silu pôsobiacu na oválne okienko. Od oválneho okienka sa kmity šíria tekutinou v špirálach slimáka so zvukovými

¹⁶ <http://plus7dni.pluska.sk/plus7dni/zdravie/pokrok-v-protetike.html>
<http://tvnoviny.sk/spravy/novinka-ako-vyzera-hra-na-klavir-pomocou-specialnych-protezy.html?ar=>
¹⁷ GUTWIRTH, V.: *Znásobené zmysly*. Praha : Ústredné robotnícke nakladateľstvo, 1943.

receptormi... Výsledkom ďalšieho spracovania je elektrický signál. Ten je nervami vedený do mozgu, ktorý ho spracuje tak, že ho vnímame ako zvuk – počujeme.

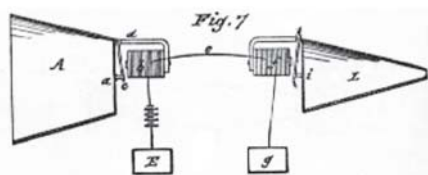
Pri pohľade na Bellov schématický **nákres telefónu** môžeme vidieť **veľa podobného s ušom**. Kuželovitá časť zvukovodu je analógiou vonkajšieho ucha a kovová membrána jasnou analógiou bubienka v uchu. Ak popustíme uzdu fantázii, môžeme cievku elektromagnetu vnímať ako labyrint vnútorného ucha. Podobne, ako v uchu, dochádza aj vo vysielacej časti telefónu k premene akustických kmitov na mechanické a potom na elektrický signál. Zaujímavé je to, že vysielacia a prijímacia časť Bellovho telefónu sú principiálne (a neskôr aj v reálnych telefónoch) rovnaké. Možno povedať, že (z hľadiska princípu) mal Bellov telefón iba slúchadlo. Keď sa doňho hovorilo, slúžilo ako mikrofón, a keď sa dalo k uchu, bolo slúchadlom. Pri praktickom telefonovaní boli s takýmito telefónmi problémy, lebo bolo potrebné podľa situácie prikladať telefón (slúchadlo) buď k uchu, alebo k ústam. Neskôr sa používali na každej strane dve takéto slúchadlá (jedno k ústam, druhé k uchu). O vynájdenie mikrofónu sa pričínili viacero ďalších vynálezcov, medzi ktorými bol aj **T. A. Edison**. Na originálnom Bellovom náčrtku stojí za pozornosť, že Bell už vtedy uvažoval o prepojení telefónov iba **jedným elektrickým vodičom**. Druhým vodičom bola zem. Neskôr prišiel na to, ako prenášať zvuk na menšie vzdialenosti **aj bez vodiča**.

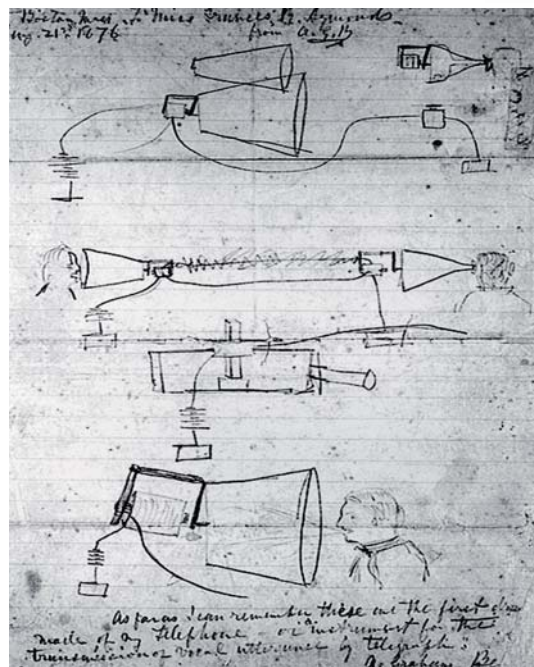
Obr. Schématický rez ucha: <http://edi.fmph.uni-ba.sk/~jaskova/IKTH/tema05/obrazky/ucho.jpg>

V roku 1880 si **dal patentovať fotofón**, ktorým prenášal zvuk (na cca 200 metrov) tak, že rečou moduloval uhol odrazu svetelných lúčov, ktoré boli na strane prijemcu elektricky premenené na kmity membrány vytvárajúcej zvuk.

Bell prihlásil vynález telefónu 14. februára 1876 a **patent USA č. 174465** mu bol udelený **7. marca 1876**. Po pár zdokonaľeniach telefón vyskúšal na vzdialenosť asi 10 km, o niečo neskôr to už bol rozhovor na 250 km. Bell vynášiel aj viacero zaujímavých zariadení (prístroj na umelú respiráciu, zariadenie na úpravu vody ...) dokonca skonštruoval aj niekoľko veľmi originálnych lietadiel, ktoré uniesli človeka.

Obr. Z patentovej listiny USA č. 174465

Obr. Bellov náčrtok telefónu

Oko

Veľmi dôležitým orgánom ľudského tela je oko. Predstava straty zraku je hrozivá. Napokon poznáme príslovie „chrániť ako oko v hlave“. Napriek tomu, že máme dve oči, aj strata iba jedného z nich dokáže človeka riadne hendikepovať. Pri pozeraní jedným okom sa znemožní priestorové videnie a človek nedokáže dobre odhadovať vzdialenosť. Aj na základe straty iba jedného oka sa človek stáva neschopným vykonávať niektoré povolania.

Poznámka: V súvislosti s chýbajúcimi orgánmi sme v predchádzajúcich kapitolách spomenuli pirátov. Piráti sú veľmi často zobrazovaní s rôznymi protézami a skoro vždy s páskou cez oko. Pásku cez oko však piráti zväčša nepoužívali na maskovanie svojej telesnej chyby. Pred prepadom inej lode ju za jasného dňa mali na oku takmer všetci. Pri obsadzovaní cudzej lode totiž museli bojovať aj v tmavom podpalubí. Ak by tam vbehli zo slnkom zaliatej paluby bez pásky na oku, chvíľu by nevideli absolútne nič. Tá chvíľa by však stačila na to, aby ich obrancovia lode zlikvidovali. Oko zakryté tmavou páskou však mali prispôsobené na tmu. Stačilo im zhodiť si pásku z oka a stali sa rovnocennými súpermi pre obrancov lode.

Prvé náhrady (protézy) oka boli iba estetického charakteru. Niektoré sa na prvý pohľad nedali rozoznať od originálu. Problém slepoty však neriešili.

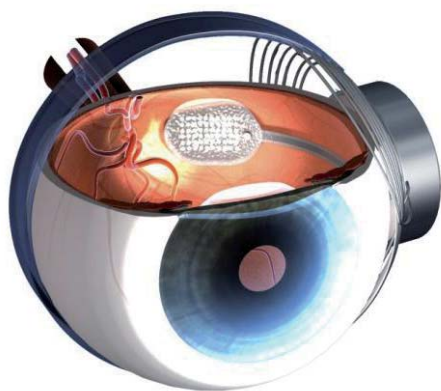
Problém straty zraku však nie je iba o úrazoch oka. K strate zraku často môže dôjsť aj pri rôznych ochoreniach očí alebo v dôsledku staroby. Niektoré ochorenia očí však lekári už dokážu úspešne liečiť.

Zvyšovaním priemerného veku ľudí sa čoraz častejšie stretávame so sivým zákalom. **Sivý zákal** je najčastejšou príčinou oslepnutia na svete. Ako už z názvu vyplýva, dochádza pri tejto chorobe k zákalu

očnej šošovky. Skoro v 90 % prípadov sa tak deje v dôsledku starnutia tela (a súčasne aj očnej šošovky).

V minulosti bol človek postihnutý sivým zákalom odsúdený na postupné zhoršovanie sa zraku, až slepotu. Doteraz sa nenašli nijaké účinné prostriedky, ktoré by mohli vytvoreniu sivého zákalu zabrániť alebo ho aspoň spomaliť. Ani **súčasná medicína** toto ochorenie nedokáže ovplyvniť liekmi, napriek tomu však **vie** tento problém **úspešne riešiť**. Robí sa to **operačne**, výmenou vlastnej poškodenenej očnej šošovky za umelú (implantát). Obyčajne sa pri tom urobí aj korekcia dioptrií oka a pacient potom na bežné úkony nepotrebuje okuliare. (Jeden z autorov tohto článku (P. H.) má s tým nedávno, veľmi dobrú osobnú skúsenosť – je po operácii sivého zákalu.)

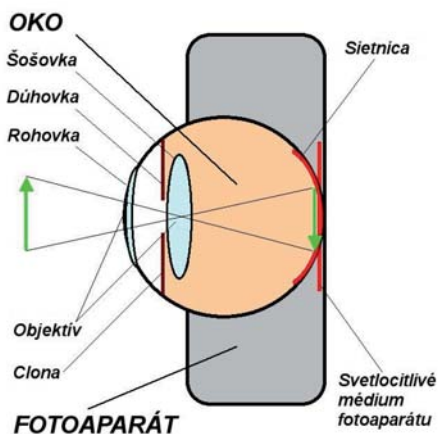
Horší prípad je, ak dôjde k postihnutiu sietnice alebo očného nervu. Vtedy sa mnohokrát zrak nedá zachrániť. Nádejou je **bionické oko**. Spoločnosť Second Sight Medical Products vyvinula umelú sietnicu (pole sensorov), ktorá po umiestnení do oka a napojení na zrakový nerv **umožňuje aspoň čiastočne vrátiť zrak** aj úplne slepým ľuďom. Rozlišovacia schopnosť takejto sietnice je zatiaľ malá. Ak však bude pokrok v tejto oblasti postupovať tak, ako pri digitálnych fotoaparátach (narastajúce megapixely), situácia sa môže v dohľadnej budúcnosti radikálne zmeniť.¹⁸

Obr. Bionické oko: <http://www.equark.sk/index.php?cl=article&iid=1256>

Oko - fotoaparát

Základné časti oka a princíp „videnia“ mohli poslúžiť ako **vzor pri navrhovaní fotoaparátov**, prípadne filmových kamier. **Šošovka** je základnou súčiastkou oka aj fotoaparátu. **Dúhovka** je predobrazom clony fotoaparátu. Pri starších fotoaparátach sa clona musela nastavovať manuálne (na rozdiel od „automatickej“ funkcie dúhovky oka) a dlho trvalo, kým boli vyvinuté automatické clony. V oku sa stranovo a výškovo prevrátený obraz premieta na sietnicu. Vo fotoaparáte sa premieta na fotocitlivú vrstvu (na kove, skle, filme, mikročipe...). **Zaostrovanie** obrazu v oku je zabezpečené zmenou vypuklosti (optickej mohutnosti) šošovky. Na fotoaparátach sa obraz zaostruje zmenou vzdialenosti šošovky (šošoviek) od fotocitlivej vrstvy. Nepodarilo sa nám v literatúre nájsť uspokojivý schematický obrázok znázorňujúci bionickú analógiu oka a fotoaparátu, preto vám ponúkame náš **originálny obrázok**.

Obr. Fotoaparát ako bionická analógia oka (autori Š. a P. Holakovskí)

Popis ďalších technických princípov súvisiacich (inšpirovaných) funkciami oka by bol iste veľmi zaujímavý (lupa, okuliare, kontaktné šošovky, mikroskopy, ďalekohľady, filmové techniky, televízne techniky, monitory, optické bilbórdy, optické klamy, „stereokukátka“, 3D techniky, holografia, „oči robotov“...). Značne by však presiahol zameranie a najmä rozsah tohto článku. K niektorým príkladom sa možno vrátíme v ďalších pokračovaniach o tvorivom myslení.

Literatúra a internetové zdroje

CIRKL, J.: Zneuznaní Edisoni. Praha : Svoboda, 1979 (obrázky Kabát, V., Kopřiva, M.).
 GUTWIRTH, V.: Znásobené zmysly. Praha : Ústredné robotnícke nakladateľstvo, 1943.
 LEBEDEV, J. S.: Architektúra a bionika. Bratislava : Alfa, 1982.
<http://slovníkcudzichslov.eu/slovo/bionika>
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Bionika>
<http://is.mendelu.cz/katalog/syllabus.pl?predmet=46364;zpet=.%2Fpracoviste-%2Fpredmety.pl%3Fid%3D24;lang=sk>
<http://web.tuke.sk/sjf-kbiaam/protetika.html>
<http://www.fbmi.cvut.cz/bionika>
<http://www.dbme.feec.vutbr.cz/ubmi/download/PRIR03old.pdf>
<http://www.akredkom.sk/isac/public/odbory/4/4.2/4.2.11.doc>
<http://vademezum-zdravi.cz/bionicka-proteza-vraci-zivot/>
http://www.lidovky.cz/bionicka-ruka-na-prodej-07w-/ln_veda.asp?c=A080611_090855_ln_veda_fho
<http://www.ossur.cz/Bionika>
<http://sport.aktuality.sk/clanok/46516/beznohy-rebel-tuzi-po-olympijskych-hrach/>
<http://www.sme.sk/c/3409267/bezec-bez-noh-vylakal-atleticky-svet.html>
<http://www.originalpoweriser.co.uk/poweriser-gallery.php>
<http://www.zive.sk/spravy/vrcholnymdielom-bioniky-su-sedemmilove-cizmy/sc-30-a-262615/default.aspx>
http://houfy.webzdarma.cz/mainpage_soubory/vzpominame/berlichingen.htm
<http://plus7dni.pluska.sk/plus7dni/zdravie/pokrok-v-protetike.html>
<http://tvnoviny.sk/spravy/novinka-akovyvzera-hra-na-klavir-pomocou-specialnych-protezy.html?ar=>
<http://edi.fmph.uniba.sk/~jaskova/IKTH/tema05/obrazky/ucho.jpg>
<http://www.equark.sk/index.php?cl=article&iid=1256>
<http://www.colormangement.sk/CM-kurz/Lekcia02.php>

THINK IT! – PART XV
 Body – Inspiration for Brain
 HOLAKOVSKÝ, P., HOLAKOVSKÝ, Š.
 Bionics (continuation). Current definitions of bionics. Skull – admirable work of nature. Bionic artificial hands and peg-legs. Ear – an inspiration for inventing phone. Bionic eye. Eye – the camera.

Pokračovanie
 v Duševnom vlastníctve č. 2/2010

18 <http://www.equark.sk/index.php?cl=article&iid=1256>

Z GALÉRIE TVORCOV

Udalosti plynúceho času

Začiatkom tohto roka odišiel do dôchodku. Nikto mu nepovedal, že tak musí urobiť, v Úrade priemyselného vlastníctva SR mohol ešte pokračovať v práci, no rozhodol sa dobrovoľne.

Vrátane svojho pôsobenia na bratislavskom pracovisku Federálneho úradu pre vynálezy a objavy, neskôr Federálneho úradu pre vynálezy a sedemnásťročného pôsobenia vo funkcii podpredsedu ÚPV SR viac ako polovicu svojho života je profesionálne spätý s problematikou priemyselného vlastníctva.

Ing. Ján Bachratý (62)

– V ostatných rokoch som stále častejšie vnútorne pociťoval potrebu zmeniť svoje priority. Vnúčatá i domček so záhradkou má stále viac lákajú a zároveň i potrebovali. Kvôli pracovným povinnostiam som si dosť odriekal životné „radovánky“, až som si povedal, je čas venovať sa iným, tiež zmysluplným veciam. Napokon, nikto nie je nenahradiiteľný..., ale problematiku priemyselného vlastníctva úplne neopúšťam a na spestrenie času budem pôsobiť ako patentový zástupca.

Ako nám J. Bachratý povedal, jeho profesionálny život i súvisiace dianie v oblasti priemyselného vlastníctva zásadne ovplyvnili tri udalosti.

Prvou zásadnou udalosťou bola zmena zamestnania.

V roku 1972 po absolvovaní Chemicko-technologickej fakulty Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, Katedry chémie a spracovania ropy, začal pracovať v národnom podniku Slovnaft ako destilátor. Po dvoch rokoch pôsobenia v Slovnafte ho zlákala **možnosť pracovať v samostatnom bratislavskom útvere vtedajšieho Úradu pre vynálezy a objavy** so sídlom v Prahe, a to v pozícii prieskumového pracovníka prihlášok vynálezov z oblasti petrochémie.

– V petrochémii som sa dobre vyznal, no horšie to už bolo so znalosťami patentového práva a prieskumu prihlášok vynálezov. Ak si dobre spomínam, všetky moje vedomosti v danej oblasti pochádzali len z jednej prednášky na vysokej škole. Bolo preto pozitívom, že pre nových pracovníkov úradu boli organizované krátkodobé i dlhodobé stáže

v pražskom centre. Z toho obdobia mi zostali v pamäti mená ako Hejný, Círman, Vedral a Pítra. Pri získavaní vedomostí z priemyselno-právnej ochrany veľmi pomohli aj publikácie autorov Vitáčka a Bačkovského, ktoré sa stali akýmisi šlabikárom v tejto oblasti.

Ako prieskumový pracovník J. Bachratý vyrástol na technicko-právnych predpisoch zo 70. rokov, ktoré boli silne poplatné vtedajšej dobe. To sa prejavilo predovšetkým zavedením časovo neobmedzenej ochrany vynálezov autorským osvedčením, ktoré prenášalo vlastníctvo vynálezu na štát, pôvodcovi sa priznávala len jednorazová finančná odmena.

– V tejto súvislosti si spomínam na značný rozruch, ktorý spôsobila publikácia K. Rybárika vydaná na Slovensku pod názvom Podnikový vynález. Podľa vtedajšieho vedenia úradu publikácia nebola v súlade s oficiál-

nou politickou líniou presadzujúcou spoločné vlastníctvo výsledkov technickej tvorivej činnosti a nám pracovníkom útvaru v Bratislave bolo vyčítané, že sme nezabránili jej vydaniu.

Druhou udalosťou, ktorá zásadne ovplyvnila profesionálnu kariéru J. Bachratého i vývoj v priemyselno-právnej ochrane, bola zmena politicko-ekonomického systému v roku 1989.

Bola vytvorená nová legislatíva nadväzujúca na tradíciu z prvej republiky a akcentovala moderné prvky z práva vyspelých európskych krajín.

– Zmenou legislatívy došlo k zavedeniu nového systému práce prieskumových pracovníkov a tiež k zrušeniu niektorých činností v samostatnom útvere v Bratislave, ktoré súviseli s tematickými úlohami a kontrolou vo výskumných a výrobných organizáciách.

Keďže sa v bratislavskom útvere vykonával prieskum prihlášok vynálezov len z niektorých oblastí techniky a prihlasovanie, zverejňovanie prihlášok, udeľovanie ochrany a tlač spisov prebiehala v pražskej centrále, uvažovalo sa aj o ukončení tejto činnosti v Bratislave.

Ale napokon k tomu nedošlo, pretože prišiel rok 1993 a vznik dvoch samostatných republík, Českej republiky a Slovenskej republiky, a to je tretia udalosť, ktorá zásadným spôsobom ovplyvnila dianie v oblasti priemyselného vlastníctva.

– Z môjho pohľadu ju prirovnávam k historickej udalosti z roku 1919, kedy vznikol Patentový úrad s pôsobnosťou pre celé územie Československa. Zásľuhou vedenia zanikajúceho Federálneho úradu pre vynálezy došlo veľmi korektnou cestou k delimitácii federálneho majetku a tiež k rozdeleniu registrov i prihlášok jednotlivých predmetov priemyselných práv, čo malo pozitívny ohlas aj na medzinárodnej úrovni. Oba úrady, rovnako ako v roku 1919, zdedili na tie časy modernú legislatívu v oblasti priemyselnoprávnej ochrany, ktorú sa podarilo vytvoriť za pomerne krátky čas. Úrad priemyselného vlastníctva SR mohol tiež nadviazať na kvalitnú prácu federálneho úradu a spočiatku aj na pomoc pracovníkov českého úradu.

Dňa 1. januára 1993 sa začala písať história Úradu priemyselného vlastníctva SR. Je známe, že spočiatku sídlil v Bratislave a o tri roky neskôr na základe zmeny kompetenčného zákona sa presťahoval do Banskej Bystrice. Podpredseda úradu J. Bachratý bol jedným z asi desiatich zamestnancov bratislavského ÚPV SR, ktorí prišli pracovať do mesta pod Urpínom. Angažoval sa tak pri zabezpečovaní dôstojných priestorov pre samotný úrad, ako aj riešení bytovej otázky pre tých, čo prišli z Bratislavy, bolo potrebné personálne dobudovať úrad, zapracovať nových pracovníkov.

– S priestormi pre úrad i s riešením bytovej otázky nám pomohol banskobystriický magistrát na čele s vtedajším primátorom Igorom Presperínom, no ostatné prekážky sme vďaka nemalému úsiliu i obetavosti vedúcich pracovníkov ÚPV SR, ktorému vtedy predsedal Martin Hudoba, zvládli sami. Úrad sa postupom času stal životaschopnou inštitúciou, ktorá rozhoduje o udeľovaní priemyselnoprávnej ochrany.

Štrnásť rokov J. Bachratý cestoval medzi Bratislavou a Banskou Bystricou. Pondelky znamenali cestu na stredné Slovensko a piaty návrat domov, od roku 2003 do obce Zálesie v okrese Senec.

– Bolo to náročné, rodina si ma veľa neužíla. Ale zasa treba aj to povedať, že Banská Bystrica sa stala pre mňa druhým domovom, spoznal som tam veľa priateľov. Aj mesto sa mi páči a jeho okolie je stvorené na turistiku, čo je jedna z mojich záľub.

J. Bachratý ako podpredseda ÚPV SR mal nemálo povinností. Bol zodpovedný za výkonnú činnosť úradu, hlavne za sporové konania, tzn. zrušovacie, výmazové a určovacie konania, bol, no aj **nadalej zostáva odborným garantom kurzu duševné vlastníctvo** i garantom jedného z jeho modulov – právo priemyselného vlastníctva.

– Pokiaľ ide o spomínaný kurz, vždy sa dobre cítim aj v spoločnosti mladých ambiciózných ľudí, ktorí chcú niečo dokázať, navyše v takej náročnej oblasti akou je priemyselné vlastníctvo. Teší ma, že sa môžem s nimi podeliť o moje skúsenosti. A čo sa týka ďalších úloh, za ktoré som bol v úrade zodpovedný, viete, nikdy som sa nestážoval na veľa práce a potom treba si uvedomiť, že nejde o prácu jednotlivca, ale celého kolektívu. Pracovníci úradu sú už dosť skúsení, aby vedeli, ako majú postupovať napríklad v konaní o prihláškach predmetov priemyselných práv. Napokon, napomáha im v tom aj spracovaná Metodika konania o jednotlivých predmetoch priemyselného vlastníctva, podľa ktorej úrad postupuje.

Normotvorba v oblasti priemyselného vlastníctva bola tiež jednou z domén J. Bachratého. Aj jeho zásluhou napríklad v ostatných dvoch rokoch pribudli nový zákon o úžitkových vzoroch, ktorý je účinný od 1. januára 2008 a nahradil zákon ešte z čias federácie, ďalej novela patentového

Ján Bachratý v rokoch 1977 – 1979 absolvoval CIPK (Centrálny inštitút na zvýšenie kvalifikácie v oblasti priemyselného vlastníctva) v Moskve, v rokoch 1988 – 1990 bol súdnym znalcom v odbore patenty a vynálezy, v roku 1989 členom komisie Predsedníctva SAV pre automatizované systémy riadenia v SAV, v rokoch 1996 – 1998 členom Rady vlády pre európsku integráciu. Ale predovšetkým vždy bol a aj zostal človekom, ktorý je ochotný vždy pomôcť a poradiť.

zákona rovnako účinná od januára predminulého roka, novela zákona o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov účinná od 1. novembra 2009 i nový zákon o ochranných známkach, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2010.

– Išlo o to, aby sme nové zákony, resp. novely zákonov viac priblížili potrebám praxe a zároveň v nich zohľadnili i právne predpisy platné v medzinárodnom meradle.

J. Bachratý zanechal v ÚPV SR i v celkovom dianí súvisiacom s priemyselnoprávnou ochranou nezmazateľné stopy. Opýtali sme sa ho, aký ďalší vývoj očakáva v danej oblasti.

– V prvom rade, bol by som rád, keby sa zvýšil kredit ÚPV SR na Slovensku, v zahraničí ho uznávajú viacej ako doma. Žiada sa väčší záujem aj o Inštitút duševného vlastníctva a jeho kurz. Staršia generácia odchádza a je potrebné ju nahradiť mladšími erudovanými odborníkmi. Problematika duševného vlastníctva a jeho efektívnej ochrany nadobúda totiž v celosvetovom kontexte stále väčší význam. Očakávam, že prílev zahraničných investícií a tiež technológií vo väčšej miere nahradí domáci výskum a vývoj. Budú pribúdať klastre, vzájomne prepojené firmy a dodávateľia v príbuzných odvetviach. A verím, že ÚPV SR sa stane strategickým partnerom inovatívnych firiem.

FROM THE GALLERY OF CREATORS. PASSING TIME EVENTS

Ing. Ján Bachratý retired in the beginning of this year. Nobody told him to do so. He could continue in his work at the Industrial Property Office but it was his choice. More than half of his professional life he devoted to industrial property issues. He worked at the Bratislava Branch of the Federal Office for Patents and Inventions, later the Federal Office for Inventions, and he was a Vice-president of the IPO SR for seventeen years.

PhDr. Július Šípoš
Foto: archív ÚPV SR

Úspešné príbehy

Injektovanie väčšej efektivity do spravovania patentov

Prípadová štúdia malých a stredných podnikov
v spolupráci s Nemeckým patentovým a známkovým úradom

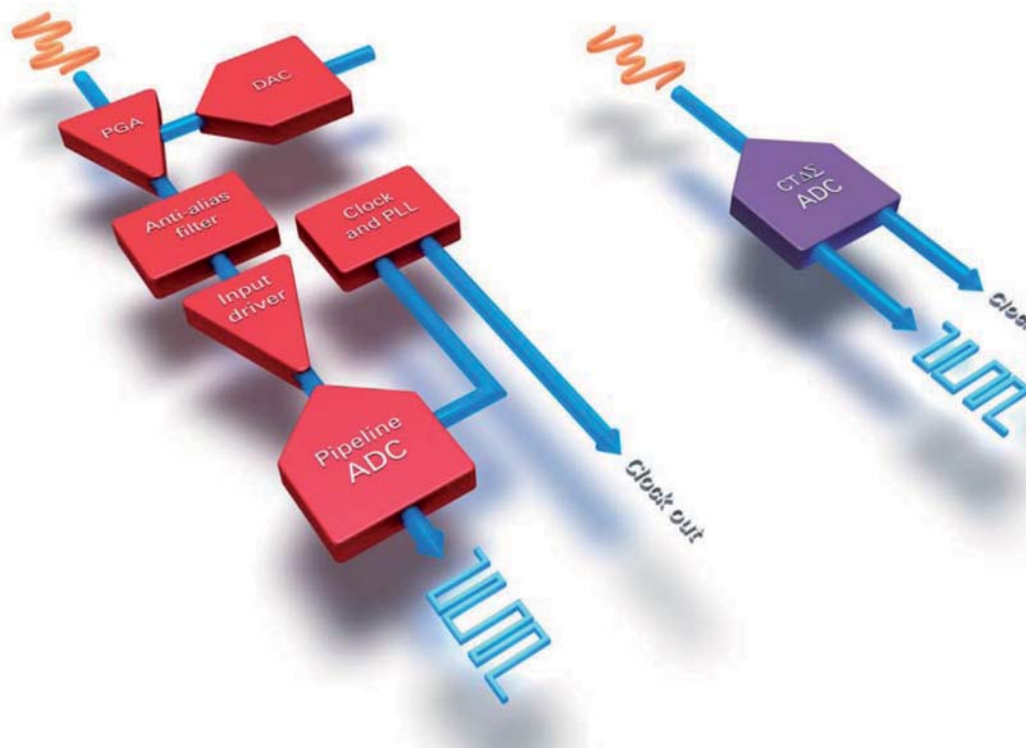
Xignal v Nemecku je malá spoločnosť pôsobiaca v oblasti polovodičov, kde dominujú najmä veľkí svetoví hráči. Napriek svojim obmedzeným zdrojom má záujem využívať možnosti patentového systému čo najefektívnejším spôsobom, aby pri dosahovaní svojich obchodných cieľov minimalizovala riziko finančných únikov.

Pre malú technologickú spoločnosť môže byť spôsob spravovania duševného vlastníctva kľúčom k jej prežitiu. V mnohých prípadoch sa však stáva, že sa tento faktor

vôbec neberie do úvahy v každodennom rozhodovaní riadiacich pracovníkov a dokonca spoločnosti ho často nezohľadňujú ani vo svojej celkovej obchodnej stratégii.

Nízke zdroje a množstvo úloh vyplývajúcich z priemyselnoprávnej ochrany sú zvyčajne príčinou toho, že duševné vlastníctvo nepovažujú za svoju prioritu.

Integrovanie signálovej cesty, ktoré priniesla technológia analógovo-digitálnych prevodníkov na báze sigma delta modulácie spoločnosti Xignal.

Opačným prípadom je práve spoločnosť Xignal, ktorú v roku 1999 založili traja inžinieri, pôvodne zamestnanci firmy Infineon Technologies. Táto malá technologická spoločnosť sa napriek svojim limitovaným finančným možnostiam v podmienkach tvrdej hospodárskej súťaže úspešne snaží využívať potenciál svojho duševného vlastníctva. „Naša spoločnosť sa zameriava na vytváranie najnovších špičkových technológií a výrobkov. Pre malú spoločnosť, ako sme my, je nevyhnutné získať patentovú ochranu aspoň na kľúčové technológie a monitorovať pre nás relevantné paten-

ty, aby sme predišli porušovaniu cudzích patentových práv,“ vysvetľuje Dr. Heribert Geib, viceprezident pre technológie a systémové inžinierstvo v Xignal Technologies.

Zákazníkmi sú veľké giganty

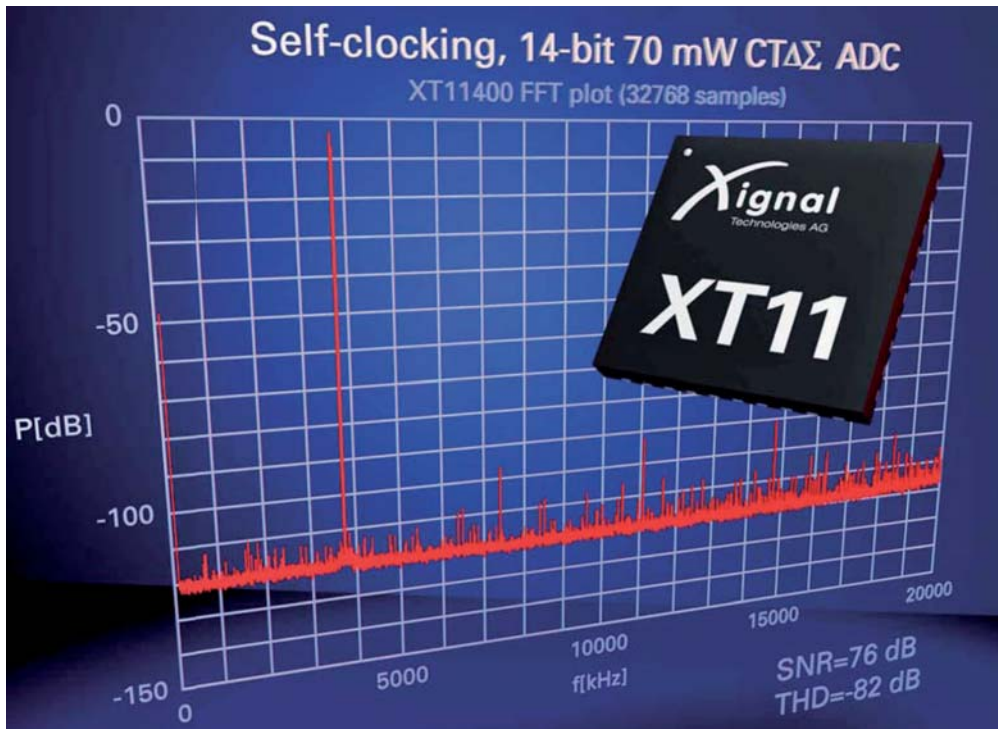
Odvetvie polovodičov, v ktorom pôsobí spoločnosť Xignal, sa vyznačuje mimoriadne silnou konkurenciou. Xignal so sídlom na okraji Mníchova je stále v štádiu profilovania sa. Dvadsaťpäť zamestnancov z celkového počtu 32 pracuje v oblasti výskumu

a vývoja. V uplynulom období sa spoločnosť pretransformovala z modelu technologicko-vývojárskeho podniku, ktorý komercializuje predovšetkým svoje duševné vlastníctvo, na spoločnosť špecializujúcu sa na vývoj integrovaných obvodov, ktorá zabezpečuje aj výrobu svojich technológií s využívaním cudzích výrobných kapacít. Po prechode na takýto model podnikania spoločnosť musela začať budovať svoje odbytové a distribučné kanály, ako aj venovať pozornosť priamej interakcii so zákazníkom v rámci vertikálnych trhov.

Dr. Heribert Geib,
viceprezident spoločnosti
Xignal Technologies

*„Pre malé spoločnosti je dôležité
mať veľa patentov!“*

ÚDAJE O PRODUKTE

Najnovšia technológia Xignalu, integrované obvody so zmiešaným signálom umožňujú ultranízkú spotrebu energie (najčastejšie o 50 - 75 % nižšiu ako alternatívne riešenia), veľmi vysoký stupeň integrácie, čo výrazne znižuje náklady na systém, a prevratné úrovne výkonnosti, ktoré umožňujú nové a efektívnejšie architektonické riešenia systémového dizajnu. Hlavné produktové rodiny predstavujú vysokovýkonné časovače s nízkym jitterom určené pre telekomunikácie a analógovo-digitálne prevodníky na báze sigma delta modulácie.

Xignal je polovodičová spoločnosť bez vlastných výrobných kapacít. To znamená, že na výrobu svojich produktov plne využíva outsourcing. Jej technológie sú realizované vo výrobných halách istej taiwanskej spoločnosti. Keďže na svetovom trhu polovodičových súčiastok dominujú veľké spoločnosti, ako európsky Infineon, STMicroelectronics a Philips Electronics, Xignal sa sústreďuje hlavne na svoje dva kľúčové nikové produkty, a to vysokovýkonný časovač, slúžiaci ako polovodičový taktomer, a špičkový analógovo-digitálny prevodník s minimálnou energetickou náročnosťou, ktorý nachádza uplatnenie v zdravotníctve, v rôznych priemyselných aplikáciách, napríklad v testovacích a meracích zariadeniach, a v automobilovom priemysle.

Cielovými zákazníkmi spoločnosti sú elektronické giganty ako General Electric, Philips a Siemens a z teritoriálneho hľadiska pôsobí na zahraničných trhoch, a to v USA, Európe a Japonsku. Keďže polovodičové prvky, na ktorých Xignal stavia, majú potenciálne mnohostranné uplatnenie na trhu – od ultrazvukových zariadení po bežnú spotrebiteľskú elektroniku – značnú pozornosť venuje jeho manažment vyhľadá-

vaniu nových distribútorov, aby so svojimi produktmi obsadili čo najširšie spektrum možností ich využitia na trhu, čím rozširujú aj svoj horizontálny trh.

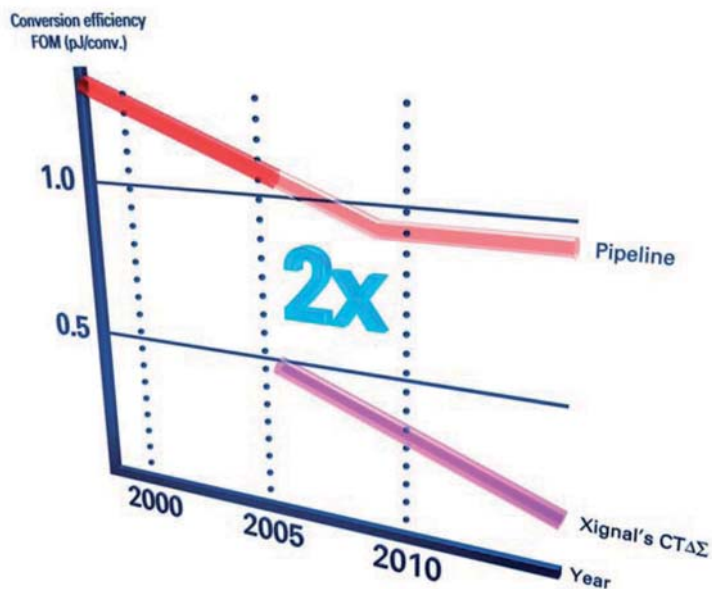
V tejto malej spoločnosti si uvedomujú význam duševného vlastníctva. Hoci nie je primárnym zmyslom ich hospodárskej činnosti, pri realizácii svojich cieľov sa snažia využívať patentový systém. Napríklad predtým, ako sa rozhodnú financovať konkrétnu vývojovú úlohu, interný pracovník preskúma komerčné patentové databázy, aby sa ubezpečili, že nebudú vynakladať zbytočné úsilie na vývoj technológie, ktorá už existuje. Xignal nikdy nemárni peniaze na znovuobjavovanie už objaveného. Ak daný vynález nájdú v patentovej databáze, uprednostnia jeho licencovanie od iných, ako by ho mali nanovo vyvíjať. Dosiaľ však nemuseli využiť licencovanie ako spôsob získania alebo predaja vynálezu. Ako vysvetľuje Dr. Geib, spoločnosť profituje zo spolupráce s taiwanskou výrobnou fabrikou, vďaka ktorej má prístup k mnohým existujúcim technológiám.

Patentovanie nových vynálezov je vysoko hodnotené a vynálezcovia sú náležite oce-

není. V tomto ranom štádiu vývinu spoločnosti sa rozhodovanie o podaní patentovej prihlášky na konkrétny vynález prenecháva patentovej komisii, ktorá posúdi, či je patentovanie v danom prípade prospešné, a preskúma už existujúce patenty konkurencie. Potom externý právnik pripraví patentovú prihlášku a skontroluje patentový rešerš, ktorú vypracovali pracovníci spoločnosti. V priebehu celého procesu patentový zástupca spolupracuje v prípade potreby s asistentom riaditeľa pre marketing.

Radšej patentovať ako uchovávať obchodné tajomstvá

Celý proces funguje takto: Technický pracovník vyvinie nový vynález, ktorý by mohol byť patentovaný. Dr. Geib s viac ako tuctom patentov na svojom konte (ktoré sú vlastníctvom jeho predchádzajúcich zamestnávateľov, ako napr. Infineon) spolu s ďalšími dvoma inžiniermi vytvorí akúsi rozhodovaciu komisiu. Zanalyzujú potenciálny trh a na základe komerčnej patentovej databázy posúdia, či by existujúce patenty mohli obmedziť ich voľnosť pri obchodnom využívaní tohto patentu,

Porovnanie efektivity prevodu signálu v analógovo-digitálnych prevodníkoch

prípadne im zabrániť vôbec získať patent na daný vynález. Taktiež zhodnotia, či by prípadný patent chránil také know-how, o ktoré by mohla mať záujem aj konkurencia. Napokon preskúmajú, či je exkluzivita novej technológie natoľko významná, že stojí za vynaložené úsilie pri uchádzaní sa o patentovú ochranu. Náklady s tým súvisiace nie sú pre nich rozhodujúce. „Pre malú spoločnosť je dôležité mať veľa patentov,“ hovorí Dr. Geib.

Následne odovzdajú externému právnikovi zoznam posudzovaných patentov spolu s informáciami o svojej novej technológii alebo výrobnom postupe, ktorý má byť patentovaný. Právnik potom preskúma potenciálne konfliktné patenty, a ak nenažiadne problémy, pripraví patentovú prihlášku. Najskôr ju podajú na národnej úrovni, potom v USA a niekedy aj v EPÚ. Celkovo spoločnosť doteraz podala 18 patentových prihlášok v Nemeckom patentovom a známkovom úrade a zároveň v Patentovom a známkovom úrade USA. V oboch krajinách sú držiteľmi deviatich patentov, ostatné patentové prihlášky sú v konaní.

Hoci proces predchádzajúci podaniu patentovej prihlášky nie je v Xignale veľmi sofistikovaný, je pre nich životne dôležitý. „V našom biznise je lepšie patentovať ako uchovávať obchodné tajomstvá,“ vysvetľuje Dr. Geib. „Ak nepatentujete, zistíte, že patentujú iní.“

Reverzné inžinierstvo ako veľký problém

Všetky kroky, ktoré spoločnosť podniká v rámci ochrany svojho duševného vlastníctva, slúžia skôr na minimalizovanie rizík ako na profitovanie z danej príležitosti. V Xignale si uvedomujú, že ísť do súdnych sporov so spoločnosťami zasahujúcimi do ich patentových práv, by bolo pre nich neúnosnou záťažou vzhľadom na limitované finančné zdroje. Preto nerobia ani systematické monitorovanie činnosti konkurencie. Spoliehajú sa len na to, čo vedia o konkurenčných technológiách a stratégiách, a dúfajú, že si s tým vystačia. Prípadné riziká sa snažia minimalizovať patentovaním svojich vynálezov a následným včasným zverejnením nevyhnutných informácií o novej technológii, aby tým znemožnili používanie svojho vynálezu v konkurenčných firmách. Žiaľ, nie je to vždy možné. V polovodičovom odvetví je veľkým problémom reverzné inžinierstvo, v rámci ktorého spoločnosti rozoberú výrobok, aby odhalili princíp jeho fungovania. Na rozdiel od veľkých spoločností Xignal zvyčajne nevytvára okolo svojich patentov sieť ďalších patentov, ktoré by zaručili novej technológii väčšiu bezpečnosť.

V Xignale prebieha kontinuálny vývoj inovácií na poli polovodičov. Popritom sa však snažia aj o zdokonaľovanie svojich interných postupov pri využívaní patentovej ochrany. Podobne ako mnohé malé spoločnosti na jednej strane stále zápasia s nedostatkom financií, a to aj napriek dvom vstupom investičného kapitálu do spoločnosti, a na druhej strane chýba im personál, ktorý by bol lepšie zorientovaný v problematike duševného vlastníctva. Snahou spoločnosti je odstrániť nedostatky v tejto oblasti svojho podnikania. Prvým vyškoleným pracovníkom pre patentové otázky bude asistent riaditeľa pre marketing, ktorý má na starosti aj spoluprácu s externým patentovým zástupcom. Navyše spoločnosť zvažuje v budúcnosti nadviazať spoluprácu s nejakou firmou, ktorej by zverila celú správu duševného vlastníctva.

Zatiaľ spoločnosť zostáva závislá od externého právnikovi, čo má samozrejme aj svoje úskalí. Na rozdiel od veľkých spoločností, ako napr. Infineon, odkiaľ pochádza veľa zamestnancov Xignalu, stále neexistuje samostatné oddelenie, ktoré by disponovalo dostatočnými skúsenosťami v oblasti ochrany duševného vlastníctva v rámci odvetvia polovodičov.

Profil spoločnosti

Xignal Technologies AG sa špecializuje na vývoj a obchodovanie v oblasti integrovaných obvodov so zmiešaným signálom, ktoré umožňujú nové riešenia systémovej architektúry vďaka podstatným zdokonaleniam v parametroch výkonnosti a energetickej spotreby.

Počet zamestnancov: 32

Hlavné produkty: Vysokovýkonné časovače a vysokovýkonné analógovo-digitálne prevodníky s nízkou spotrebou energie.

Zákazníci: Cieľovými zákazníkmi sú General Electric, Philips a Siemens.

Xignal Technologies AG
Leipziger Strasse 16
82008 Unterhaching
Nemecko
www.xignal.com

Duševné vlastníctvo podniku

Patentová ochrana: Deväť nemeckých a deväť amerických patentov v deviatich patentových rodinách.

Postup pri podávaní patentových prihlášok: Najskôr na národnej úrovni, potom v USA a niekedy aj v EPÚ.

Oddelenie duševného vlastníctva: Neformálny tím troch inžinierov. Využívajú externého patentového zástupcu.

Činitele úspešnosti: Zameriavajú sa na vysokovýkonné výrobky.

Problémy: Nedostatok financií na správu duševného vlastníctva a boj s potenciálnym porušovaním ich patentových práv. Právne know-how vo vzťahu k priemyselnému odvetviu, v ktorom spoločnosť pôsobí.

Prípadové štúdie malých a stredných podnikov sú na webovej stránke www.epo.org/sme.

Odporúčania úspešných podnikov

Vytvorte si stratégiu pre duševné vlastníctvo: sformulujte si ciele a stanovte úroveň patentovej ochrany v jednotlivých krokoch stratégie.

Profesionálna pomoc: najmite si patentového zástupcu, ak nemáte skúsenosti a vedomosti v danej oblasti.

Vyberte si dobrého patentového zástupcu: mal by mať dostatočné vedomosti vo vašom technickom odbore, mal by byť čestný a schopný poradiť s ohľadom na vaše finančné možnosti.

Nepodceňte náklady: poplatky patentovému zástupcovi, náklady na jazykové preklady, udržiavacie a iné poplatky.

Požadujte informácie: požiadajte patentového zástupcu, aby vám pripravil prehľad o procese podávania prihlášky, lehotách konania a poplatkoch.

Stratégia podávania patentovej prihlášky by mala zodpovedať vašim obchodným potrebám: nepatentujte si všetko a všade; vyberte si trhy, kde sa vám oplatí ochrana patentom.

Poskytnutie licencie nie je neúspech: môže to byť lukratívna alternatíva spôsobu výroby vášho vynálezu.

Patentové portfólio priebežne revidujte: vyradte patenty a licencie, ktoré nemajú perspektívu a nie sú obchodne využiteľné.

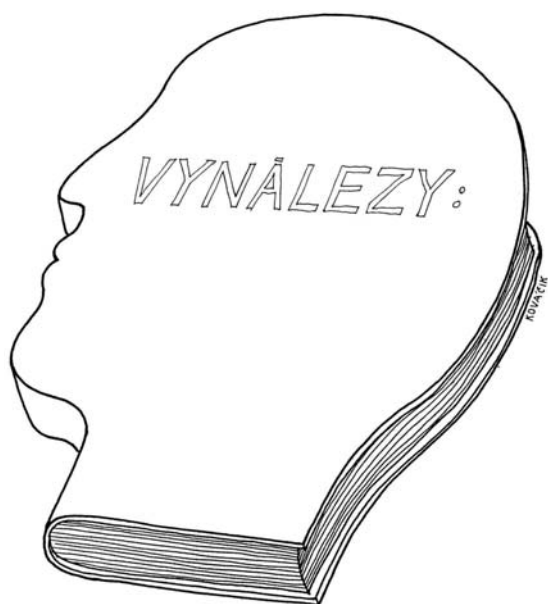
Začnite sledovať aktuálny stav techniky a konkurenciu: využite bezplatné informácie o patentoch, ako aj ostatné dostupné zdroje (napr. vedecké publikácie, obchodné periodiká), ktoré môžu byť pre vás inšpiráciou a zároveň vám pomôžu odhaliť potenciálnych porušovateľov vašich práv.

Aktívne komunikujte: šírte informácie o ochrane svojho duševného vlastníctva, tak finančne úsporným spôsobom predídete možnému porušovaniu vašich patentových práv.

Udržujte kontakt s držiteľmi licencií: pravidelný kontakt a stretnutia vám zabezpečia informovanosť o aktivitách držiteľov vašich licencií, čím môžete zabrániť nedodržovaniu záväzkov.

Nezvrätaný dôkaz: ak chcete bojovať proti porušovaniu vašich patentových práv, musíte mať nespochybniteľný dôkaz o tom, že ste v práve, inak pre vás môže súdny proces znamenať rýchlu cestu k zániku.

*Z angličtiny preložil Ing. Martin Kapusta, PhD.
(Vrátane pôvodnej grafickej úpravy publikované so súhlasom Európskeho patentového úradu)*

Spektrum dobrých nápadov a riešení

Rekuperačné lanové zariadenie na ťažbu dreva

Les je fenomén, ktorý nás spája. Je tu preto, aby ľudia mali čistou vodu, vzduch, aby mali kde po práci regenerovať svoje fyzické a duševné sily a v neposlednom rade je zdrojom ekologicky čistej a obnoviteľnej suroviny.

V súčasnosti je veľmi diskutovanou témou ťažba dreva. Jedným z jej progresívnych riešení, najmä s ohľadom na ochranu životného prostredia, sú lesnícke lanovky.

Myšlienka zostrojiť rekuperačné lanové zariadenia na ťažbu dreva vznikla na Lesníckej fakulte Technickej univerzity vo Zvolene s finančnou podporou Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva SR a Slovenskej akadémie vied – VEGA.

Fungovanie nového spôsobu približovania dreva Ján Bocko z ÚPV SR opisuje a zároveň charakterizuje takto:

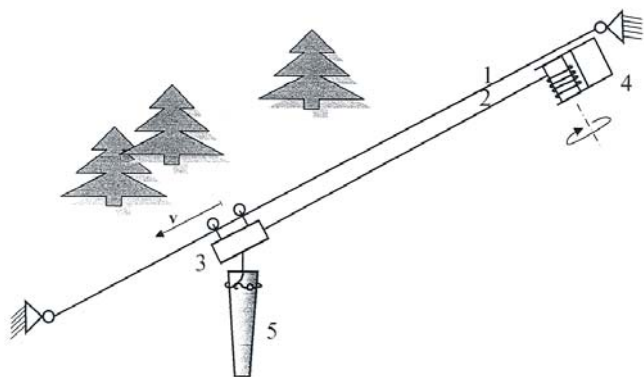
– Zariadenie pozostáva z nosného lana, na ktorom je umiestnený vozík s nákladom, pričom pri pohybe vozíka s nákladom smerom dole svahom je prebytočná energia použitá na dobíjanie akumulátora. Takto naakumulovanú energiu zariadenie používa na úplné, resp. čiastočné pokrytie svojich energetických požiadaviek. Výhody takéhoto riešenia spočívajú predovšetkým v ekonomickej oblasti, pretože sa výrazne šetria pohonné hmoty.

Jedným z pôvodcov vynálezu chráneného slovenským patentom je Vladimír Štollmann, ktorý sa nám zmienil aj o ďalších plánoch zvolenskej Technickej univerzity. – *V súčasnosti máme rozpracované ďalšie dva projekty financované grantovou agentúrou VEGA. Sú zamerané na aplikovaný výskum a vývoj základných konštrukčných skupín a ich overenie pomocou funkčných modelov. Dnes máme najväčšie problémy s financovaním priemyselnoprávnej ochrany vynálezov a príliš veľa síl nás stojí aj prebyrokratizovanosť v našej spoločnosti, takže čím ďalej, tým menej nám zostáva času na tvorivú činnosť. V budúcnosti plánujeme vytvoriť pri Technickej univerzite vedecko-výrobnú spin-off spoločnosť na výrobu zariadení na ťažbu dreva.*

Kúpeľňová vaňa

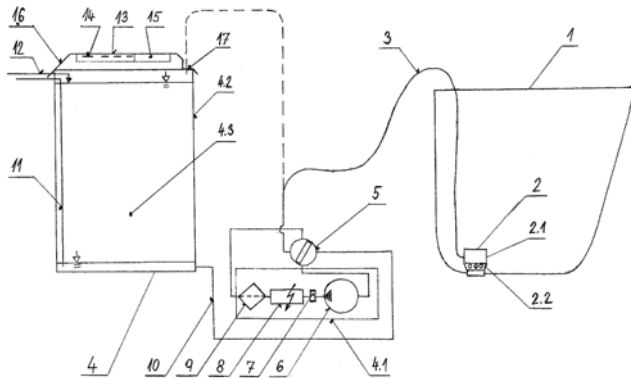
Každý z nás túži po oddychu a príjemnom relaxe v niektorom z liečebných zariadení, no nie každý si môže dovoliť takúto kúpeľňú starostlivosť.

S myšlienkou umožniť liečebný kúpeľ prírodnými termálnymi vodami v domácnostiach prišiel Peter Kalina z Bratislavy. – *Počas rehabilitácie v istom kúpeľnom zariadení som si povedal, prečo sa nepokúsiť o recykláciu vody, i termálnej, hoci aj v panelákovom byte a bez vyšších nákladov. Povzbudilo ma tiež prijatie zákona o prírodných liečivých vodách.*

P SK 286944

Podstatu kúpeľňovej vane objasňuje Viera Geschnábelová z ÚPV SR: – Súčasťou vane sú zásobník, čerpadlo, ohrevné teleso, filter, dávkovacia hadica a riadiaca elektronika. Termálna voda vo vani sa prečerpáva do zásobníka, kde sa ohreje na určitú teplotu a dávkuje späť do vane. Navyše, vynález, na ktorý bol v minulom roku udelený slovenský patent, umožňuje viacnásobné použitie kúpeľnej vody s rôzne vysokými koncentráciami soli, uplatnenie homeopatických prvkov v liečbe, automatizáciu procesu prípravy s indikáciou stavu a zníženie zaťaženia životného prostredia v každej bytovej kúpeľni. Umožňuje využívať prírodné liečebné termálne vody ďaleko od zriedla.

P SK 287057

– Svojím vynálezom by som rád konkuroval kúpeľným domom, – hovorí P. Kalina z Bratislavy. – Podarilo sa mi už získať výrobcu vane, no zatiaľ som nenašiel distribučnú spoločnosť na dodávku termálnej vody.

Vynález má aj alternatívne využitie – pomocou uvedeného zariadenia je možné pripraviť pitnú vodu z biologicky kontaminovanej vody. Filtráciou sa odstráni nečistoty a tepelnou úpravou sa zabezpečí jej hygienická bezchybnosť. Zariadenie sa dá využiť v každej kúpeľni alebo aj na prípravu pitnej vody v miestach biologického znečistenia.

Svietiaca predložka

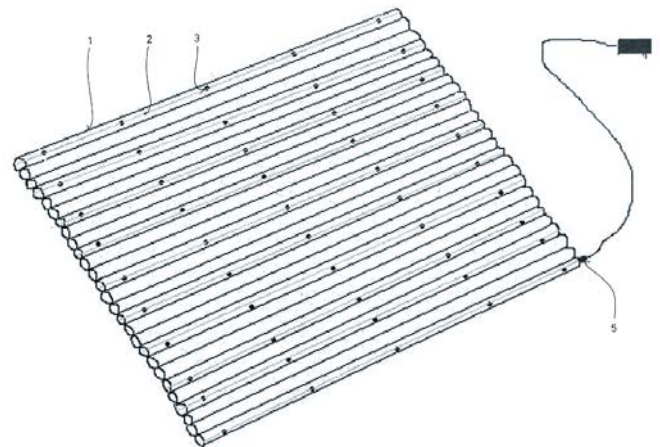
Neoddeliteľnou súčasťou kúpeľni a rovnako aj WC sú podlahové predložky a osvetlenie. Pre človeka prebudeneho zo spánku určite nie je príjemné zrazu sa „stretnúť“ so zasvieteným kúpeľňovým svetlom. Odstrániť tento problém a spojiť vlastnosti i účel dvoch samostatných funkčných celkov – predložky a osvetlenia – má konštrukčné riešenie s názvom Svetiaca predložka.

Ján Laco z ÚPV SR v tejto súvislosti konštatuje: – Technické riešenie chránené úžitkovým vzorom pozostáva z priehľadných hadicových alebo rúrkových segmentov usporiadaných vedľa seba, resp. točených do špirály. Cez časť segmentov sú prevlečené vodiče elek-

trického napájania s pripojenými LED diódami, pričom segmenty sú navzájom spodnou časťou fixované o podložku alebo sú prichytené v príchytkách priečnych líšt, alebo fixované výpletom. Svetiaca predložka určená najmä do kúpeľni a WC má okrem funkcie šetrného podlahového osvetlenia aj funkciu dekoratívneho prvku.

Výhody spomínanej predložky sa prejavujú najmä v noci, keď nie je nutné ju ovládať, zospodu jemne osvetľuje okolitý priestor a tým je ospalivý človek ušetrený od svetelného šoku, ktorý spôsobuje klasické stropné alebo stenové osvetľovacie teleso.

Pôvodkyne uvedeného technického riešenia Renáty Barancovej z Bojníc sme sa opýtali, kedy sa u nej zrodila myšlienka vytvoriť takúto predložku. – Bolo to počas môjho štúdia na pražskej Vysoké škole umelecko-priemyslovej, keď sme v ateliéri textilného designu dostali semestrálnu tému Kúpeľňová predložka. Prostredníctvom mojej svietiacej podložky som chcela uchrániť oči od nepríjemným vnemom jemného LED osvetlenia. Samotný vývoj bol úžasným dobrodružstvom v zmysle funkčného a čistého spracovania. Pomocou improvizovaných technológií sme museli ručne rezat' a spájať materiály, napodobňujúc pritom priemyselnú presnosť a dokonalosť.

ÚV SK 5339

V súčasnosti sa preferujú podlahové predložky z plastu alebo iných vypenených plastových materiálov. Mladá inovátorka z Bojníc má záujem vyrobiť svietiace predložky v menšej sérii, prípadne ponúknuť svoj nápad väčším firmám. – Zhotovený prototyp sa tešil veľkej obľube na vysokej škole, a preto som sama zvedavá, ako sa vyvinie ďalší osud tejto predložky.

Ing. Marián Michalovský
(Publikované so súhlasom pôvodcov)

ZAUJALO NÁS

Peripetie s eurofondmi...

Pred časom som dostala list od majiteľa prešovskej firmy SEAK Jozefa Sedláka. Reagoval na môj príhovor v súvislosti s vlašajším Svetovým dňom duševného vlastníctva nesúceho sa v znamení hesla Podporíme zelené inovácie, keď som okrem iného povedala, že vyhrá ten, kto má originálny nápad, odvahu a precíznu realizáciu (uverejnené v časopise Duševné vlastníctvo č. 2, 2009).

– Toto neplatí v prípade štrukturálnych fondov, – píše J. Sedlák. – Tam vyhrá ten, kto má lepší lobing bez ohľadu na technológiu. Som dlhoročný inovátor, vyvinul som technológiu na reguláciu verejného osvetlenia. Vypracovali sme 32 projektov na rekonštrukciu a obnovu verejného osvetlenia v obciach Prešovského kraja so žiadosťou o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Všetky projekty nám zamietli, údajne kvôli formálnym chybám, ale možnosť na ich opravu sme nedostali. Paradoxom je, že minister hospodárstva mi v I. ročníku súťaže „Inovatívny čin roka 2007“ v kategórii „Inovácia produktu (výrobku)“ udelil diplom za súťažný návrh *Selektívne ovládanie verejného osvetlenia s reguláciou intenzity*. Krátko nato mi tento inovatívny čin ministerstvo pošliapalo. Diskvalifikovalo nás hneď na štartovnej čiare a nepustilo do riadnej súťaže.

Uvedené technické riešenie, ktorého časti sú chránené úžitkovými vzormi, J. Sedlák predstavil aj na 5. národnej kontraktnej výstave vynálezov a technických novinek UmlnEx, ktorú Úrad priemyselného vlastníctva SR pripravil predviani v predvečer Svetového dňa duševného vlastníctva. Technické riešenie podľa všetkého dokáže mestským a obecným úradom ušetriť 30 až 50 percent nákladov vynakladaných z pokladnice na prevádzku verejného osvetlenia (pozri časopis Duševné vlastníctvo č. 2/2008, s. 51; pozn. red). Dozvedela som sa, že takéto osvetlenie využíva napríklad firma Swedwood vo svojom odštepnom závode v Majcichove, inštalované je tiež v piatich prevádzkach obchodného reťazca Tesco vrátane jeho centrál v Prahe a pripravuje sa projekt napríklad aj pre bratislavský závod automobilky Volkswagen.

– Podpora inovácií na Slovensku nefunguje tak, ako by mala, resp. funguje len dovtedy, keď nejde o peniaze a keď sa už objavia na scéne, nedostanú ich inovátori, ale niekto druhý, – uvádza ďalej J. Sedlák. – Napísal som už množstvo sťažností hlavne na ministerstvo hospodárstva, už ma tam skoro všetci poznajú, no zatiaľ z ich strany pomoc neprichádza. Vraj mo-

je veci preverujú... Pani predsedníčka, aj vás chcem poprosiť o pomoc. Opýtajte sa kompetentných, ako prístupujú k inováciám a naplňajú Lisabonskú stratégiu. Aj váš záujem o systém pridelovania eurofondov môže prispieť k transparentnosti.

Mne ako predsedníčke ÚPV SR neprislúcha kontrolovať pridelovanie prostriedkov z eurofondov, ale samozrejme v rámci možností som sa na patričných miestach zaujímala o súvislosti prípadu prešovského podnikateľa. Dostala som odpoveď v tom zmysle, že Ministerstvo hospodárstva SR (MH) postupuje pri udeľovaní financií z eurofondov v súlade s právnymi predpismi SR a EÚ. Pán Sedlák vraj dostal niekoľko listov nielen z MH, ale aj z Úradu vlády SR a bolo mu vysvetlené, prečo Slovenská inovačná a energetická agentúra (príspevková organizácia MH – SIEA) vyradila jeho projekty. Žiadateľ sa údajne dopustil formálnych chýb, ktoré v zmysle podmienok príslušnej výzvy nie je možné po predložení projektu opraviť alebo doplniť. Všetky jeho sťažnosti boli preskúmané viacerými kontrolnými útvarmi a inštitúciami a ani jeden z nich nespochybil postup SIEA. Rezort odporúča prešovskému podnikateľovi poučiť sa z vyčítaných nedostatkov v pôvodnej žiadosti o nenávratný finančný príspevok a podať novú žiadosť o pridelenie prostriedkov z eurofondov.

Pán Sedlák sa však nevzdáva, na postup a byrokraciu našich úradníkov sa sťažuje už aj v Bruseli v Európskom úrade pre boj proti podvodom.

Je zložité pre mňa robiť v tomto prípade nestranného rozhodcu, no o niečom svedčí aj rebríček konkurencieschopnosti, ktorý zostavilo Svetové ekonomické fórum a v ktorom Slovensko klesá už tretí rok za sebou. V minulom roku sme sa spomedzi 133 kra-

jín umiestnili na 47. mieste, v porovnaní s predchádzajúcim rokom sme klesli o jednu priečku. Ako jediní v rámci krajín V4 sme sa zhoršili v konkurenčnej schopnosti. Je to i dôsledok rastúceho klientelizmu (v porovnaní miery klientelizmu pri rozhodovaní o politike a kontraktach je Slovensko spomedzi 133 krajín na 127. mieste), byrokracie, vynárajúcich sa rôznych káz súvisiacich s plytvaním verejných financií vrátane eurofondov.

Uvidíme, čo prinesie rozhodnutie vlády, podľa ktorého od júla 2010 bude mať priamo Úrad vlády SR na starosti koordináciu využívania finančných prostriedkov z fondov EÚ, a má sa zvýšiť aj počet auditov zameraných na čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov.

Je najvyšší čas prísnejšie kontrolovať rozdeľovanie a čerpanie peňazí z eurofondov. Žiada sa väčšia transparentnosť v tomto smere a zároveň väčšia podpora inovatívnych firiem (vlani sa Slovensko, v rámci štátov EÚ, umiestnilo v inovačnom rebríčku na 22. mieste), pretože práve tie rozhodujú o budúcnosti našej krajiny. Žiada sa jednota slov a činov, len deklarácie o potrebe znalostnej ekonomiky neposunú našu krajinu výraznejšie vpred...

Ing. Darina Kyliánová
predsedníčka ÚPV SR
Foto: archív J. Sedláka

Kvalita patentov vs. kvalita patentových informácií

Vo francúzskom meste Biarritz sa 3. novembra 2009 konala konferencia Európskeho patentového úradu (EPÚ) o patentových informáciách. Jej účastníci sa zaoberali najmä súvislosťami medzi kvalitou patentov a kvalitou patentových informácií.

Prezidentka EPÚ Alison Brimelowová v otváracom príhovore okrem iného uviedla: – *Ak patentové prihlášky nie sú dobré, potom nie sú dobré ani patentové údaje a nadväzne na kvalite utrpia i patentové informácie. Kvalita patentov a kvalita patentových informácií sú navzájom neoddeliteľne previazané.*

EPÚ má záujem udeľovať patenty čo najvyššej kvality, no tento zámer je možné ľahšie dosiahnuť, ak prihlasovatelia predložia kvalitnú patentovú prihlášku. EPÚ predovšetkým ocení, ak si prihlasovateľ ešte pred podaním prihlášky vypracuje čo možno najlepšiu rešerš na stav techniky. Ale rešerš primeranej kvality je možné urobiť len vtedy, ak prihlasovateľ má k dispozícii kvalitné **patentové databázy a rešeršné patentové nástroje**, pretože práve tie sú zdrojom i prostriedkom patentových informácií. Samozrejme, veľa záleží aj od zručnosti patentových expertov vykonávajúcich rešerš.

Hlavné riaditeľstvo patentových informácií vo Viedni, ktoré je „prvou líniou“ EPÚ v poskytovaní patentových informácií európskemu priemyslu, je tiež kontaktným miestom pre používateľov patentových informácií EPÚ, ktorých je týždenne viac ako 25 000.

Úzka súvislosť medzi kvalitou patentových informácií a kvalitou patentov je zrejmá i v tom, že **ak počet udelených patentov bude nízky, svedčí to o vysokom štandarde udeľovania patentov**. Zároveň je to však signál, že množstvo patentových prihlášok sa pridáva do rastúcej dokumentačnej „kopy“, cez ktorú síce musia „rešeršéri“ prejsť, no netvorí relevantný stav techniky. Výsledkom je, že takáto „kôpka“ rýchlo rastie, ale jej užitočnosť nie.

Odborníci z oblasti poskytovania patentových informácií zdôrazňujú, že **opis vynálezu v prihláške vrátane patentových nárokov je podstatnou črtou celého patentového systému a zároveň predmetom etiky**. Hoci mnohé patentové prihlášky sa vyznačujú „mnohoslovnosťou“, opis vynálezu nie je vždy výstižný. S týmto úzko súvisí ďalšia diskutovaná otázka – **etika verus profesionálna zodpovednosť**.

Ako uviedol jeden z účastníkov konferencie z radu patentových zástupcov, môže byť veľmi čestné lobiť za vysokú etiku v patentovom systéme, ale zástupcovia prihlasovateľov musia konať v prvom rade v prospech prihlasovateľov. Klient totiž nemusí mať vždy záujem na tom, aby patentový zástupca jednoznačne vysvetlil a jasne opísal vynález v pripravovanej patentovej prihláške.

Z toho jednoznačne vyplýva **konflikt v patentovej komunite**. Prihlasovatelia detailne vysvetlenie vynálezu nepovažujú za prioritu vo svojich prihláškach. To je príčinou, že v konaní o patentovej prihláške je pohľad na kvalitu informácií iný, ako vtedy, keď je potrebné získať údaje z patentovej databázy pre potreby priemyslu.

Želania a prosby, ktoré smerujú od patentových odborníkov k patentovým zástupcom, aby konali zodpovedne, nepadnú na úrodnú pôdu, pretože oni konajú v čo najlepší prospech svojich klientov.

Iniciatíva, ktorá má za úlohu zlepšiť kvalitu podávaných prihlášok, rozhodne musí vychádzať z patentových úradov. Otázkou je, do akej miery majú byť patentové úrady „priateľské“ voči prihlasovateľom.

-o0o-

Prieskum o využívaní patentových informácií

S využívaním patentových informácií súvisí aj **nový prieskum, ktorý EPÚ spustil začiatkom tohto roka**. Jeho cieľom je zistiť rozsah využívania patentových informácií, kto ich využíva, resp. nevyužíva a prečo. Výsledky prieskumu umožnia identifikovať spôsoby zlepšenia prístupu k patentovým informáciám a tiež ich komplexnosť.

Prieskum prebieha vo všetkých členských štátoch Európskej patentovej organizácie (EPO) a v Spojených štátoch (referenčné údaje).

Podobný prieskum sa konal už v rokoch 2002 – 2003, pričom z vtedajších výsledkov vyplynulo, že až 70 % respondentov z európskeho priemyslu nevyužíva patentové informácie.

Výsledky najnovšieho prieskumu ovplyvnia nové možnosti spolupráce patentových úradov v rámci Európskej patentovej siete, spoluprácu v podnikateľskom sektore a budú mať čo povedať aj v oblasti „patentovej“ vzdelanosti.

Cieľovou skupinou prieskumu je inovačný sektor vrátane priemyslu, verejného výskumu i akademickej obce. Prieskum nie je osobitne zameraný na subjekty podávajúce patentové prihlášky ani na patentových zástupcov.

Metodika dotazníka je založená na telefónnom interview s reprezentatívnou vzorkou vo všetkých členských štátoch EPO. Aby bol prieskum čo najrelevantnejší, **interview bude vedené približne v 25 jazykoch**.

Prieskum vykonáva holandská spoločnosť.

EPO Gazette, 12/2009
1/2010
www.epo.org
(ač)

Z rozhodnutí ÚPV SR

Námietky proti zápisu prihláseného označenia do registra ochranných známk

Prihlásené označenie:

Ochranná známka namietateľa:

BONRISO

(rozhodnutie zn. POZ 2149-2005 II/62-2009, § 59 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov v spojení s § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov, právoplatnosť 21. 4. 2009, potvrdenie prvostupňového rozhodnutia)

Prvostupňovým rozhodnutím úradu boli zamietnuté námietky podané, v spojitosti s § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov (ďalej zákon o ochranných známkach), namietateľom proti zápisu kombinovaného označenia RISO (ďalej prihlásené označenie alebo prihlásené označenie RISO) do registra ochranných známk. Prihláška tohto označenia bola podaná na úrade 18. novembra 2005 a zverejnená 7. septembra 2006 pre tovary v triedach 29, 30 a 32 Medzinárodného triedenia tovarov a služieb.

Namietateľ podal námietky na základe skutočnosti, že je majiteľom skoršej medzinárodne zapísanej slovnej ochrannej známky BONRISO platnej v Slovenskej republike a zapísanej 19. januára 2005 pre tovary v triedach 29, 30 a 31 Medzinárodného triedenia tovarov a služieb.

Prvostupňový orgán pri hodnotení zameniteľnosti prihláseného označenia RISO a ochrannej známky namietateľa BONRISO uviedol, že prvok „RISO“ sa vyznačuje slabšou originalitou a rozlišovacou schopnosťou, lebo je súčasťou viacerých ochranných známk platiacich na území Slovenskej republiky. Z vizuálneho hľadiska posúdil konfliktné označenia ako rozdielne vzhľadom na obrazový prvok oválu a farebné vyhotovenie prihláseného označenia, ako aj vzhľadom na predponu „BON“ v ochrannej známke namietateľa. Z fonetického hľadiska prvostupňový orgán pripustil určitú podobnosť založenú na spoločnej slovnej časti „RISO“. Z hľadiska sémantického považoval zameniteľnosť porovnávaných označení za pomerne nízku, vzhľadom na význam talianskeho slova „riso“ prekladaného do slovenčiny ako „ryža“, čo je výraz opisný vo vzťahu k namietateľovým výrobkom na báze ryže. Zároveň prvostupňový orgán zobral do úvahy aj argument prihlasovateľa, podľa ktorého je výraz „RISO“ odvodený od začiatočných slabík názvu mesta Rimavská Sobota, v ktorom má prihlasovateľ sídlo. Na základe uvedeného posúdenia prvostupňový orgán konštatoval, že porovnávané označenia sú dostatočne rozdielne a keďže jedna z kumulatívnych podmienok aplikácie námietkového

ho dôvodu podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona o ochranných známkach nebola splnená, vydal rozhodnutie o zamietnutí námietok.

Proti tomuto rozhodnutiu podal namietateľ v zákonom stanovenej lehote rozklad, v odôvodnení ktorého argumentoval tým, že v podaných námietkách boli splnené obidve kumulatívne podmienky predmetného námietkového dôvodu podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona o ochranných známkach. Konštatoval, že slovný prvok „RISO“ sa vyskytuje tak v staršej ochrannej známke, ako aj v prihlásenom označení, pričom predmetný prvok nie je slovenské slovo, a preto ho slovenský spotrebiteľ nebude spájať so žiadnym konkrétnym sémantickým významom. Rovnako nesúhlasil s názorom prvostupňového orgánu o slabej rozlišovacej spôsobilosti prvku „RISO“ a uviedol, že úrad má rozhodovať v námietkovom konaní iba na základe dôkazov, ktoré boli navrhnuté účastníkmi konania. Prvostupňovému orgánu preto neprináležalo robiť prieskum v databázach ochranných známk a vyhľadávať označenia obsahujúce konfliktný prvok „RISO“. Namietateľ zároveň poukázal na skutočnosť, že prvostupňový orgán konštatoval dlhodobé používanie prihláseného označenia na území Slovenskej republiky, pričom z jeho rozhodnutia nie je jasné, o aké dôkazové materiály sa pri danom výroku opieral. Namietateľ nesúhlasil ani so spájaním prvku „RISO“ s mestom Rimavská Sobota v povedomí spotrebiteľa, pretože táto skutočnosť nebola preukázaná žiadnym relevantným prieskumom. V závere odôvodnenia rozkladu vyjadril presvedčenie o existencii zameniteľnosti jeho ochrannej známky s prihláseným označením a upozornil na porušenie zákonného ustanovenia § 11 ods. 1 zákona o ochranných známkach, keďže v prvostupňovom rozhodnutí nebola preskúmaná podobnosť tovarov príslušných pre porovnávané označenia.

Prihlasovateľ sa vo svojom vyjadrení o rozklade stotožnil so závermi vyslovenými v prvostupňovom rozhodnutí a uviedol, že v odôvodnení rozkladu neexistuje žiadna nová skutočnosť oproti podaným námietkam, ku ktorej by sa mal vyjadriť. Podľa jeho názoru odôvodnenie neobsahuje žiadny dôkaz a tvrdenia v ňom uvedené sú subjektívne, založené len na predpokladoch namietateľa. Prihlasovateľ nesúhlasil s tvrdením namietateľa, že v námietkovom konaní nebolo preukázané dlhodobé používanie prihláseného označenia na území Slovenskej republiky a opätovne poukázal na doklady, ktoré predložil v rámci námietkového konania.

Z odôvodnenia rozhodnutia:

Podľa ustanovenia § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov za ochrannú známku nemožno uznať označenie, o ktorom úrad na základe námietok uplatnených podľa § 9 zistí, že je zhodné s ochrannou známkou so skorším právom prednosti, ak je táto ochranná známka zapísaná pre podobné tovary alebo služby alebo zameniteľné s ochrannou známkou, ak je táto ochranná známka zapísaná pre rovnaké alebo podobné tovary alebo služby.

Prihláška kombinovanej ochrannej známky RISO, proti ktorej námietky smerujú, bola podaná 18. novembra 2005 a zverejnená 7. septembra 2006 vo vestníku pre tovary „džemy, fazuľa konzervovaná, marmeláda, mäso konzervované, nakladaná zelenina, nakladané uhorky, ovocie konzervované, ovocie zavárané sladené, ovocná dreň, ovocné rôsoly, paradajkový pretlak, pečevňová pašté-

ta, šaláty zeleninové, zelenina konzervovaná, mäsové paštéty“ v triede 29, tovar „kečup“ v triede 30 a tovary „ovocné šťavy“ v triede 32 Medzinárodného triedenia tovarov a služieb.

Namietateľ je majiteľom slovej medzinárodne zapísanej ochrannej známky BONRISO zapísanej 19. januára 2005 pre tovary „mäso, ryby, hydina a zverina, šunkové výrobky a mäsové výrobky, pripravené mäsové extrakty a mäkkýše, mušle a kôrovce, konzervované, sušené a varené ovocie a zelenina, ovocné a zeleninové rôsoly, džemy, vajička, mlieko a mliečne produkty, ako aj maslo, syry, syrové prípravky, jedlé oleje a tuky, konzervované mäso, ryby, ovocie a zelenina“ v triede 29 a pre tovary „káva, čaj, kakao, cukor, ryža, kávové náhradky, múka a výrobky z obilia, cestoviny, chlieb, jemné keksy a pečivo, zmrzlina, med, melasový sirup, kvasnice, kvasnice v prášku, soľ, horčica, ocot, omáčky(korenia), korenie“ v triede 30 a tovary „poľnohospodárske, záhradkárské a lesné produkty a obilniny, zahrnuté v tejto triede, čerstvé ovocie a zelenina, semená, živé rastliny a kvety, potrava pre zvieratá, slad“ v triede 31 Medzinárodného triedenia tovarov a služieb.

Odvolačný orgán vychádzal zo základných princípov a hľadísk hodnotenia zameniteľnosti, v zmysle ktorých za zameniteľné sa považujú ochranné známky, resp. označenia, ak z celkového dojmu označení, s prihliadnutím na ich jednotlivé vizuálne, fonetické a sémantické podobnosti, hrozí na trhu nebezpečenstvo priamej zámeny označení alebo nebezpečenstvo vzniku mylnej predstavy o vzájomnej spojitosti medzi označeniami vo vedomí spotrebiteľskej verejnosti. Keďže spotrebiteľ nemá vždy možnosť priameho porovnania označení alebo ochranných známok a v zásade nemá ani čas podrobne sa venovať ich jednotlivým prvkom, pre jeho vnem je rozhodujúci celkový dojem, ktorý porovnávané označenia alebo ochranné známky u spotrebiteľa zanechajú a ktorý si uchová v pamäti.

Pri hodnotení vizuálneho hľadiska odvolací orgán zdôraznil skutočnosť, že v danom prípade ide o porovnávanie kombinovaného označenia RISO so slovnou ochrannou známkou BONRISO, čiže okrem porovnania samotných slovných prvkov je potrebné vziať do úvahy obrazové stvárnenie prihláseného označenia, a to hrubší zelený ovál, vo vnútri ktorého sa nachádza tenší zelený ovál, vyplnený žltou farbou, na ktorej sa dobre vyníma nápis „RISO“ zobrazený zelenými písmenami veľkej abecedy mierne ozdobného charakteru. Podľa odvolacieho orgánu vizuálne stvárnenie prihláseného označenia dostatočne púta pozornosť spotrebiteľa vzhľadom na kontrast zelenej a žltej farby, a preto nie je možné ho v rámci vizuálneho porovnania posúdiť ako zanedbateľné. Prihlásené označenie RISO je ako celok spotrebiteľom dobre vnímané a vďaka jeho farebnosti dobre zapamätateľné.

Z uvedeného vyplýva, že aj slovný prvok „RISO“ utkvie v povedomí spotrebiteľa, ktorý si takto zapamätá aj pomerne krátku dĺžku tohto prvku. V súvislosti s vizuálnym porovnaním odvolací orgán ďalej uviedol, že prihlásené označenie obsahuje viac prvkov, ktoré z hľadiska celkového dojmu zabezpečia jeho odlíšenie od ochrannej známky namietateľa BONRISO. Nezanedbateľná rozdielnosť spočíva aj v samotných slovných prvkoch. Ochranná známka BONRISO má takmer dvojnásobnú dĺžku v porovnaní s prihláseným označením RISO. Dôležitá je i skutočnosť, že porovnávané označenia sa odlišujú vo svojich začiatkových častiach. Začiatkom označení spotrebiteľ prikladá väčšiu pozornosť, čiže sú lepšie vnímané v porovnaní s koncovými časťami a sú aj lepšie zapamätateľné, čo taktiež zabráni zamieňaniu označení v povedomí spotrebiteľa. Spotrebiteľ rovnako nemá dôvod domnievať sa, že ide o známkový rad jedného pôvodcu alebo iným spôsobom dávať do súvisu porovnávané označenia len preto, že jednoslovná ochranná známka BONRISO obsahuje slovný prvok prihlasného označenia RISO. Umelé delenie jedného slova „BONRISO“ na dve

samostatné časti „BON“ a „RISO“ nie je v predmetnom prípade dôvodné a odvolací orgán bol toho názoru, že spotrebiteľ nebude v jednoslovnnej ochrannej známke namietateľa nachádzať dve slová a už vôbec nie prihlásené označenie, ktoré, ako už bolo uvedené, obsahuje viacej prvkov zabezpečujúcich jeho jedinečnosť, a tým aj odlíšenie od ochrannej známky BONRISO. Na základe uvedených skutočností odvolací orgán dospel k záveru, že prihlásené označenie nie je vizuálne podobné s ochrannou známkou namietateľa.

Z fonetického hľadiska sú v rámci slovenskej výslovnosti porovnávané označenia vyslovované tak, ako sú písané, čiže „riso“ vs. „bonriso“. K fonetickej odlišnosti prispieva fakt, že porovnávané označenia majú odlišnú fonetickú dĺžku, keďže prihlásené označenie je zložené z dvoch slabík „ri-so“, pričom ochranná známka namietateľa sa skladá z troch slabík „bon-ri-so“. Poslucháč znovu postrehne odlišný začiatok daných označení, najmä s ohľadom na skutočnosť, že v slovenskom jazyku sa kladie pri výslovnosti dôraz na začiatok slov. Na druhej strane koncová časť ochrannej známky namietateľa „-riso“ rezonuje v poslucháčovi, a preto nie je zanedbateľná jej fonetická zhodnosť s prihláseným označením. Preto odvolací orgán konštatoval, že existuje určitý stupeň fonetickej podobnosti medzi prihláseným označením a ochrannou známkou namietateľa.

Z hľadiska sémantického odvolací orgán konštatoval, že porovnávané označenia nemajú v slovenskom jazyku žiadny význam a sú fantazijné vo vzťahu k príslušným tovarom. Zároveň uviedol, že vo všeobecnosti nemožno predpokladať známosť talianskeho slova „riso“ vo význame „ryža“ medzi širokou slovenskou verejnosťou. Rovnako nie je odôvodnené umelo deliť jednoslovnú ochrannú známku namietateľa na dve slová „BON“ a „RISO“ a následne prisúdiť celému označeniu význam „dobrá ryža“. Čo sa týka argumentu prihlasovateľa, že výraz „RISO“ je odvodený od začiatkových slabík mesta Rimavská Sobota, kde má prihlasovateľ sídlo, odvolací orgán uviedol, že táto skutočnosť je dobre známa prihlasovateľovi ako pôvodcovi tovarov, no nemusí byť vo všeobecnosti známa spotrebiteľskej verejnosti. Preto nie je možné predpokladať, že každý priemerný spotrebiteľ bude dávať prihlásené označenie RISO do súvisu s názvom mesta Rimavská Sobota, ktoré je sídlom pôvodcu príslušných tovarov. V súvislosti s uvedenými argumentmi odvolací orgán poukázal na to, že označenia môžu byť sémanticky podobné len vtedy, ak majú určitý význam a zároveň tento ich význam je podobný alebo navodzuje určitú spojitost. Uvedenú podmienku nemožno v danom prípade považovať za naplnenú, pretože väčšina spotrebiteľskej verejnosti bude predmetné označenia vnímať ako fantazijné, teda bez jasného obsahu. Keďže porovnávané označenia nemajú v slovenskom jazyku žiadny konkrétny význam, odvolací orgán vyjadril názor, že vizuálne a fonetické porovnanie nie je ovplyvnené žiadnou sémantickou podobnosťou alebo rozdielnosťou.

Na základe uvedených argumentov odvolací orgán aj napriek čiastočne odlišnej úvahe v rámci sémantického porovnania dospel k rovnakému záveru ako prvostupňový orgán o nezameniteľnosti porovnávaných označení a uviedol, že prvostupňový orgán postupoval správne, keď na základe námietok podaných v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 písm. a) zákona o ochranných známkach rozhodol o zamietnutí námietok aj napriek určitej fonetickej podobnosti konfliktných označení.

Keďže v konaní o rozklade neboli zistené dôvody, pre ktoré by bolo nutné napadnuté prvostupňové rozhodnutie zrušiť alebo zmeniť, **odvolací orgán rozklad zamietol a prvostupňové rozhodnutie potvrdil.**

Spracovala Mgr. Jana Budovičová

Právne vety rozhodnutí z GRUR Int.

DV – R 1/2010

- a) Európske právo
- b) 2.6 – Ochranné známky
- c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochranej známke Spoločenstva čl. 51 ods. 1 písm. b) – „Chocolade-fabriken Lindt & Sprüngli ./ Franz Hauswirth [Goldhase]“
- d) Pri posudzovaní otázky zlej viery prihlasovateľa v zmysle čl. 51 ods. 1 písm. b) nariadenia 40/94/ES je národný súd povinný zohľadniť všetky podstatné faktory, ktoré sú posudzovanému prípadu vlastné a existujú v okamihu podania prihlášky označenia ako ochrannej známky Spoločenstva, predovšetkým je to
  - skutočnosť, či prihlasovateľ vie alebo musí vedieť, že tretia osoba v najmenej jednom členskom štáte používa zhodné alebo podobné označenie pre rovnaké tovary alebo pre tovary zameniteľne podobné s prihláseným označením,
  - úmysel prihlasovateľa brániť tejto tretej osobe v ďalšom používaní dotknutého označenia, ako aj
  - stupeň právnej ochrany, ktorú označenie tretej osoby a prihlásené označenie používajú.ⁱ
- e) Rozsudok z 11. júna 2009 (právna vec C-529/07, Chocolade-fabriken Lindt & Sprüngli AG ./ Franz Hauswirth GmbH), Súdny dvor ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 11, s. 914.

DV – R 2/2010

- a) Európske právo
- b) 2.6 – Ochranné známky
- c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochranej známke Spoločenstva čl. 59, 78 ods. 5, 78a – „Omnicare, Inc. ./ OHIM [OMNICARE]“
- d) Čl. 78 ods. 1 až 5 nariadenia 40/94/ES nie je možné interpretovať v tom zmysle, že s prekluzívnou lehotou na podanie námietok a s lehotou na podanie odvolania je potrebné zaobchádzať rovnako a že v prípade obidvoch týchto lehôt je vylúčené uvedenie do predošlého stavu.ⁱⁱ
- e) Rozsudok zo 7. mája 2009 (právna vec T-277/06, Omnicare, Inc. ./ Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM)), Súd prvého stupňa ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 11, s. 926.

DV – R 3/2010

- a) Európske právo
- b) 2.6 – Ochranné známky
- c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochranej známke Spoločenstva – „Rozhodnutia Súdu prvého stupňa ES týkajúce sa nedostatočnej rozlišovacej spôsobilosti slovných označení“

- d) Nedostatok rozlišovacej spôsobilosti slovných označení:
  - AIRSHOWER** pre vodné sprchy a sanitárny tovar; rozsudok z 21. januára 2009 (právna vec T-307/07, Hansgrohe AG ./ Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM))
  - E-ship** pre tovary a služby z oblasti lodnej dopravy; rozsudok z 29. apríla 2009 (právna vec T-81/08, Enercon GmbH ./ OHIM)
  - GIROPAY** pre tovary a služby z finančného sektora; rozsudok z 11. januára 2009 (právna vec T-399/06, giropay GmbH ./ OHIM)
  - MaxiBridge** pre konektory a ich umelohmotné izolačné časti; rozsudok z 11. júna 2009 (právna vec T-132/08, ERNI Electronics GmbH ./ OHIM)
  - PATENTCONSULT** pre služby poskytované v oblasti vynálezov a patentov; rozsudok zo 16. decembra 2008 (právna vec T-335/07, Volker Mergel ./ OHIM)
  - PharmaCheck** pre elektrické a elektronické prístroje a nástroje na overovanie rôznych parametrov výrobkov, ako aj elektrické a elektronické vážiace, meracie a kontrolné prístroje a nástroje; rozsudok z 21. januára 2009 (právna vec T-296/07, Korsch AG ./ OHIM)
  - PharmaResearch** pre stroje na výrobu liečiv, ako aj inštrumenty na spracovanie a správu dát pri výrobe liečiv; rozsudok zo 17. júna 2009 (právna vec T-464/07, Korsch AG ./ OHIM)
- e) Súd prvého stupňa ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 11, s. 928-929.

DV – R 4/2010

- a) Európske právo
- b) 2.6 – Ochranné známky
- c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochranej známke Spoločenstva – „Rozhodnutia Súdu prvého stupňa ES týkajúce sa nebezpečenstva zámeny slovných označení“
- d) 1. Existencia nebezpečenstva zámeny slovných označení bola konštatovaná v týchto prípadoch:
  - CENTER SHOCK ./ CENTER**, na jednej strane pre žuvačky, na strane druhej pre čokoládu; rozsudok z 1. júla 2009 (právna vec T-16/08, Perfetti Van Melle SpA ./ Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM))
  - InvestHedge ./ Hedge Invest**, v oboch prípadoch pre služby z oblasti finančnictva; rozsudok z 11. júna 2009 (právna vec T-67/08, Hedgefund Intelligence Ltd ./ OHIM)

Libro ./. Libero, v oboch prípadoch pre online služby a počítačový softvér;

rozsudok z 18. júna 2009 (právna vec T-418/07, LIBRO Handelsgesellschaft mbH ./. OHIM)

Milko delta ./. MILKA, na jednej strane pre kakaové nápoje, na strane druhej pre čokoládu;

rozsudok z 10. júna 2009 (právna vec T-204/06, Vivartia ABEE Proionton Diatrofis kai Zpression Estiasis ./. OHIM)

2. Existencia nebezpečenstva zámieny slovných označení nebola konštatovaná v týchto prípadoch:

easyHotel ./. EASYHOTEL, na jednej strane pre služby z oblasti cestovania poskytované cez internet, na strane druhej pre softvér a so softvérom súvisiace služby na umožnenie skôr menovaných služieb;

rozsudok z 22. januára 2009 (právna vec T-316/07, Commercy AG ./. OHIM)

Gallecs ./. Gallo, na jednej strane pre potraviny, na strane druhej pre olivový olej;

rozsudok z 11. júna 2009 (právna vec T-151/06, Victor Guedes – Indústria e Comércio SA ./. OHIM)

e) Súd prvého stupňa ES

f) GRUR Int. 2009, č. 11, s. 929.

DV – R 5/2010

a) Európske právo (Nemecko)

b) 2.1 – Vynálezy

c) Dohovor o udeľovaní európskych patentov (EPD) čl. 69 ods. 1, čl. 138 ods. 1 písm. c); patentový zákon § 14 ods. 1, § 21 ods. 1 č. 4 – „Druckmaschinen-Temperierungssystem II“

d) V prípade, ak je predmet patentu opísaný pojmami, ktoré ako také neboli použité v podkladoch patentovej prihlášky, predovšetkým ak s ich pomocou boli zhrnúcim spôsobom prepísané dlhšie opisy v pôvodne podaných podkladoch, nie je možné konštatovať, že predmet patentu presahuje obsah prihlášky.

e) Rozsudok X ZR 153/04 z 21. apríla 2009, Bundesgerichtshof

f) GRUR Int. 2009, č. 11, s. 931.

DV – R 6/2010

a) Európske právo (Nemecko)

b) 1.1 – Autorské právo (literárne, umelecké a vedecké diela)

c) Autorský zákon § 15 ods. 1 č. 2, § 17 ods. 1, § 96 ods. 1, § 97 ods. 1 a 2; smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 21. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti čl. 4 ods. 1 – „Nábytok Le-Corbusier II“

d) 1. Ustanovenie čl. 4 ods. 1 smernice 2001/29/ES nezakladá len minimálne právo, za ktorým nesmú členské štáty pri určení ich úrovne ochrany zaostať, ale predstavuje záväznú úpravu práva rozširovania aj v zmysle maximálnej ochrany.

2. Tretia osoba tým, že verejne vystavuje napodobeniny autorskoprávne chránených modelov nábytku, alebo tým, že umožní verejnosti prístup k ich použitiu, nezasahuje do práva rozširovania podľa § 15 ods. 1 č. 2, § 17 autorského zákona, ktoré prislúcha výlučne autorovi.

e) Rozsudok I ZR 247/03 z 22. januára 2009, Bundesgerichtshof

f) GRUR Int. 2009, č. 11, s. 942.

DV – R 7/2010

a) Európske právo (Francúzsko)

b) 2.6 – Ochranné známky

c) Code de la propriété intellectuelle (CPI) čl. L. 713-4; prvá smernica Rady (EHS) č. 89/104 z 21. decembra 1988 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známok čl. 7 – „WOLF, kosačka na trávu“

d) 1. Aj keď dve podobné ochranné známky majú spoločný pôvod, no v súčasnosti už patria právne nezávislým spoločnostiam pôsobiacim na rôznych trhoch Spoločenstva, je možné konštatovať porušenie práv z ochrannej známky, ak je tovar z jednej krajiny Spoločenstva označený ochrannou známkou predávaný v ďalšej krajine Spoločenstva bez súhlasu alebo kontroly majiteľa ochrannej známky zaregistrovanej v tejto ďalšej krajine.

2. Vtedy však nedochádza k vyčerpaniu (práv), pretože v uvedenom prípade nie je ochranná známka schopná plniť svoju podstatnú funkciu, a to garantovať pôvod.ⁱⁱⁱ

e) Rozsudok zo 7. novembra 2008 (Elmar Wolf SAS, Outils Wolf SAS ./. Auchan France), Cour d'appel Paris

f) GRUR Int. 2009, č. 11, s. 945.

DV – R 8/2010

a) USA

b) 2.1 – Vynálezy

Civilné procesné právo

c) Patent Act Sec. 271 (a) (35 U.S.C. §271 (a)); Federal Rules of Civil Procedures Rule 4(k) (2) (Fed. R. Civ. S 4 (k) (2)) – „Synthes v. GM Dos Reis“

d) 1. U.S. – súd môže v prípade žalovaného zahraničného subjektu priznať podľa Fed. R. Civ. S. 4 (k) (2) svoju príslušnosť, ak (1) nárok proti žalovanému vyplýva z federálneho práva, (2) žalovaný nepatrí pod všeobecnú jurisdikciu – „general jurisdiction“ – iného spolkového súdu; a (3) uplatnenie osobnej jurisdikcie – „personal jurisdiction“ – spolkovým súdom musí byť v súlade s princípmi riadneho súdneho konania.

2. U.S. District Court pomocou testu „troch stĺpcov“ posudzuje, či (1) sú aktivity žalovaného zamerané cielene na spolkový štát príslušného súdu, (2) nároky vznikajú z týchto činností alebo sa vzťahujú na tieto činnosti a (3) uplatnenie osobnej jurisdikcie – „personal jurisdiction“ – je primerané a férové.ⁱⁱⁱ

e) Rozsudok zo 17. apríla 2009 (SYNTHES v. G.M. DOS REIS JR. IND. COM. DE EQUIP. MEDICO), U.S. Court of Appeals for the Federal Circuit

f) GRUR Int. 2009, č. 11, s. 950.

DV – R 9/2010

a) Európske právo

b) 1., 2., 3., 4. – Duševné vlastníctvo

Európsky civilný proces

c) Nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach čl. 5 č. 1 písm. a), b) – „Falco Privatstiftung ./. Gisela Weller-Lindhorst [Falco]“

d) 1. Interpretácia čl. 5 č. 1 písm. b) druhá pomlčka nariadenia 44/2001/ES je taká, že zmluva, na základe ktorej majiteľ práva duševného vlastníctva poskytol svojmu zmluvnému partnero-

vi právo na využívanie svojho práva duševného vlastníctva za odplatu, nie je zmluvou o poskytnutí služieb v zmysle tohto ustanovenia.

2. Príslušnosť súdu podľa čl. 5 č. 1 písm. a) nariadenia 44/2001/ES na vydanie rozhodnutia o žalobe na zaplatenie odplaty, ktorá je dlžná v súlade so zmluvou, prostredníctvom ktorej majiteľ práva duševného vlastníctva svojmu zmluvnému partnerovi poskytol právo na využívanie svojho práva duševného vlastníctva, sa posudzuje podľa zásad vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa čl. 5 č. 1 Bruselského dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach z 27. 9. 1968 v znení Dohovoru o prístupe Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky z 26. 5. 1989.ⁱ
- e) Rozsudok z 23. apríla 2009 (právna vec c-533/07, Falco Privatstiftung ./ Gisela Weller-Lindhorst), Súdny dvor ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 10, s. 848.

DV – R 10/2010

- a) Európske právo
- b) Voľný pohyb tovarov
- c) Zmluva ES čl. 3 ods. 1, čl. 10, 28, 30, 81, 151 – „Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft ./ LIBRO“
- d) 1. Národná právna úprava, ktorá zakazuje dovozom kníh v nemeckom jazyku ustanoviť konečnú predajnú cenu nižšiu, ako je konečná predajná cena ustanovená alebo odporúčaná vydavateľom v štáte vydania, sa považuje za opatrenie s rovnocenným účinkom, ako je množstevné obmedzenie dovozu v zmysle čl. 28 Zmluvy ES.
2. Národnú právnu úpravu, ktorá zakazuje dovozom kníh v nemeckom jazyku ustanoviť konečnú predajnú cenu nižšiu, ako je konečná predajná cena ustanovená alebo odporúčaná vydavateľom v štáte vydania, nie je možné obhajovať článkom 30 Zmluvy ES ani článkom 151 Zmluvy ES a ani záväznou požiadavkou všeobecného záujmu.ⁱ
- e) Rozsudok z 30. apríla 2009 (právna vec C-531/07, Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft ./ LIBRO Handelsgesellschaft mbH), Súdny dvor ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 10, s. 858.

DV – R 11/2010

- a) Európske právo
- b) 2.6 – Ochranné známky
- c) Nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochranej známke Spoločenstva čl. 7 ods. 1 písm. b) – „Thomas Rotter ./ OHIM [usporiadanie klobások ako ochranná známka]“
- d) Trojrozmerná ochranná známka, ktorá pozostáva z určitého usporiadania viacerých navzájom pospájaných klobások, nemá pre tovary z oblasti údenín rozlišovaciu spôsobilosť.ⁱⁱ
- e) Rozsudok z 5. mája 2009 (právna vec T-449/07, Thomas Rotter ./ Úrad pre harmonizáciu vnútorného trhu (známky, vzory, modely) (OHIM)), Súd prvého stupňa ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 10, s. 861.

DV – R 12/2010

- a) USA
- b) 2.1 – Vynálezy
- c) Patent Act Sec. 271 (a) (35 U.S.C. § 271 (a)) – „Medical Solutions v. Change Surgical“
- d) 1. V zmysle patentového zákona (U.S.) ide o porušenie patentu, ak strana bez povolenia v rámci územia USA vyrába, používa, predáva, ponúka na predaj alebo do USA dováža patentovaný výrobok.
2. Obyčajné predvedenie alebo vystavenie produktu/výrobku údajne porušujúceho patent, navyše zjavne v komerčnom rámci, nie je porušením v zmysle patentového zákona (U.S.).
3. Výraz „use“ v 35 U.S.C.S § 271 znamená používanie prístroja na splnenie jeho pôvodnej funkcie alebo používanie v zmysle služby a nie v zmysle demonštratívneho vystavenia.ⁱⁱ
- e) Rozhodnutie z 9. septembra 2008 (In MEDICAL SOLUTIONS, INC. v. C CHANGE SURGICAL LLC), U.S. Court of Appeals for the Federal Circuit
- f) GRUR Int. 2009, č. 10, s. 869.

DV – R 13/2010

- a) Európske právo
- b) 2.4 – Dizajny
- c) Nariadenie Rady (ES) č. 6/2002 z 12. decembra 2001 o dizajnoch Spoločenstva čl. 14 ods. 1 a 3, čl. 88 ods. 2 – „Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (FEIA) ./ Cul de Sac Espacio Creativo“
- d) 1. Čl. 14 ods. 3 nariadenia 6/2002/ES (týkajúci sa tzv. zamestnaneckého dizajnu^{iv}) sa nevzťahuje na dizajny Spoločenstva vytvorené na zákazku.
2. Za okolností daného východiskového konania je potrebné čl. 14 ods. 1 nariadenia 6/2002/ES interpretovať v tom zmysle, že právo na dizajn Spoločenstva patrí návrhárovi, pokiaľ nebolo zmluvne prevedené na právneho nástupcu.ⁱ
- e) Rozsudok z 2. júla 2009 (právna vec C-32/08, Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (FEIA) ./ Cul de Sac Espacio Creativo SL), Súdny dvor ES
- f) GRUR Int. 2009, č. 12, s. 1019.

ⁱ Základná téza Súdneho dvora.

ⁱⁱ Základná téza redakcie GRUR Int.

ⁱⁱⁱ Základné tézy redakcie GRUR Int.

^{iv} Poznámka prekladateľa.

Spracovala Mgr. Jitka Mikuličová

Správy z ÚPV SR

Aktivity podporujúce inovačnú výkonnosť podnikov

Zástupcovia Úradu priemyselného vlastníctva SR prijali 24. februára 2010 pozvanie na **seminár** Aktivity podporujúce inovačnú výkonnosť podnikov, ktorý **usporiadala Regionálna komora SOPK v Trenčíne** (informačno-poradenské miesto ÚPV SR pre inovácie – innoinfo).

Seminár bol určený najmä záujemcom z radov živnostníkov, malých a stredných podnikateľov a jeho cieľom bolo poskytnúť informácie, ako môžu priemyselné vlastníctvo, klastre či informačno-komunikačné technológie zlepšiť rozvoj podnikov.

Prednášky zástupcov ÚPV SR boli zamerané na ochranu predmetov priemyselných práv patentom, úžitkovým vzorom, ochrannou známkou a dizajnom, ďalej na prediagnostiku predmetov priemyselných práv (audit priemyselného vlastníctva v podnikoch) a pozornosť účastníkov seminára púťali aj informácie týkajúce sa vyhľadávania v národných a medzinárodných patentových a známkových databázach i možnosti využitia týchto databáz v praxi.

(II)

Dobrá správa pre prihlasovateľov

Vládou dlhodobo deklarovaná podpora elektronizácie verejnej správy konečne začína nadobúdať konkrétnu podobu. Zmena zákona o informačných systémoch verejnej správy¹ priniesla aj zmenu zákona o správnych poplatkoch. **Od 1. februára 2010 tým došlo k zníženiu správnych poplatkov o 50 %, najviac však o 70 eur**, pri úkonoch a konaniach vykonávaných na základe návrhu podaného elektronickými prostriedkami a podpísaného elektronickým podpisom podľa zákona o elektronickom podpise² alebo prostredníctvom integrovaného obslužného miesta.

V prípade ÚPV SR zmena legislatívy len potvrdzuje efektívnosť elektronického podávania prihlášok a následných dokumentov. Prihlasovateľom a ich zástupcom výrazne šetrí čas i náklady.

Kým doteraz náklady napríklad na udelenie národného patentu predstavovali najmenej **208,50 eur** (podania v papierovej a elektronickej forme), v súčasnosti pri elektronickej podaní prihlášky a následných dokumentov vrátane žiadosti o vykonanie úplného prieskumu a vydania patentovej listiny bude možné získať národný patent za **115,25 eur**.

(mm)

Foto: www.jiunlimited.com

Opodstatnenosť zavedenia novej služby

V polovici minulého roka ÚPV SR zaviedol novú službu pre prihlasovateľov a ich zástupcov – **zasielanie upozornení na podanie žiadosti o predĺženie platnosti úžitkových vzorov a dizajnov**.

Cieľom zavedenia tejto služby bolo znížiť negatívne dôsledky zmeškania lehoty na predĺženie platnosti spomínaných prostriedkov ochrany priemyselného vlastníctva, a tak zvýšiť počet platných priemyselných práv v Slovenskej republike.

Upozornenia úrad zasiela každému majiteľovi úžitkového vzoru alebo dizajnu, prípadne jeho zástupcovi približne dva mesiace pred uplynutím lehoty na podanie žiadosti o predĺženie platnosti príslušných priemyselných práv. Upozornenia sú prevažne zasielané e-mailom, iba v niekoľkých prípadoch boli odoslané poštou.

Reakcie verejnosti na zavedenie novej služby sú veľmi pozitívne, čo dokazuje i počet predĺžení platnosti. Zatiaľ čo v prvej polovici roka 2009 bolo 30 % podaných žiadostí o predĺženie platnosti úžitkových vzorov, po zavedení novej služby sa ich počet zvýšil na 54 %. Pri dizajnoch sa podarilo zvýšiť počet žiadostí z 37 % na 46 %. Uvedené percentá však nie sú až tak presné a môžu byť aj vyššie, pretože viacerým úžitkovým vzorom a dizajnom ešte plynie dodatočná lehota na podanie žiadosti o predĺženie ich platnosti.

(mm)

Foto: www.jiunlimited.com

Viac ako 10-tisíc platných patentov

Začiatkom decembra 2009 prekročil počet patentov platných na území Slovenskej republiky magickú hranicu 10-tisíc. Na Slovensku okrem národných patentov, ktoré udeľuje Úrad priemyselného vlastníctva SR, platia aj európske patenty s určením pre SR patriace pod gesciu Európskeho patentového úradu.

V patentovom registri ÚPV SR bolo začiatkom decembra 2009 platných 10 069 patentov, z nich 4 393 bolo udelených národnou cestou a európskych patentov s určením pre SR bolo 5 676.

Na celkovom počte právne chránených vynálezov v SR majú **slovenské subjekty 3,5 %-ný podiel**. Z nich najviac patentov patrí **hlohovskej Zentive, a. s.** (37), šalianskemu Duslu, a. s. (23), a púchovskému Continental Matador Rubber, s. r. o. (14).

Najviac vynálezov chránených patentom na území SR pochádza z Nemecka (27,8 %), Spojených štátov (12,8 %), Francúzska (10,9 %) a Švajčiarska (6,9 %).

1 Zákon č. 570/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2 Zákon č. 215/2002 Z. z. o elektronickom podpise a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Napriek tomu, že vo všeobecnosti k firmám s najväčším počtom patentov patria farmaceutické koncerny, v súčasnosti je **lídrom v počte patentov platných v SR nemecký chemický gigant BASF AG so 191 patentmi**. Až za ním nasledujú farmaceutické spoločnosti – nemecký koncern Bayer AG (176 patentov), francúzska nadnárodná spoločnosť Sanofi-Aventis (173 patentov) a švajčiarsky Novartis AG (158 patentov).

10 069 platných patentov v SR (december 2009)

- 4 393 národných patentov (z nich 337 patrí slovenským majiteľom)
- 5 676 európskych patentov (z nich 16 patrí slovenským majiteľom)

Patenty podľa krajiny pôvodu			
	Národné patenty	Európske patenty	Sumár
Nemecko	1 019	1 782	2 801
USA	634	655	1 289
Francúzsko	386	710	1 096
Švajčiarsko	350	350	700
Taliansko	200	424	624

Slovenské spoločnosti s najvyšším počtom patentov			
	Národné patenty	Európske patenty	Sumár
Zentiva, a. s., Hlohovec	35	2	37
Duslo, a. s., Šaľa	21	2	23
Continental Matador Rubber, s. r. o.	9	5	14

Zahraničné spoločnosti s najvyšším počtom patentov			
	Národné patenty	Európske patenty	Sumár
BASF AG	113	78	191
Bayer AG	103	73	176
Sanofi-Aventis	97	76	173
Novartis AG	105	53	158

Zdroj: ÚPV SR

(mm)

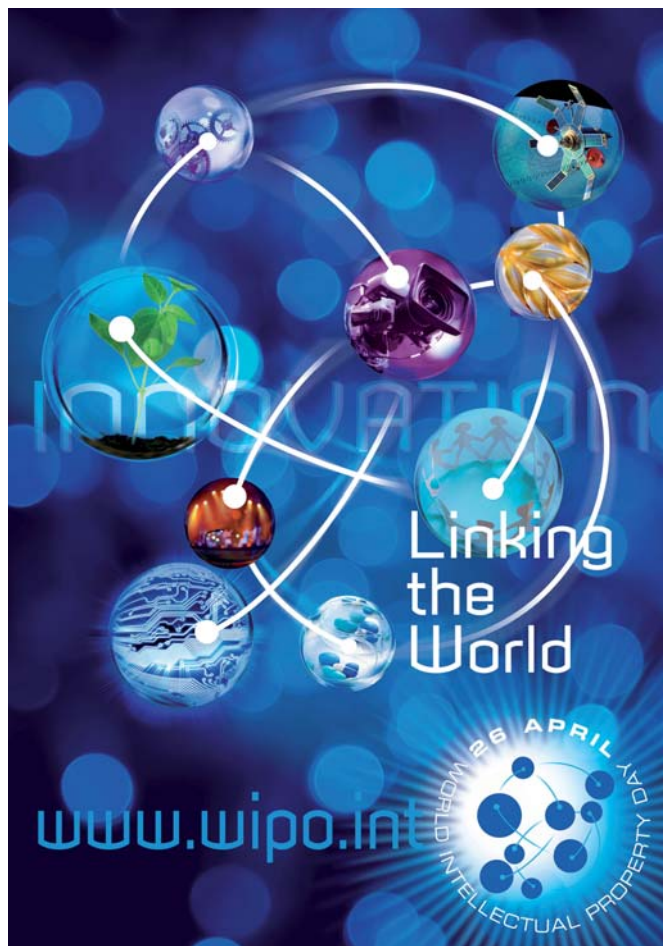

Správy z WIPO

Inovácie spájajú svet

Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) si **26. apríla tohto roka pripomenie 10. výročie** organizovania **Svetového dňa duševného vlastníctva (SDDV)** a zároveň **40. výročie nadobudnutia účinnosti Dohovoru o zriadení WIPO**.

Mottom tohtoročného SDDV je **Inovácie spájajú svet**.

WIPO, pri príležitosti tohtoročného SDDV, vo svojom ústredí v Ženeve napríklad sprístupní výstavu plagátov viažucich sa k 26. aprílu, ktoré v predchádzajúcich rokoch získala od členských štátov.

Podobne ako v minulosti, prehľad svojich aktivít súvisiacich s tohtoročným SDDV zverejní WIPO na internetovej stránke www.wipo.int.

<http://www.wipo.int>
(jš)

Podpora prístupnosti webu

Približne 180 záujemcov z 32 organizácií sa 2. – 5. februára 2010 zúčastnilo v Ženeve na seminári WIPO s cieľom podporiť webových dizajnérov, aby venovali **viac pozornosti problémom, ktoré majú hendikepovaní ľudia pri používaní internetu.**

Seminár, ktorého spoluorganizátorom bola Medzinárodná telekomunikačná únia (ITU), opätovne potvrdil záväzok WIPO upraviť svoju webovú stránku tak, aby sa aj hendikepovaným používateľom zjednodušil prístup k informáciám o duševnom vlastníctve.

Generálny sekretár ITU Hamadoun Touré uviedol, že kľúčom k informatizácii spoločnosti je **univerzálny prístup k internetu a bez prekážok k jeho potenciálnym výhodám.** Celosvetový počet hendikepovaných používateľov internetu sa v súčasnosti odhaduje na 650 miliónov.

<http://www.wipo.int>
(ač)

Zasadanie Stáleho výboru WIPO pre patentové právo

V dňoch 25. až 29. januára 2010 sa v Ženeve konalo **14. zasadanie Stáleho výboru WIPO pre patentové právo.** Zúčastnili sa na ňom zástupcovia 59 členských štátov WIPO, zástupcovia WIPO vrátane generálneho riaditeľa Francisa Gurryho a jeho námestníka pre patenty Jamesa Pooleyho a ako pozorovatelia zástupcovia 5 medzinárodných a 16 mimovládnych organizácií.

Diskusia bola venovaná najmä týmto témam: **transfer technológií, opozičné patentové systémy, výluky z patentovateľnosti a obmedzenia práv vyplývajúce z patentu, privilégiá vzťahu klient – patentový zástupca, šírenie patentových informácií a vzťah patentov k rôznym druhom noriem a štandardov.** Podkladmi na diskusiu boli predbežné štúdie vypracované Sekretariátom WIPO. Na základe požiadavky delegácií viacerých členských štátov budú štúdie k prvým štyrom uvedeným témam detailnejšie rozpracované a diskusia o nich bude pokračovať na nasledujúcom, v poradí 15. zasadnutí výboru, ktoré by sa malo konať v októbri tohto roka.

(lm)

Kirgizsko ako regionálny koordinátor

Kirgizská republika bola vybraná za **regionálneho koordinátora WIPO** a v tejto pozícii tak nahradí Ruskú federáciu.

Teritórium, za ktoré bude Kirgizsko zodpovedné, zahŕňa: Ruskú federáciu, Bielorusko, Ukrajinu, Tadžikistan, Kazachstan, Arménsko, Turkménsko, Azerbajdžan a Uzbekistan.

V rámci WIPO existuje sedem regionálnych skupín. Koordinátori sú zodpovední za budovanie vzťahov medzi Sekretariátom WIPO a členskými štátmi, za zastupovanie svojich skupín počas rokovaní so sekretariátom a následné šírenie prerokovaných informácií.

Regionálnym koordinátorom stredoeurópskych a pobaltských štátov je v súčasnosti Srbsko.

WIPR, 11/2009
(hg)

Správy z EPO

Za nového prezidenta EPÚ zvolili Benoïta Battistelliho

Po neúspešných pokusoch zvoliť nového prezidenta Európskeho patentového úradu (EPÚ) na 119., 120. a 121. zasadaní Správnej rady Európskej patentovej organizácie (SR EPO) sa to napokon podarilo na 122. mimoriadnom zasadnutí SR EPO, ktoré sa konalo 1. marca 2010.

Novým prezidentom EPÚ sa **od 1. júla 2010** stane **Benoît Battistelli**, v súčasnosti generálny riaditeľ francúzskeho Národného inštitútu priemyselného vlastníctva. V prezidentskej funkcii vystrieda Alison Brimelowovú zo Spojeného kráľovstva a bude v nej pôsobiť päť rokov.

SR EPO, ktorú tvoria zástupcovia zmluvných štátov Európskeho patentového dohovoru (EPD), je zákonodarným orgánom zodpovedným za činnosť EPÚ, schvaľovanie jeho rozpočtu i vymenovávanie vrcholového vedenia vrátane prezidenta. Podľa EPD k rozhodnutiu o vymenovaní nového prezidenta je potrebná trojštvrťinová väčšina hlasov hlasujúcich zástupcov zmluvných štátov EPD. **Benoît Battistelli takúto podporu získal**, vyhral nad ďalšími dvoma kandidátmi, ktorými boli Roland Grossenbacher, generálny riaditeľ Švajčiarskeho federálneho inštitútu duševného vlastníctva, a Susanne Ås Sivborgová, generálna riaditeľka Švédskeho patentového a registračného úradu (Jesper Kongstad, generálny riaditeľ Dánskeho patentového a zámkového úradu, sa kandidatúry na post prezidenta EPÚ vzdal na 120. zasadnutí SR EPO v decembri 2009).

Európska patentová organizácia (EPO) je medzivládnu organizáciou zriadenou na základe EPD, ktorý bol podpísaný v Mníchove v roku 1973 a nadobudol účinnosť 7. októbra 1977. Hlavnou úlohou EPO je udeľovať európske patenty, čo plní prostredníctvom svojho výkonného orgánu – EPÚ pod dohľadom SR EPO. **Organizácia v súčasnosti pozostáva z 36 členských štátov** – 27 krajín Európskej únie plus Chorvátsko, bývalá juhoslovanská republika Macedónsko, Island, Lichtenštajnsko, Monako, Nórsko, San Maríno, Švajčiarsko a Turecko.

(zv)

V Londýne aj so slovenskou účasťou

EPÚ v spolupráci s Úradom duševného vlastníctva Veľkej Británie usporiadal 10. – 11. decembra 2009 v londýnskom Business Design Centre **Dni používateľov online služieb 2009**. Ich cieľom bolo prezentovať elektronické služby EPÚ, národných patentových úradov (NPÚ), zmluvných štátov EPD, ako aj spoluprácu EPÚ a NPÚ v rámci Európskej patentovej siete.

V Londýne sa zišlo vyše 150 zástupcov NPÚ, patentových zástupcov, súčasných i potenciálnych prihlasovateľov predmetov priemyselných práv z celého sveta. Súčasťou dvojdňového podujatia boli semináre a workshopy.

V rámci **technických workshopov** bola prezentovaná jednoduchá a sieťová inštalácia systému online podávania, základná konfigurácia softvéru, inštalácia smart karty i užívateľská administrácia systému.

Na **praktických workshopoch** EPÚ si záujemcovia mohli vyskúšať online podávanie od vytvárania dokumentov v PDF formáte cez vyplňanie prihlasovacích formulárov pre rôzne typy podaní, pripájanie dokumentov k podaniu, používanie adresnej knihy, podpisovanie smart kartou, odosielanie na testovacie prostredie prijímacieho servera až po získanie potvrdenia o prijatí podania na serveri.

Nemalú pozornosť pútal aj stánok ÚPV SR, európskeho lídra v počte sprístupnených aplikácií elektronického podávania patentových prihlášok a prihlášok úžitkových vzorov, ako aj súvisiacich následne podaných dokumentov prostredníctvom systému EPTOS. Napríklad predstaviteľia brazílskeho Národného inštitútu priemyselného vlastníctva pokiaľ ide o zavedenie online podávania, prejavili záujem o sťaž v ÚPV SR.

EPÚ chce v roku 2010 usporiadať výročnú konferenciu o elektronických službách, na ktorej by vo väčšej miere bola prezentovaná Európska patentová sieť pozostávajúca z EPÚ a NPÚ zmluvných štátov EPD.

(mo)

Foto: archív ÚPV SR

Vynálezcovia zajtrajška

Držitelia **Ceny za originalitu 2008**, udeľovanú EPÚ, predstavili 3. – 7. novembra 2009 svoje ocenené projekty.

Cena za originalitu je udeľovaná každý rok v rámci súťaže EÚ pre mladých vedcov a je spojená aj s exkurziou do mnohých priemyselných podnikov (napr. Výskumné a inovačné

centrum BMW) či s prehliadkou kultúrneho dedičstva hlavného mesta Bavorska.

Program sa začal úvítacou recepciou so študentmi Európskej školy, ktorá je zameraná na vzdelávanie detí zamestnancov Európskej patentovej organizácie.

Samotná návšteva EPÚ bola spojená aj s prednáškou o činnosti úradu, pričom jeden z ocenených mladých vedcov má v úrade podanú patentovú prihlášku.

Z víťazných projektov spomeňme napríklad „Bezposádkové letecké vozidlo založené na Coandovom efekte“ a „Senzor pre organické rezíduá na hliníkovom povrchu“.

Zástupcovia priemyslu takéto podujatia podporujú. **Pre mladých vedcov a inžinierov je to šanca prezentovať sa**. S víťazmi sa stretla aj prezidentka EPÚ Alison Brimelowová.

EPO Gazette, 12/2009,
1/2010
(až)

V prípadoch „brokolica“ a „paradajky“ bude ústne pojednávanie

V roku 2002 EPÚ udelil patent č. 1 069 819 britskému podniku Plant Bioscience Ltd. na metódu zvyšovania obsahu špeciálnej zmesi v brokolicovom druhu Brassica pomocou konvenčných, markérmí podporovaných kultivačných metód. Patent zahŕňa okrem metód aj brokolicové semená a jedlé brokolicové rastliny získané pomocou uvedených produkčných metód.

Proti spomínanému patentu vzniesli námietky spoločnosti Syngenta Participations AG a Groupe Limagrain Holding. V článku 4 smernice 98/44/ES o právnej ochrane biotechnologických vynálezov sa totiž uvádza, že „**v podstate biologické procesy na produkciu rastlín alebo zvierat nie sú patentovateľné.**“

Patent, ktorý udelil EPÚ, by bol precedensom urýchľujúcim monopolizáciu trhu so semenami, „**čím by sa mohlo brániť pestovateľským firmám vo voľnom prístupe k semenám**“, uvádza sa v nariadení Rady (ES) č. 2100/94 o právach Spoločenstva k odrodám rastlín a vo voľnom využívaní spoločných produkčných metód.

Pred Veľkým sťažnostným senátom EPÚ, ktorého primárnou úlohou je objasniť dôležité ustanovenia Európskeho patentového dohovoru, sa bude **20. a 21. júla 2010 konať ústne pojednávanie** o prípadoch „brokolica“ (G2/07, európsky patent č. 1 069 819) a „paradajky“ (G1/08, európsky patent č. 1 211 926 na metódu pestovania paradajok so zníženým obsahom vody a produkty získané pomocou takejto metódy, majiteľom ktorého je štát Izrael a namietaný spoločnosťou Unilever N.V.). Veľký sťažnostný senát EPÚ zlúčil tieto prípady z dôvodu ich podobnosti. Prípady G2/07 vychádza zo žaloby odporcu podanej na prejednanie rozhodnutia odporového oddelenia, ktoré rozhodlo, že patent môže ostať zachovaný v zmenenej forme, no oponenti žiadajú, aby bol patent zrušený v celom rozsahu. To isté sa týka žaloby podanej proti rozhodnutiu odporového oddelenia v prípade G1/08.

Obidva prípady sú okrem spomínaných predpisov EÚ sporné aj z pohľadu článku 53 písmeno b) EPD, ktorý sa vzťahuje na výluky z patentovateľnosti na „**v podstate biologických spôsobov pestovania rastlín**“.

Na ústnom pojednávaní Veľký sťažnostný senát EPÚ vypočuje majiteľov patentu, odporcov a prezidentku EPÚ. Na základe skúseností z minulosti rozhodnutie nebude vynesené na konci ústneho pojednávania, ale bude následne písomne vypracované.

<http://www.epo.org>
(až)

Správy z OHIM-u

Právne predpisy EÚ o ochranných známkach a dizajnoch

Odborníci z Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM), právnici a akademiici analyzovali 3. – 4. marca 2010 v Alicante podstatné zmeny v právnych predpisoch EÚ týkajúcich sa ochranných známkach a dizajnov od roku 2007, kedy sa konala ostatná konferencia Akadémie európskeho práva (ERA).

V oblasti ochranných známk boli prezentované napríklad najvýznamnejšie prípady relatívnych a absolútnych dôvodov zamietnutia prihlášok vrátane predbežných opatrení Európskeho súdneho dvora.

Na konferencii v Alicante bol dôraz kladený na:

- používanie ochranných známk v reklame (porovnávací reklama, inzeráty a kľúčové slová používané online),
- stratégie ochranných známk a ich ochranu (skutočné/nefalšované používanie, zoslabenie účinnosti, strata povesti),
- politické iniciatívy a nedávne prípady súdov EÚ v oblasti vymožiteľnosti práv a falšovania.

Pokiaľ ide o dizajny, prezentované a prediskutované boli rozhodnutia odvolacích senátov OHIM-u a Európskeho súdneho dvora.

Organizátorom konferencie bola ERA v spolupráci s OHIM-om. Jednotlivé témy konferencie sa vzťahovali na právo duševného vlastníctva, mediálne právo, zákon o ochrane spotrebiteľa a súkromné medzinárodné právo.

<http://oami.europa.eu>
(ač)

Projekty spolupráce

Diskusia o využití finančnej čiastky 50 mil. eur z celkového 300 mil. prebytku hospodárenia OHIM-u za ostatné roky pokračovali 24. februára 2010 v Alicante na spoločnom mimoriadnom zasadnutí Správnej rady a Rozpočtového výboru.

Dokument s názvom **Realizácia kooperačného programu**, ktorý vypracovala nadnárodná spoločnosť Gartner, Inc., na základe prieskumu potrieb národných úradov, združení zastupujúcich majiteľov známkových a dizajnových práv a stavovských organizácií (patentoví zástupcovia), už obsahuje konkrétne oblasti spolupráce:

- **projekty v oblasti harmonizácie:** zblížovanie praxe konania o ochranných známkach a dizajnoch na národnej i komunitárnej úrovni, napríklad vytváranie spoločných databáz zoznamov tovarov a služieb, databáz ochranných známk s priznaným právom seniority a pod.,
- **projekty v oblasti elektronických služieb:** elektronické služby zamerané na rešerš, podávanie prihlášok, námietkové, resp. obnovovacie konanie, správu poplatkov atď.,
- **projekty v oblasti poskytovania informačných služieb,**
- **projekty v oblasti vymožiteľnosti známkových a dizajnových práv.**

Členské štáty EÚ budú mať možnosť „zapísať sa“ do jednotlivých projektov najneskôr do 1. júla 2010. **Úrad priemyselného vlastníctva SR v súčasnosti analyzuje projekty** v kontexte svojich potrieb, priorít, ale najmä finančných možností, pretože ÚPV SR sa na realizácii zvolených projektov bude podieľať finančným, resp. nefinančným vkladom až do výšky 20 percent.

(jp)

Štúdia o fungovaní systému ochranných známk v Európe

V novembri 2009 mníchovský Inštitút Maxa Plancka pre právo duševného vlastníctva, súťažné a daňové právo podpísal zmluvu s Európskou komisiou na vypracovanie štúdie o fungovaní systému ochranných známk v Európe. Na tento účel bola zriadená aj webová stránka:

http://www.ip.mpg.de/ww/de/pub/aktuelles/studie_zum_europ_ischen_marken.cfm

Hlavným cieľom štúdie je identifikovať potenciálne oblasti zlepšenia a zefektívnenia systému ochranných známk v Európe. Štúdia sa má týkať tak ochranných známk Spoločenstva (CTM), ako aj národných ochranných známk.

Komisia súhlasila s vypracovaním štúdie po tom, čo OHIM vlni znížil poplatky za CTM. Zníženie poplatkov členské štáty EÚ neprívatili s nadšením, niektoré sa dokonca obávali, že medzi majiteľmi obchodných značiek klesne záujem o národné ochranné známky.

Štúdia má posúdiť aj zlepšenie spolupráce medzi OHIM-om a národnými úradmi priemyselného vlastníctva a zároveň analyzovať, ako čo najlepšie implementovať odporúčania členských štátov, aby OHIM časť z udržiavacích poplatkov vrátil národným úradom, ktoré ich môžu použiť výlučne na rozvoj služieb súvisiacich s propagáciou systému ochranných známk, poradenstvom zameraným najmä na malé a stredné podniky.

Výsledky štúdie by mali poslúžiť Komisii na to, aby navrhla zmeny v legislatíve EÚ, a to nielen v nariadení o CTM, ale aj v súvisiacej smernici.

Inštitút Maxa Plancka **vyzýva verejnosť, aby sa k štúdiu** (http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/tm/090722_tender_en.pdf) **vyjadrila do 15. marca 2010** (otázky sú uvedené v bode 5. EVALUATION QUESTIONS na strane 20-28 dokumentu).

Pripomienky, názory alebo návrhy je možné posilať na **e-mailovú adresu:** trademarkstudy@ip.mpg.de

Svoj príspevok do štúdie zverejnil aj OHIM a je možné ho nájsť na internetovej adrese: http://oami.europa.eu/ows/rw/resource/documents/OHIM/OHIMPublications/ohim_contribution.pdf

Štúdia by mala byť vypracovaná do októbra 2010.

(zv)

Správy z EÚ

Správy zo sveta

Komisia oceňuje akciu proti falšovaniu

Viceprezident Európskej komisie Siim Kallas ocenil **spoločnú ázijsko-európsku akciu colníkov**, výsledkom ktorej bolo zadržanie falšovaného tovaru v hodnote niekoľkých miliónov eur.

Výsledkom operácie nazvanej **Diabolo II** bolo odhalenie 65 miliónov cigariet a 369-tisíc kusov iného falšovaného tovaru počnúc šatstvom až po hračky a fotoaparáty s označením viac ako 20 rozličných ochranných známok. Operácia sa uskutočnila počas októbra a novembra 2009 v rámci ASEM (Asia–Europe meeting) a týkala sa spolupráce medzi EÚ a 13 ázijskými krajinami.

Pašovaný a odhalený tovar bol predmetom stretnutia v Tokiu 29. januára 2010, ktorého koordinátorom bol Európsky úrad pre boj proti podvodom s podporou Európolu a Interpolu.

<http://oami.europa.eu>
(ač)

O vymožitelnosti práv duševného vlastníctva

Pri príležitosti ukončenia predsedníctva v Rade EÚ usporiadalo Švédsko 15. – 16. decembra 2009 v Štokholme medzinárodnú konferenciu s názvom **Vymožitelnosť práv duševného vlastníctva so špeciálnym zameraním na ochranné známky a patenty**. Na konferencii sa zúčastnili zástupcovia Európskej komisie, Európskeho parlamentu, EUROPOL-u (Európska agentúra pre presadzovanie práva), Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), pracovníci národných patentových úradov, patentoví zástupcovia a sudcovia, zástupcovia obchodu, priemyslu a iných zainteresovaných strán z viac ako 30, predovšetkým európskych štátov.

Konferenciu otvorili prfhovormi švédska ministerka spravodlivosti Beatrice Asková a riaditeľka direktoriátu pre znalostnú ekonomiku Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre vnútorný trh a služby Margot Fröhlingerová.

Na konferencii odznelo 19 príspevkov venovaných trom témam:

- Potreba účinnej a správne vyváženej vymožitelnosti práv duševného vlastníctva.
- Aktivity v rámci a mimo Európskeho spoločenstva zamerané na zlepšenie vymožitelnosti práv duševného vlastníctva.
- Účinnosť opatrení prijímaných na zlepšenie vymožitelnosti práv duševného vlastníctva.

Viacerí rečníci vo svojich príspevkoch ocenili pokrok dosiahnutý v rokovaní o vytvorení patentu EÚ a zriadenie Monitorovacieho strediska EÚ pre oblasť falšovania a pirátstva. Poukázali na niektoré slabé stránky smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva a probléme súvisiace s absenciou komunitárnej legislatívy upravujúcej trestnoprávne prostriedky vymožitelnosti práv duševného vlastníctva a jednotného súdneho systému na riešenie patentových sporov.

V prednesených príspevkoch viackrát odznela myšlienka, že pri prijímaní legislatívnych opatrení na zlepšenie vymožitelnosti práv duševného vlastníctva **by mali byť výraznejšie zohľadnené špecifické potreby európskeho priemyslu a európskych spotrebiteľov.**

(lm)

Aj s riešením prípadovej štúdie

Spojené štáty – Ochrana duševného vlastníctva a vymožitelnosť práv – ochrana verejného zdravia a bezpečnosti, využívanie duševného vlastníctva ako prostriedku na ekonomický rozvoj. S týmto názvom sa 7. – 10. decembra 2009 konal seminár, ktorý usporiadal **Patentový a známkový úrad USA v spolupráci s Úradom duševného vlastníctva Veľkej Británie.**

Na seminári sa zúčastnili zástupcovia 24 krajín – polícia (vyšetrovatelia), colníci, resp. hraničná polícia, prokurátori, sudcovia, pracovníci zabezpečujúci ochranu autorských práv, ako aj pracovníci úradov priemyselného vlastníctva.

Program seminára bol rozdelený do štyroch pracovných dní. Jeho účastníkom boli najskôr poskytnuté **všeobecné informácie** viažuce sa k autorským právam, ochranným známkam, patentom i obchodnému tajomstvu. Potom im boli **načrtnuté perspektívy vymožitelnosti práv** a venovali sa tiež **základným ustanoveniam Dohody o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva** (Dohoda TRIPS) týkajúcim sa prostriedkov vymožitelnosti práv duševného vlastníctva, ktoré zahŕňajú možnosti občianskoprávnej, resp. administratívnej i trestnoprávnej ochrany majiteľov práv.

Druhá časť seminára bola **venovaná otázkam vymožitelnosti práv na hraniciach**, pričom nechýbali ani príklady postupov pri odhalení falšovaných a pirátskych tovarov. Odborníci z viacerých organizácií (napr. U. S. Customs and Border Protection (CBP), U. S. Immigration and Customs Enforcement (ICE), Office of Criminal Investigation (OCI), U. S. Food and Drug Administration (FDA), Federal Bureau of Investigation (FBI)), ktoré majú na starosti aj ochranu hraníc, predstavili základné úlohy v oblasti ochrany pred falšovaním a pirátstvom.

Účastníci seminára si mohli pozrieť aj niektoré **originálne výrobky a ich napodobeniny** (napr. „7 for all mankind“, „Lacoste“, „crocodile“, „BOSE“) a súvisiace informácie získali priamo od majiteľov ochranných známok, resp. iných práv duševného vlastníctva.

Súčasťou seminára bola aj návšteva Najvyššieho súdu USA (U. S. Supreme Court) vo Washingtone, D. C., spojená s prednáškou o jeho postavení v americkom súdnictve a Kongresovej knižnici (Library of Congress), ktorá je jednou z najväčších knižníc na svete.

Na záver seminára dostali jeho účastníci zoznam publikácií z danej oblasti dostupných na internete¹ a **podielali sa na riešení prípadovej štúdie**. Bola zameraná na možnosti ochrany a vymožitelnosti práv výrobcu kozmetických výrobkov, ktoré sa stali predmetom falšovania, s dôrazom na riešenie otázok týkajúcich sa opatrení na hraniciach, vymožitelnosti práv v občianskoprávnom, resp. správnom konaní, ako aj v trestnom konaní.

(im)

1 Prosecuting Intellectual Property Crimes; www.usdoj.gov/criminal/cybercrime/ipmaual
Searching and Seizing Computers and Obtaining Electronic Evidence in Criminal Investigations;
<http://www.justice.gov/criminal/cybercrime/ssmanual/>
Investigations; <http://www.justice.gov/criminal/cybercrime/ssmanual/>

Revidovaný čínsky patentový zákon

Čína – Záverom minulého roka sa v Štokholme, Haagu, Miláne a v Mníchove konali **semináre o zmenách čínskeho patentového zákona**. Jeho revidované znenie vstúpilo do platnosti 1. októbra 2009, pričom išlo už o tretiu revíziu zákona, ktorý prvýkrát nadobudol účinnosť pred 25 rokmi.

Organizátormi seminárov boli Európsky patentový úrad (EPÚ) a Štátny úrad duševného vlastníctva Číny (SIPO). Obe in-

štitúcie úzko spolupracovali už pred prijatím revidovaného čínskeho patentového zákona. V tejto súvislosti podnikli širokú diskusiu, do ktorej sa zapojili aj európski a čínski zákonodarcovia. EPÚ nadväzne vypracoval komentáre a odporúčania predkladaných návrhov zákona.

Zmeny v čínskom patentovom zákone sú zamerané na dve oblasti. V prvom rade zabezpečujú lepšiu ochranu práv duševného vlastníctva. Rovnako dôležité je, že čínsky patentový zákon je už harmonizovaný s medzinárodnými patentovými dohovormi.

Cielom spomínaných seminárov, okrem poskytnutia bližších informácií o zmenách v čínskom patentovom zákone, bolo tiež upozorniť na možné dôsledky, ktoré pre európskych patentových prihlasovateľov môžu vyplývať zo súdnych sporov v Číne.

EPO Gazette, 12/2009
1/2010
(ač)

Colníci skonfiškovali falošný tovar

Macedónsko – V októbri minulého roka, počas pravidelných kontrol na hraničných priechodoch do Macedónska, objavili macedónski colníci **tri náklady predpokladaného falošného tovaru** a začali právne konanie na overenie jeho pravosti.

Colníci zadržali približne 1 040 kusov tovaru, okrem iného aj falošné džínsy, košele, teplákové súpravy, peňaženky, hodinky a pod., značiek ako sú Armani, Adidas, Puma, Pierre Cardin, Dolce & Gabbana, Hugo Boss či Emporio Armani.

Tovar bol prepravovaný v dvoch nákladných vozidlách z Turecka naložených tovarom určeným macedónskym dovozcom, tretie vozidlo bolo z Bulharska a smerovalo na kosovský trh.

WIPR, 11/2009
(hg)

Nové publikácie

Výber zahraničných publikácií

APPLIED technology and innovation management.
Berlin : Springer, 2010. 218 s.
ISBN 3540888268.

AUTORSKÁ práva v architektúre a projektovaní.
Praha : Česká komora architektů, 2009. 45 s.
ISBN 9788086790145.

AUTORSKÝ zákon.
Praha : C. H. Beck, 2009. 244 s.
ISBN 9788074002038.

COATES, Kevin. EC competition law in technology markets.
Oxford : Oxford University Press, 2010.
ISBN 9780199575213.

COPYRIGHT and orphan works issue.
New York : Nova Science Publishers, 2010.
ISBN 1607417219.

COPYRIGHT law and brief look at the google library project.
New York : Nova Science Publishers, 2010.
ISBN 1607418711.

CREATIVITY comes at a price.
Strasbourg : European Audiovisual Observatory, 2009. 148 s.
ISBN 9789287165916.

CROOKES, Paul Irwin. Intellectual property regime evolution in China and India.
Leiden : Brill Academic Publishers, 2010. 200 s.
ISBN 9004179755.

THE ECONOMIC valuation of patents.
Cheltenham : Edward Elgar, 2010.
ISBN 1848445482.

HANNA, N. K. Enabling enterprise transformation : business and grassroots innovation for the knowledge economy.
Berlin : Springer, 2009. 311 s.
ISBN 1441915079.

HRABÁNEK, Jiří. Film z hlediska autorského práva – otázky a odpovědi.
Praha : Linde, 2009. 88 s.
ISBN 9788072017942.

INDUSTRIAL design right.
Beau Bassin : Alphascript Publishing, 2009. 80 s.
ISBN 6130265115.

INTELLECTUAL property rights, development, and catch up : comparative study.
Oxford : Oxford University Press, 2010.
ISBN 9780199574759.

JAKL, Ladislav. Mimoevropské systémy právní ochrany průmyslového vlastnictví.

Praha : Metropolitní univerzita Praha, 2009. 202 s.
ISBN 9788086855479.

JAKL, Ladislav. Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví.

Praha : Metropolitní univerzita Praha, 2009. 265 s.
ISBN 9788086855516.

JOHNS, Adrian. Piracy : the intellectual property wars from Gutenberg to Gates.

Chicago : University of Chicago Press, 2010.
ISBN 9780226401188.

SAMUELS, Jeffrey M. Patent, trademark and copyright laws.

Arlington : BNA Books, 2010. 928 s.
ISBN 1570188300.

TECHNOLOGY transfer and intellectual property issues.

New York : Nova Science Publishers, 2010.
ISBN 1607418754.

WALTER, Michal. European copyright law.

New York : Oxford University Press, 2010.
ISBN 9780199227327.

Výber nových publikácií z príručnej knižnice ÚPV SR

JENERÁL, Emil. Mezinárodní úmluvy v patentovém právu.

Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2009. 190 s.
ISBN 9788072720832.

ZBORNÍK z konferencie Duševné vlastníctvo na Slovensku 9 (CD-ROM).

Banská Bystrica : Úrad priemyselného vlastníctva SR, 2009.
ISBN 9788088994628.

Spracovala Mgr. Gabriela Pířová

Z obsahov vybraných časopisov

Justičná revue

č. 11/2009

Štúdie

GEŠKOVÁ, K.: Pojem „dôvody zmätočnosti“ a jeho vývoj

Európska únia a Slovensko

VETRÁK, M.: Informačný odkaz na Slovensku – aproximačná príloha, transpozičná príloha a tabuľky zhody

Zo zahraničia

MAREK, K.: Placení, fakturace, vklady podle hospodářského zákonníku a obchodního zákonníku

č. 12/2009

Štúdie

ĽALÍK, T.: Vplyv judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva na rozvoj ľudských práv v Slovenskej republike

Zo zahraničia

MAREK, K.: Poznámka k limitaci náhrady škody (podle českého obchodního zákonníku)

č. 1/2010

Štúdie

PECHO, P.: Zásady sankčného mechanizmu a zodpovednosti členských štátov v prípade porušenia práva Európskej únie

Články

TÓTHOVÁ, M.: Časová pečiatka ako inštitút deklarujúci čas

Európska únia a Slovensko

MAZÁK, J.: Súdny Európskej únie po Lisabonskej zmluve

Průmyslové vlastnictví

č. 1/2010

KRATOCHVÍL, Josef: Úřad průmyslového vlastnictví v roce 2009

ŠILHART, Marek: K možnosti požadovat přijetí opatření celních orgánů ve vztahu k ochranné známce, která je předmětem mezinárodního zápisu

MRVA, Jan: Využití patentových databází jako zdroje informací pro strategická rozhodnutí

Evropské právo

JENERÁL, Emil: Ke sdělení Evropského patentového úřadu ze dne 15. října 2009 o změnách prováděcího předpisu EPC

Judikatura

Posuzování práva na podnikání a nekalosoutěžního jednání z hlediska principů materiálního právního státu

Z rozhodnutí zahraničních soudů

Aktuality

World Intellectual Property Report

č. 11/2009

PETOSEVIC, SD: Bulgarian Patent Office Joins EuroClass Project (Bulharský patentový úřad sa pripája k projektu EuroClass)

Piata etapa projektu EuroClass zameraná na vytvorenie harmonizovaného systému Európskej únie v oblasti triedenia tovarov a služieb v súvislosti s ochrannými známkami bola úspešne zavŕšená integráciou databázy tovarov a služieb Patentového úradu Bulharskej republiky do projektu.

V súčasnosti je do projektu zapojených 13 európskych národných úradov a systém je funkčný v 22 jazykoch. Okrem Bulharska sú to krajiny Beneluxu (Belgicko, Holandsko a Luxembursko), Česká republika, Fínsko, Nemecko, Taliansko, Poľsko, Portugalsko, Slovensko, Španielsko, Švédsko a Veľká Británia.

EuroClass je spoločný projekt Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM) a národných úradov členských štátov EÚ. Jeho cieľom je poskytnúť spoločný nástroj na online zatriedovanie tovarov a služieb, pre ktoré je požadovaná ochrana. Do spoločnej databázy môžu národné úrady prispieť len svojimi oficiálne schválenými zoznamami tovarov a služieb. EuroClass taktiež uľahčí prechod na elektronické podávanie prihlášok ochranných známk.

LOVELLS, LLP: New UK IPO Services Make it Cheaper, Faster to Register Marks (Nové služby Úradu duševného vlastníctva Veľkej Británie zlacneli a urýchlili zápis ochranných známk) Od začiatku októbra 2009 si britské firmy môžu dať zapísať ochranné známky omnoho lacnejšie a jednoduchšie vzhľadom na

rad zmien v podávaní prihlášok ochranných známk zavedených Úradom duševného vlastníctva Veľkej Británie.

Cieľom zmien je posilniť konkurencieschopnosť podnikov vo Veľkej Británii a nadväzujú tiež na zníženie poplatkov súvisiacich s konaním o prihláškach ochranných známk Spoločenstva od 1. mája 2009.

- online poplatky za prihlášku ochrannej známky sa znížili z 200 na 170 libier
- poplatky za urýchlený zápis ochrannej známky sa znížili z 500 na 470 libier

Zľava 30 libier sa uplatňuje výlučne pri elektronickom podaní prihlášky, ktoré umožňuje rýchlejší prieskum v trvaní približne 5 pracovných dní oproti štandardnej dĺžke prieskumu – 10 pracovných dní.

Zistenie zápisnej spôsobilosti prihlásenej ochrannej známky

Táto nová služba je užitočná pre tých prihlasovateľov ochrannej známky, ktorí si nie sú istí zápisnou spôsobilosťou nimi prihlásenej ochrannej známky. Prihlasovatelia, ktorí využijú túto službu, sú povinní zaplatiť 100 libier v čase podania prihlášky, čo predstavuje 50 % štandardných poplatkov za podanie prihlášky.

č. 12/2009

GOVERNMENT Proposes New Measures to Protect 'Swiss-Made' Brand (Vláda predkladá nový návrh na ochranu značky 'vyrobené vo Švajčiarsku')

Švajčiarska vláda v novembri 2009 predložila federálnej rade návrh na zlepšenie domácej i zahraničnej ochrany výrobkov s označením proveniencie „vyrobené vo Švajčiarsku“.

Podľa návrhu sa má poskytovať dodatočná ochrana poľnohospodárskym a priemyselným výrobkom s označením „švajčiarsky“ a „vyrobené vo Švajčiarsku“, nesúcim názvy švajčiarskych miest a regiónov alebo dobre známy symbol červeno-bielej švajčiarskej zástavy.

Dodatočnú ochranu výrobkov si vyžiadalo ich časté zneužívanie a ohrozovanie povesti švajčiarskych výrobkov vysokej kvality. V prípade niektorých „typicky“ švajčiarskych produktov, napr. čokolád a hodínok, predstavuje názov „švajčiarsky“ prídavnú hodnotu až 20 % z predajnej ceny.

Jeden z predstaviteľov Švajčiarskeho federálneho inštitútu duševného vlastníctva tvrdí, že táto zmena by mala zabezpečiť ochranu nielen „švajčiarskych“ poľnohospodárskych, ale i ďalších zemepisných označení výrobkov. Príslušné obchodné zoskupenia si budú môcť registrovať výrobky ako chránené zemepisné označenia alebo ako kolektívne ochranné známky. Potom už bude len na majiteľovi práva, aby sa rozhodol, v ktorých krajinách si chce zemepisné označenie alebo ochranné známky chrániť.

Švajčiarsky federálny inštitút duševného vlastníctva vytvorí nový národný register chránených zemepisných označení pre nepoľnohospodárske výrobky. Bude napríklad vytvorený registračný zoznam „Ženeva“ pre hodinky vyrobené v Ženeve.

Nové pravidlá stanovujú kritériá, ktoré musia spĺňať výrobky chránené názvom „švajčiarsky“. Pre spracovávané potravinárske výrobky platí, že musia obsahovať aspoň 80 % surovín pochádzajúcich zo Švajčiarska. Výnimku tvoria suroviny, ktoré nepochádzajú zo Švajčiarska, napríklad kakaové bôby, alebo suroviny, ktoré síce pochádzajú zo Švajčiarska, ale z dôvodu sucha alebo iných výnimočných udalostí je ich nedostatok. Pri priemyselných výrobkoch (prístroje a nože) musí byť aspoň 60 % výrobných nákladov spojených s výrobou vo Švajčiarsku. Výpočet zahŕňa výskumné a vývojové náklady. Podobné výnimky ako pri potravinárskych výrobkoch sa budú uplatňovať aj pre priemyselné výrobky.

Aby mohli byť výrobky označené ako „švajčiarsky“, musia spĺňať aj druhé kritérium, tzn., že výrobok sa spracováva a získava „typické znaky“ vo Švajčiarsku.

Spoločnosti môžu používať názov „švajčiarsky“ aj pri prezentáciách svojich služieb, ak sa ich centrály nachádzajú v krajine.

BARTY, Susan – SCOURFIELD, Tom: Licensing of Music for Public Spaces: What's a Fair Price to Pay? (Poskytovanie hudobných licencií pre verejné priestranstvá: Aká je ich spravodlivá cena?)

Súd zaoberajúci sa autorským právom určil, že nárast poplatkov, ktoré vyberá Phonographic Performance Limited (PPL) za licencie umožňujúce ich držiteľom (napr. puby, obchody, fabriky a úrady) prehrávať hudbu vo svojich verejných priestoroch, je neúnosný.

PPL zaviedol novú cenovú štruktúru, ktorá odráža zmeny v zákone, so snahou prispôbiť sa vo väčšej miere veľkosti zariadenia pri určovaní poplatku. Výsledkom bol takmer 200 %-ný nárast poplatkov pre najväčšie obchody a supermarkety a nárast o viac ako 400 % pre najväčšie puby a reštaurácie.

Podľa súdu zaoberajúceho sa autorským právom bola táto nová cenová štruktúra neprimeraná a nariadil návrat k pôvodnej tarifnej schéme s 10 %-ným limitom nárastu poplatkov.

Súd zaoberajúci sa autorským právom je zodpovedný za rozhodovanie v otázkach, kde sa strany nevedia dohodnúť na podmienkach licencií, ktoré sa vyžadujú pri prehrávaní hudby na verejných priestranstvách. PPL, nezisková inkasná spoločnosť, ktorej členmi je väčšina nahrávacích spoločností, je zodpovedná za vydávanie takýchto licencií za poplatok.

Pri zamietnutí novej schémy PPL súd uviedol, že dospel k 10 %-nej hranici povoleného nárastu poplatkov, ktorá je viac výsledkom posudzovania hodnoty ako presného matematického výpočtu. Pri rozhodovaní súd bral do úvahy skutočnosť, že nárast niektorých poplatkov bol primeraný na základe zmeny zákona.

Na dôvažok je potrebné uviesť, že držiteľov licencií poteší zamietnutie novej definície „počúvateľnej zóny“ podľa schémy, ktorá zahŕňa celkový priestor, kde je možné hudbu počuť, a neobmedzuje sa na priestory, do ktorých majú zákazníci prístup, a znovu bola zavedená pôvodná definícia z predchádzajúcej tarify. Ďalej sa stanovilo, že za prvý rok licencie môže PPL stanoviť 50 %-nú prirážku, ak držiteľ licencie prehrával hudbu bez predchádzajúceho získania licencie. Tento krok má podnietiť držiteľov licencie platiť poplatky pravidelne.

Rozhodnutím sa ukázalo, že za určitých okolností sa oplatí podávať sťažnosti na výšku nárastu licenčných poplatkov. Je zaujímavé, že sťažnosť podali skôr priemyselné podniky ako individuálni držiteľia licencií, čo svedčí o sile námietok držiteľov licencií a všadeprítomnej povahy koncernu.

TRIO of Cases Address Whether Licensees Can 'Own' Digital Content (Tri prípady s otázkou, či môžu držiteľia licencií „vlastniť“ digitálny obsah)

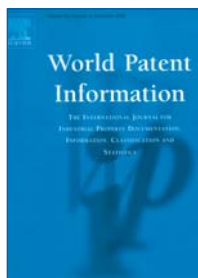
Tri prípady, ktorými sa zaoberá americký odvolací súd deviateho obvodu, môžu objasniť, ako obmedzenia digitálnych licencií vplyvajú na nositeľov autorských práv pri žalobách za porušovanie práv vyplývajúcich z licencie.

V každom z prípadov boli súde konfrontované s pravdepodobne rozporuplným precedensom deviateho obvodu týkajúcim sa otázky, čo robí z držiteľa samostatnej kópie digitálneho diela „vlastníka“ kópie a aký vplyv majú obmedzenia v licenčnej zmluve na status vlastníka a na neskoršie použitie alebo distribúciu diela. Obhajoba každého prípadu sa opiera o „vlastníctvo“, pretože „vlastníctvo“ môže zamedziť nepovolenej distribúcii aj nárokom na kopírovanie softvéru.

V dvoch prípadoch uplatnili súde testy vlastníctva, ktoré vykonal deviaty obvod a ten konštatoval, že „vlastníctvo“ závisí od práva držiteľa licencie vlastniť kópiu. V treťom prípade súd vyhľadával neskoršie stanoviská deviateho obvodu, ktoré boli ústretovejšie k nositeľom autorských práv, a rozhodol, že jednotlivci, ktorí kúpili herný softvér chránený autorským právom, boli zväčša držiteľia licencií kvôli podstatným obmedzeniam obsiahnutým v licencií.

V každom z týchto troch prípadov na odvolanie musí deviaty obvod určiť, či držiteľia licencovaných kópií softvéru a iného digitálneho obsahu „vlastnili“ kópie.

World Patent Information

č. 4/2009

SME Tailor-Designed Patent Portfolio Analysis (Na mieru navrhnuté analýzy patentového portfólia malých a stredných podnikov)

Je známe, že medzi manažmentom patentov a ziskom spoločnosti existuje veľmi úzka súvislosť. Ohodnotenie patentového portfólia by malo byť základnou úlohou všetkých firiem vyrábajúcich alebo závislých od produktov týkajúcich sa techniky. Zatiaľ čo veľké firmy a spoločnosti už majú v tejto oblasti bohaté skúsenosti, malým a stredným podnikom stále chýba účinný nástroj na analýzu patentového portfólia, ktorý by bol špeciálne prispôsobený ich potrebám. Preto sa Inovačné a patentové centrum pôsobiace v Hamburgskej obchodnej komore rozhodlo nájsť takýto nástroj. Ide o model patentového portfólia, v ktorom sú firemné patenty na základe ich trhovej a firemnej hodnoty rozdelené do štyroch segmentov. Centrum zároveň vypracovalo aj súbor stratégií využitia patentov umiestnených v jednotlivých segmentoch.

Prvé testy uvedeného modelu, ktoré sa uskutočnili v malých a stredných podnikoch pôsobiacich v rôznych priemyselných odvetviach, s rôznou veľkosťou a štruktúrou patentového portfólia, potvrdili jeho opodstatnenosť.

ANNIES Maik: Full-Text Prior Art and Chemical Structure Searching in e-Journals and on the Internet – A Patent Information Professional's Perspective (Vyhľadávanie celých textov o známom stave techniky a chemických štruktúr v elektronických časopisoch a na internete – výhľady informačných odborníkov v oblasti patentov)

Nepatentová literatúra rovnako ako patentová je dôležitým zdrojom informácií o stave vedy a techniky a jej analýza zohráva významnú úlohu pri rozhodovaní o udelení patentu na vynález. Vyhľadávanie informácií v nepatentovej literatúre je oveľa komplikovanejšie ako v patentovej, pretože je rozptýlená v rôznych zdrojoch. Najväčším zdrojom nepatentovej literatúry sú databázy, ktoré však na rozdiel od patentových databáz väčšinou neobsahujú celé texty dokumentov, ale len základné bibliografické údaje o jednotlivých informačných zdrojoch. Hlavnou príčinou tohto stavu je pravdepodobne ochrana autorských práv. Alternatívnym zdrojom celotextových databáz nepatentovej literatúry sú napríklad internetové stránky vydavateľov periodík, ktorí sprístupňujú časopisy v elektronickej forme.

Najväčším zdrojom patentovej a nepatentovej literatúry je v súčasnosti bezpochyby internet, ktorý poskytuje množstvo vedeckých a technických informácií.

SCHMOCH, Ulrich: Patent Analyses in the Changed Legal Regime of the US Patent Law Since 2001 (Patentové analýzy po zmene právneho systému amerického patentového práva od roku 2001)

Systém zverejňovania patentových dokumentov Patentovým a známkovým úradom USA (USPTO) bol až do konca roku 2000 výrazne odlišný ako vo väčšine ostatných krajín vrátane napríklad Európy i Japonska. Predtým ako udelil patent, nezverejňoval patentovú prihlášku. Jej predmet (vynález) sprístupnil verejnosti až zverejnením patentového spisu. V roku 2001 vstúpil do platnosti nový zákon, podľa ktorého USPTO začal zverejňovať aj patentové prihlášky – po 18 mesiacoch od vzniku práva prednosti. Zavedenie nového systému zverejňovania patentových dokumentov umožnilo napríklad vykonávať podrobnejšie patentové analýzy, z ktorých vyplynulo, že pomerne vysoké percento patentových prihlášok podávaných zahraničnými prihlasovateľmi v USPTO tvoria prihlášky z krajín juhovýchodnej Ázie.

MILUSHEV, K.: Cyrilic Databases of Former Soviet Union Countries (Databázy v cyrilike v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu)

Podľa hrubého odhadu žije v krajinách používajúcich cyrilské písmo okolo 300 miliónov obyvateľov. Niektoré krajiny bývalého Sovietskeho zväzu, v ktorých sa hovorí po rusky a používa cyrilika, majú svoje vlastné internetové patentové databázy a ďalšie z týchto krajín využívajú na prezentáciu svojich patentových dokumentov databázu Euroázijskeho patentového úradu.

Ruský Federálny úrad pre duševné vlastníctvo, patenty a ochranné známky – Rospatent začal od roku 2002 vydávať CD-ROM s názvom CISPATENT, na ktorom sú zverejňované patentové dokumenty Arménska, Bieloruska, Gruzínska, Kirgizska, Moldavska, Ruska, Tadžikistanu, Uzbekistanu, Ukrajiny a tiež Euroázijskeho patentového úradu. Používateľské rozhranie takmer všetkých databáz v cyrilike je angličtina alebo existuje možnosť vyhľadávať patentové informácie pomocou kľúčových slov v angličtine.

SUPPORTING Patent Retrieval in the Context of Innovation-Processes by Means of Information Dialogue (Zabezpečenie vyhľadávania patentov v kontexte inovačných procesov prostredníctvom informačného dialógu)

Podniky a firmy sa dnes už nemôžu spoliehať len na náhodne vytvorené nové produkty alebo na nápady izolovane pôsobiacich vynálezcov. Vynálezy a nové technické riešenia sú základom konkurencie medzi firmami a úspechu podnikateľov. Z toho dôvodu musia firmy vyvíjať nové výrobky systematicky, v rámci inovačných procesov.

Inovačné procesy, vyhľadávanie informácií z vedy a techniky a vizualizácia takýchto informácií sú tri základné oblasti, ktoré majú pre firmy rozhodujúci význam. Inovačné procesy zahŕňajú sled činností, ktorých výsledkom je nový produkt, pričom kľúčovým zdrojom a faktorom podmieňujúcim úspech týchto procesov je informácia.

Časopis Duševné vlastníctvo vydáva:

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Jána Švermu 43,
974 04 Banská Bystrica, Slovenská republika
www.upv.sk

Riadi redakčná rada:

Predseda: prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.
Členovia: JUDr. Zuzana Adamová, PhD., Ing. Štefan Holakovský,
Ing. Darina Kyliánová, Ing. Ľubomír Poliak, prof. JUDr. Ján Švidroň, CSc.,
prof. PhDr. Ing. Miroslav Tuma, DrSc.

Publikované názory autorov príspevkov sa nemusia stotožňovať s názor-
mi členov redakčnej rady časopisu a vydavateľa. Odborné príspevky boli
recenzované.

Adresa redakcie:

Úrad priemyselného vlastníctva SR, „Duševné vlastníctvo“,
Jána Švermu 43, 974 04 Banská Bystrica, Slovenská republika
tel.: 048/43 00 270, fax: 048/43 00 402,
e-mail: casopisDV@indprop.gov.sk

Výkonný redaktor: PhDr. Július Šípoš

Jazyková korektúra: Mgr. Janka Krajčiová

Grafická úprava: Bc. Jana Zimová

Registrované MK SR – EV 3081/09

ISSN 1335-2881

Vychádza 4x ročne

Tlač: KOPRINT

Cena jedného výtlačku je **3 €** + poštovné, ročné predplatné je **12 €** + poš-
tovné. Odberateľovi časopisu sa účtuje poštovné podľa platného cenníka.

Rozširuje a objednávky prijíma (aj do zahraničia):

Úrad priemyselného vlastníctva SR, Jána Švermu 43,
974 04 Banská Bystrica, Slovenská republika
Informácie o obsahu jednotlivých čísel si môžete vyhľadať aj na URL
adrese <http://www.upv.sk/?dusevne-vlastnictvo-archiv>

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tohto časopisu sa nesmie reprodukovat', uložit' do vyhľadávacieho systému alebo pouzit' v akejkoľvek forme pomocou
elektronických, mechanických, fotokopírovacích a záznamových prostriedkov alebo akýmkoľvek iným spôsobom bez predchádzajúceho písomného povo-
lenia vydavateľa.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or utilized in any form by electronic, mechanical, photo-
copying, recording means or otherwise without prior written permission of the Publisher.

Ján Barica

MALÝ SLOVENSKÝ PANTEÓN VEDY A TECHNIKY

Vydal: Úrad priemyselného vlastníctva SR, 2004

GREGOR BERZEVICI

(1763 - 1822)

Pokrokový národohospodár pod Tatrami
a ochranca ich prírody

JÁN LIPSKÝ

(1766 - 1826)

Popredný európsky kartograf

BOHUSLAV TABLIC

(1769 - 1832)

Zakladateľ Učenej spoločnosti baňského okolí

ISSN 1335-2881

